

Civilutskottets betänkande 2025/26:CU19

Planering och byggande

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående arbete och gällande rätt. Motionsyrkandena handlar om plansystemet, hållbarhets- och klimatanpassningsåtgärder, lovfrågor, överklaganderegler och tillsyn m.m.

I betänkandet finns 33 reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

153 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	10
Utskottets överväganden	11
Översyn av plan- och bygglagen	11
Plansystemet	14
Reglering med detaljplan	20
Klimatfrågor i planeringen	22
Frågor om idrott och gestaltning i planeringen	31
Krav vid ny- eller ombyggnad av bostäder	35
Frågor om buller och andra störningar	40
Åtgärder för att främja ett cirkulärt byggande	46
Hållbarhetsåtgärder m.m.	51
Reglerna för bygglov m.m.	60
Byggande i strandnära lägen	66
Frågor om överklagande m.m.	68
Tillsyn m.m.	74
Reservationer	80
1. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (S)	80
2. Plansystemet i allmänhet, punkt 2 (S)	81
3. Plansystemet i allmänhet, punkt 2 (V)	81
4. Plansystemet i allmänhet, punkt 2 (C)	82
5. Regionplanering, punkt 3 (V)	83
6. Reglering med detaljplan, punkt 4 (V)	84
7. Klimatfrågor i planeringen, punkt 5 (V)	85
8. Klimatfrågor i planeringen, punkt 5 (C)	85
9. Klimatfrågor i planeringen, punkt 5 (MP)	86
10. Planering för idrott och rörelse, punkt 6 (V)	88
11. Planering för idrott och rörelse, punkt 6 (C)	89
12. Planering för idrott och rörelse, punkt 6 (MP)	89
13. Krav vid ny- eller ombyggnad av bostäder, punkt 8 (MP)	90
14. Tillgänglighetskrav för studentbostäder, punkt 9 (V, MP)	91
15. Buller från kulturverksamhet, punkt 11 (MP)	91
16. Återbruk av byggnader och material, punkt 13 (S)	92
17. Återbruk av byggnader och material, punkt 13 (C)	93
18. Återbruk av byggnader och material, punkt 13 (MP)	94
19. Frågor om rivning av byggnader, punkt 14 (MP)	95
20. Åtgärder för ett hållbart och innovativt byggande, punkt 15 (C)	95
21. Åtgärder för ett hållbart och innovativt byggande, punkt 15 (MP)	97
22. Klimat- och energideklarationer m.m., punkt 16 (S)	97
23. Klimat- och energideklarationer m.m., punkt 16 (C)	98
24. Klimat- och energideklarationer m.m., punkt 16 (MP)	99
25. Krav på bygglov och anmälan m.m., punkt 17 (C)	100
26. Krav på bygglov och anmälan m.m., punkt 17 (MP)	101
27. Bygglövsbefriade åtgärder, punkt 18 (C)	102
28. Byggande i strandnära lägen, punkt 20 (C)	103
29. Föresattningsfrågor för överklagande m.m., punkt 21 (S)	103
30. Handläggningsfrågor, punkt 23 (S)	104
31. Handläggningsfrågor, punkt 23 (C)	105

32. Tillsyn m.m., punkt 24 (C)	106
33. Tillsyn m.m., punkt 24 (MP)	107
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	108
Motioner från allmänna motionstiden 2025/26	108

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Översyn av plan- och bygglagen

1. Översyn av plan- och bygglagen

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:923 av Linus Sköld m.fl. (S) yrkande 4,

2025/26:2151 av Sten Bergheden och Marlène Lund Kopparklint (båda M),

2025/26:2911 av Adam Reuterskiöld m.fl. (M) yrkande 6,

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 39 och

2025/26:3673 av Hans Eklind och Larry Söder (båda KD).

Reservation 1 (S)

Plansystemet

2. Plansystemet i allmänhet

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1276 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 10,

2025/26:1447 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkande 2,

2025/26:2628 av Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C) yrkande 1,

2025/26:2821 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 18 och 19,

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 11 och 15 samt

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 25.

Reservation 2 (S)

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (C)

3. Regionplanering

Riksdagen avslår motion

2025/26:2821 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 23.

Reservation 5 (V)

Reglering med detaljplan

4. Reglering med detaljplan

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:489 av Ingela Nylund Watz och Anna Vikström (båda S),

2025/26:636 av Hanna Westerén (S),

2025/26:1243 av Anna-Caren Säterberg och Lena Bäckelin (båda S),

2025/26:2188 av Sten Bergheden (M),

2025/26:2821 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 21 och

2025/26:3676 av Roland Utbult (KD).

Reservation 6 (V)

*Klimatfrågor i planeringen***5. Klimatfrågor i planeringen**

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1536 av Peter Ollén (M) yrkandena 2 och 3,

2025/26:2780 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 10,

2025/26:2824 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 10 och 15,

2025/26:3368 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkandena 12–14,

2025/26:3370 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkandena 1, 3 och 5–7,

2025/26:3421 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 6, 8, 9, 11 och 19 samt

2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 104, 178 och 179.

Reservation 7 (V)

Reservation 8 (C)

Reservation 9 (MP)

*Frågor om idrott och gestaltning i planeringen***6. Planering för idrott och rörelse**

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:853 av Magnus Manhammar (S),

2025/26:2820 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 2,

2025/26:3180 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 7 och

2025/26:3367 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkandena 22, 28 och 29.

Reservation 10 (V)

Reservation 11 (C)

Reservation 12 (MP)

7. Gestaltning i den byggda miljön

Riksdagen avslår motion

2025/26:17 av Josef Fransson (SD).

*Krav vid ny- eller ombyggnad av bostäder***8. Krav vid ny- eller ombyggnad av bostäder**

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:465 av Anna-Lena Hedberg (SD),

2025/26:3368 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkandena 15, 16, 18 och 19 samt

2025/26:3758 av Lina Nordquist (L) yrkande 5.

Reservation 13 (MP)

9. Tillgänglighetskrav för studentbostäder

Riksdagen avslår motion

2025/26:2778 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 8.

*Reservation 14 (V, MP)**Frågor om buller och andra störningar***10. Buller från försvarsverksamhet m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1228 av Erik Ezelius (S),

2025/26:2498 av Jesper Skalberg Karlsson (M),

2025/26:2969 av Marlène Lund Kopparklint (M),

2025/26:3397 av Marlène Lund Kopparklint (M) och

2025/26:3403 av Lars Püss (M).

11. Buller från kulturverksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:809 av Stina Larsson (C),

2025/26:2636 av Elisabeth Thand Ringqvist och Niels Paarup-Petersen
(båda C) yrkandena 1 och 4,

2025/26:3147 av Patrik Karlson och Elin Nilsson (båda L) och

2025/26:3366 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 15 (MP)

12. Övriga frågor om buller

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:557 av Mats Green (M) yrkandena 1–6,

2025/26:1276 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 11,

2025/26:2166 av Sten Bergheden (M),

2025/26:2317 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2025/26:2729 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda
SD) yrkande 5.

*Åtgärder för att främja ett cirkulärt byggande***13. Återbruk av byggnader och material**

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:428 av Stina Larsson (C),

2025/26:958 av Lina Nordquist och Elin Nilsson (båda L) yrkande 4,

2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 98,

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 116,

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 23 och

2025/26:3732 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 58 och 59.

Reservation 16 (S)

Reservation 17 (C)

Reservation 18 (MP)

14. Frågor om rivning av byggnader

Riksdagen avslår motion

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 121–125.

Reservation 19 (MP)

Hållbarhetsåtgärder m.m.

15. Åtgärder för ett hållbart och innovativt byggande

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:656 av Peder Björk m.fl. (S) yrkande 3,

2025/26:1787 av Marie Nicholson (M),

2025/26:2611 av Rickard Nordin (C) yrkandena 1–3,

2025/26:2664 av Patrik Karlson (L),

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 12, 16, 17 och 19,

2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 19 och

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 141.

Reservation 20 (C)

Reservation 21 (MP)

16. Klimat- och energideklarationer m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:3273 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 29,

2025/26:3421 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 42,

2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 97 och 172,

2025/26:3547 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1,

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 115,

2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 144 och

2025/26:3732 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 30.

Reservation 22 (S)

Reservation 23 (C)

Reservation 24 (MP)

Reglerna för bygglov m.m.

17. Krav på bygglov och anmälan m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:61 av Thomas Morell och Eric Palmqvist (båda SD) yrkande 1,

2025/26:800 av Catarina Deremar (C),

2025/26:925 av Fredrik Lundh Sammeli (S),

2025/26:1184 av Kerstin Lundgren (C),

2025/26:1729 av Camilla Rinaldo Miller (KD) yrkandena 1 och 2,

2025/26:1789 av Jan Ericson (M),

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 128 och

2025/26:3616 av Patrik Karlson (L) yrkande 1.

Reservation 25 (C)

Reservation 26 (MP)

18. Bygglövsbefriade åtgärder

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2570 av Oliver Rosengren m.fl. (M) yrkande 8,
2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 21, 22 och 38,
2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 26,
2025/26:3294 av Alexandra Anstrell (M) och
2025/26:3616 av Patrik Karlson (L) yrkande 2.

Reservation 27 (C)

19. Bygglövsregler för näringsverksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2101 av Sten Bergheden (M) och
2025/26:2729 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 2–4.

Byggande i strandnära lägen

20. Byggande i strandnära lägen

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2134 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2 samt
2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 6.

Reservation 28 (C)

Frågor om överklagande m.m.

21. Förutsättningar för överklagande m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:341 av Bo Broman och Eric Westroth (båda SD),
2025/26:1670 av John E Weinerhall (M) yrkandena 1, 2 och 4,
2025/26:2074 av Sten Bergheden (M),
2025/26:3141 av Patrik Karlson (L),
2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 42 och
2025/26:3680 av Hans Eklind och Larry Söder (båda KD) yrkande 2.

Reservation 29 (S)

22. Avgift för överklagande

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1011 av Daniel Persson (SD),
2025/26:2321 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2025/26:2755 av Azadeh Rojhan (S),
2025/26:3310 av Sten Bergheden (M) och
2025/26:3680 av Hans Eklind och Larry Söder (båda KD) yrkande 1.

23. Handläggningsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1125 av Ulrika Heie (C),

2025/26:1670 av John E Weinerhall (M) yrkande 3,
2025/26:2729 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1,
2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 23 och
2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 41.

Reservation 30 (S)

Reservation 31 (C)

Tillsyn m.m.

24. Tillsyn m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:473 av Carita Boulwén (SD),
2025/26:760 av Peter Hedberg m.fl. (S),
2025/26:2495 av Anna af Sillén (M),
2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 39,
2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 126 och
2025/26:3636 av Larry Söder och Magnus Oscarsson (båda KD).

Reservation 32 (C)

Reservation 33 (MP)

Stockholm den 5 februari 2026

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilander (SD), Joakim Järrebring (S), David Josefsson (M), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Laila Naraghi (S), Lars Beckman (M), Denis Begić (S), Rashid Farivar (SD), Anna-Belle Strömberg (S), Jennie Wernäng (M), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Amanda Palmstierna (MP) och Mats Persson (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 150 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26. Motionsyrkandena handlar om frågor om planering och byggande i vid bemärkelse. Flertalet av förslagen har direkt eller indirekt anknytning till det som regleras genom plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL.

Utskottet behandlar de olika frågor som aktualiseras i motionerna under skilda rubriker.

Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Översyn av plan- och bygglagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regelförenklingar i plan- och bygglagen, om rätt till ekonomisk kompensation i vissa fall och om införande av en rekommenderad bygglovsnorm. Utskottet hänvisar till pågående arbete och gällande rätt.

Jämför reservation 1 (S).

Motionerna

Joakim Järrebring m.fl. (S) begär i kommittémotion 2025/26:3650 yrkande 39 ett tillkännagivande om behovet av att fortsätta arbetet med regelförenklingar i PBL utifrån redan tillsatta utredningar. Motionärerna anser att regler som inte kan motiveras ska tas bort och att processer som kan ske snabbare ska bedrivas utifrån det. Ett liknande förslag framställs av Linus Sköld m.fl. (S) i motion 2025/26:923 yrkande 4.

Sten Bergheden och Marlène Lund Kopparklint (båda M) begär i motion 2025/26:2151 ett tillkännagivande om möjligheten att se över hela PBL i syfte att ta bort krav på bygglov för en del åtgärder som i dag är bygglovspliktiga för att stärka äganderätten till den egna fastigheten.

Adam Reuterskiöld m.fl. (M) föreslår i motion 2025/26:2911 yrkande 6 ett tillkännagivande om att se över möjligheten att säkerställa ekonomisk kompensation när miljö- eller planlagstiftning innebär betydande värdeförluster för enskilda.

Hans Eklind och Larry Söder (båda KD) föreslår i motion 2025/26:3673 ett tillkännagivande om att ge regeringen i uppdrag att genomföra en översyn av PBL och införa en rekommenderad bygglovsnorm för kommunerna. Motionärerna anför att det kan variera stort över landet hur mycket ett bygglov kostar och att det är viktigt med välfungerande taxor.

Bakgrund

Genomförda ändringar i plan- och bygglagstiftningen

PBL trädde i kraft den 2 maj 2011. Sedan dess har ett stort antal ändringar gjorts i PBL och anknytande lagstiftning. Några av de viktigaste förändringarna är följande:

- Avskaffande av den obligatoriska byggfelsförsäkringen och ny lag om färdigställandeskydd (prop. 2013/14:125, bet. 2013/14:CU25, rskr. 2013/14:212)

- En enklare planprocess (prop. 2013/14:126, bet. 2013/14:CU31, rskr. 2013/14:366)
- Nya åtgärder som kan genomföras utan krav på bygglov (prop. 2013/14:127, bet. 2013/14:CU32, rskr. 2013/14:287)
- Samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen (prop. 2013/14:128, bet. 2013/14:CU33, rskr. 2013/14:381)
- En kortare instanskedja för detaljplaner och områdesbestämmelser (prop. 2015/16:55, bet. 2015/16:CU16, rskr. 2015/16:166)
- Fler steg i en effektivare plan- och bygglag (prop. 2016/17:151, bet. 2016/17:CU20, rskr. 2016/17:276)
- Tidsbegränsade bygglov för bostäder (prop. 2016/17:137, bet. 2016/17:CU21, rskr. 2016/17:207)
- Ett tydligare och enklare detaljplanekrav (prop. 2017/18:167, bet. 2017/18:CU34, rskr. 2017/18:403)
- Fler bygglovsbefriade åtgärder (prop. 2017/18:197, bet. 2017/18:CU32, rskr. 2017/18:371)
- Reduktion av avgift för lov, förhandsbesked och anmälan (prop. 2017/18:210, bet. 2017/18:CU27, rskr. 2017/18:366)
- En ny regional planering (prop. 2017/18:266, bet. 2018/19:CU2, rskr. 2018/19:31)
- Större frihet att bygga altaner (prop. 2018/19:112, bet. 2018/19:CU19, rskr. 2018/19:250)
- En utvecklad översiktsplanering (prop. 2019/20:52, bet. 2019/20:CU7, rskr. 2019/20:168)
- Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljpaneläggning (prop. 2020/21:131, bet. 2020/21:CU22, rskr. 2020/21:406)
- Regional fysisk planering i Hallands län (prop. 2021/22:184, bet. 2021/22:CU25, rskr. 2021/22:377)
- En effektivisering av byggnadsnämndens tillsyn (prop. 2021/22:149, bet. 2021/22:CU32, rskr. 2021/22:379)
- Certifierade byggprojekteringsföretag – en mer förutsägbar byggprocess (prop. 2021/22:212, bet. 2021/22:CU35, rskr. 2021/22:449)
- Ett nytt regelverk för bygglov (prop. 2024/25:169, bet. 2024/25:CU2, rskr. 2025/26:22).

Reglerna i propositionen Ett nytt regelverk för bygglov (prop. 2024/25:169) trädde i kraft den 1 december 2025. De nya reglerna innebär att fler åtgärder kan utföras utan krav på bygglov och utan hinder i detaljplan och områdesbestämmelser. Fler och större åtgärder kan vidtas utan lov i områden som inte omfattas av en detaljplan, exempelvis nybyggnad av komplementbyggnader och komplementbostadshus.

Ersättning för skada

Regler om skadestånd finns i skadeståndslagen (1972:207), förkortad SkL. Den skada som kan uppkomma vid felaktig handläggning och beslut enligt

PBL benämns ren förmögenhetsskada. Det är en ekonomisk skada som inte uppkommer som en följd av en person- eller sakskada. Det kan t.ex. röra sig om handlingar som leder till att den skadelidande får en ekonomisk förlust för att en fastighet minskar i värde (se 3 kap. 2 och 3 §§ SkL). En ren förmögenhetsskada kan normalt ersättas med skadestånd om den vållats genom brott, fel eller försummelse vid myndighetsutövning, eller myndigheters felaktiga upplysningar eller råd. SkL innehåller också regler om ersättning för överträdelse dels av 2 kap. regeringsformen, dels av den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Europakonventionen (3 kap. 4 § SkL).

Bygglövsavgift

PBL ger kommunerna rätt att enligt självkostnadsprincipen ta ut en avgift för att täcka kostnaderna för alla åtgärder som normalt ingår i ett ärende om lov, förhandsbesked eller anmälan. Grunderna för hur avgiften ska beräknas ska anges i en taxa som kommunfullmäktige beslutar om. Avgiften ska redovisas i beslutet, där det också ska anges hur avgiften fastställts. Avgiften kan överklagas enligt bestämmelser om överklagande av beslut om lov, förhandsbesked och startbesked.

Pågående arbete

Kommittén för modernare byggregler har haft i uppdrag att göra en systematisk och grundlig översyn av 8 och 10 kap. PBL, 3–5 och 7 kap. plan- och byggförordningen (2011:338), förkortad PBF, Boverkets byggregler – föreskrifter och allmänna råd (BFS 2011:6), förkortad BBR, samt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder), förkortade EKS, i syfte att modernisera regelverket och därmed gynna ökad konkurrens och ökat byggande. I uppdraget ingick även att utreda regelverkets ändamålsenlighet, effektivitet och omfattning. Uppdraget slutredovisades i betänkandet Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68). Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

I SOU 2025:122 En kortare instanskedja för mark- och miljöärenden lämnar Miljötillståndsutredningen förslag som på olika sätt syftar till att förkorta den totala handläggningstiden i mål och ärenden enligt PBL. Förslagen gäller bl.a. en ändrad instansordning, ändrade regler för prövnings-tillstånd i Mark- och miljööverdomstolen samt införande av en avgift för överklagande till mark- och miljödomstol.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om behovet av en översyn eller andra reformer av PBL. Våren 2025 avstyrktes motionsyrkandena med hänvisning till bl.a. pågående arbete (bet. 2024/25:CU14). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att riksdagen de senaste åren, och senast under hösten 2025, har fattat beslut om relativt omfattande lagändringar. Som framhålls i motionerna är det dock viktigt att regelförenklingsarbetet fortsätter. Utskottet noterar att det pågår beredning av de förslag på området som Kommittén för modernare byggregler har lämnat. Med hänsyn till detta, och då riksdagen inte bör föregripa det pågående arbetet, anser utskottet att det saknas skäl för riksdagen att göra något tillkännagivande om ytterligare regelförenklningar. Motionsyrkandena 2025/26:3650 (S) yrkande 39, 2025/26:923 (S) yrkande 4 och 2025/26:2151 (M) bör därför avslås.

I övrigt konstaterar utskottet att det finns regler på området för skadeståndsansvar för det allmänna samt för hur byggnadsnämnderna får beräkna avgifterna i bygglovsärenden m.m. Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2025/26:2911 (M) yrkande 6 eller 2025/26:3673 (KD), som därför bör avslås.

Plansystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om reglering av upplåtelseform i bl.a. detaljplaner och om andra förslag som rör innehållet i olika planer. Riksdagen avslår också ett yrkande om regionplanering. Utskottet hänvisar till gällande rätt.

Jämför reservation 2 (S), 3 (V), 4 (C) och 5 (V).

Motionerna

Plansystemet i allmänhet

I partimotion 2025/26:2821 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 18 och 19 föreslås tillkännagivanden om att regeringen bör återkomma med ett förslag till ändring i PBL som gör det möjligt att föreskriva en viss upplåtelseform i detaljplaner respektive i översiktsplaner. Enligt motionärerna behövs det för att öka kommunernas möjlighet att se till att de bostäder som byggs både behövs i kommunen och är efterfrågade av kommuninvånarna.

I kommittémotion 2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 25 föreslås ett tillkännagivande om att kommunerna bör ges rätt att i detaljplan

ange upplåtelseform. Motionärerna anför att kommunerna bör kunna förfoga över ett konkret verktyg i arbetet för att bryta den växande bostadssegregationen.

I kommittémotion 2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att utreda hur man kan förenkla och påskynda planprocesserna med hjälp av fördjupade översiktsplaner så att bygglov kan beviljas utifrån en fördjupad översiktsplan. I yrkande 15 begär motionärerna vidare ett tillkännagivande om att man vid småskalig exploatering på landsbygden bör kunna ta hänsyn till den lokala utvecklingen och tillskapandet av bra bostäder med hög livskvalitet.

Ida Karkiainen m.fl. (S) föreslår i motion 2025/26:1447 yrkande 2 ett tillkännagivande om att underlätta kommunernas planarbete och förstärka länsstyrelsernas arbete med planärenden.

Josefin Malmqvist m.fl. (M) föreslår i motion 2025/26:1276 yrkande 10 ett tillkännagivande om att se över möjligheten att förstärka översiktsplaneringen och begränsa detaljplanekravet.

Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C) föreslår i motion 2025/26:2628 yrkande 1 ett tillkännagivande om att utreda hur kommunerna ska göra en s.k. turismöversiktsplan, för att visa hur de ser på tillväxten i besöksnäringen.

Regionplanering

I partimotion 2025/26:2821 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) begärs i yrkande 23 ett tillkännagivande om regional fysisk planering. Motionärerna anför att det behövs en tydligare statlig och regional styrning för att få fler kommuner att ta sitt ansvar för bostadsförsörjningen.

Bakgrund

Inledning

Kommunerna har det huvudsakliga ansvaret för planeringen och genomförandet av bostadsförsörjningen. Plansystemet enligt PBL består av regionplan, översiktsplan, områdesbestämmelser och detaljplan.

All planläggning ska enligt 2 kap. 3 § PBL främja bostadsbyggandet och utvecklingen av bostadsbeståndet. Vid tillämpning av bestämmelsen ska de kommunala handlingsplanerna för bostadsförsörjning vara vägledande. Regleringen innebär i praktiken att översiktsplanen ska återspegla bostadsförsörjningsbehovet genom ställningstaganden om den fysiska planeringen (prop. 2013/14:59 s. 22 f.). Översiktsplanen är därför ett viktigt verktyg för att genomföra kommunens intentioner när det gäller bostadsförsörjningen.

Planläggningen ska vidare göras med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden. Den ska främja en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utform-

ning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder. Vidare ska planläggningen och prövningen i ärenden om lov eller förhandsbesked syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företräde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning.

Det finns en vägledning från Boverket till stöd för kommunernas planeringsarbete.

Översiktsplan

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen är vägledande för kommunens fortsatta planprocesser, bl.a. för detaljplaner och områdesbestämmelser. I översiktsplanen anges inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Den ska också ge vägledning för beslut om hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Av översiktsplanen ska det bl.a. framgå hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.

Den 1 april 2020 infördes nya bestämmelser om översiktsplanering för att ge bättre förutsättningar för mer effektiva plan- och byggprocesser (prop. 2019/20:52, bet. 2019/20:CU7, rskr. 2019/20:168). Reglerna innebär bl.a. att kommunen i början av varje mandatperiod ska anta en planeringsstrategi där kommunfullmäktige ska bedöma om kommunens översiktsplan är aktuell och ta ställning till det fortsatta arbetet med översiktsplaneringen. Att kommunen tar fram en planeringsstrategi ska vara en förutsättning för att översiktsplanen ska anses vara aktuell. Samtidigt infördes förtydliganden när det gäller översiktsplanens innehåll för att underlätta dialogen mellan staten och kommunen om hur bebyggelsen ska utvecklas.

Detaljplan och områdesbestämmelser

Genom en detaljplan eller genom områdesbestämmelser kan kommunen på ett bindande sätt reglera hur mark ska användas och bebyggas. I en detaljplan får kommunen också bestämma om byggnaders användning och om andelen lägenheter av olika slag i bostadsbyggnader och lägenheternas storlek (4 kap. 11 § PBL). Med byggnaders användning avses den bebyggelse som marken är avsedd att användas för enligt detaljplanen. Detta innebär att marken kan vara avsedd för bebyggelse av bostad, handel, samlingslokal, kontor, garage eller industri eller för allmänt ändamål. Med lägenheter av olika slag avses ordinära familjelägenheter, studentlägenheter, servicelägenheter och olika lägenhetstyper för kollektivboende. Med storlek avses lägenheternas bruksarea, antal rumsenheter eller motsvarande (prop. 1985/86:1 s. 575–578). Det är inte möjligt att reglera bostäders upplåtelseform genom en detaljplan.

Statens intressen

Det finns inte någon övergripande planering på nationell nivå av mark- och vattenområden. Staten har dock ett ansvar för, och vissa intressen i, frågor som

rör bostadsförsörjningen. Statens intressen hanteras bl.a. genom nationella mål och genom att staten pekar ut riksintresseområden enligt miljöbalken. Detta skapar vissa ramar för bostadsbyggandet som kan påverka den kommunala och regionala nivån. Vidare finns det funktioner i PBL som tillgodoser de statliga intressena. Kommunerna kan t.ex. begära ett planeringsbesked från länsstyrelsen i de frågor som staten råder över (5 kap. 10 f § PBL). Syftet är att det tidigt i planeringsprocessen ska gå att klarlägga om det finns skäl för staten att ingripa mot planeringen. Det är i regel länsstyrelserna som tillvaratar och samordnar de statliga intressena i frågor som rör användningen av mark- och vattenområden under planprocessen. Detta görs genom samråd under planprocessen. Länsstyrelserna ska under samrådet uttala sig om huruvida de instämmer i kommunens bedömning av om mark- och vattenområden används på det sätt som de är mest lämpade för. Länsstyrelsernas samordnande ansvar innebär bl.a. att de på lämpligt sätt ska hålla andra berörda statliga myndigheter informerade under samrådet. Dessutom har länsstyrelserna i vissa fall ansvar för att tillhandahålla planeringsunderlag.

Översiktsplaneutredningen

Översiktsplaneutredningen har haft i uppdrag att analysera bl.a. hur kommunernas översiktsplanering enligt PBL kan utvecklas och stärkas för att underlätta efterföljande planering och hur dialogen mellan staten och kommunerna om fysisk planering i större omfattning ska kunna hanteras inom ramen för översiktsplaneringen. I uppdraget ingick även bl.a. att utreda behovet av och förutsättningarna för att ge kommunerna möjlighet att reglera upplåtelseformer, exempelvis genom en bestämmelse i en detaljplan. Utredningen överlämnade delbetänkandet En utvecklad översiktsplanering (SOU 2018:46) i maj 2018. Betänkandet består av två delar.

Del 1 har behandlats i proposition 2019/20:52 En utvecklad översiktsplanering, och ledde till de lagändringar som infördes våren 2020 som anges ovan under rubriken Översiktsplan.

Del 2 handlar om kommunal reglering av upplåtelseform. I betänkandet anförts bl.a. att en detaljplan kräver omfattande resurser när den tas fram och att den ska bestå över en längre tid. En bestämmelse om upplåtelseform enligt utredningen inte bestå över en längre tid, och därför gör utredningen bedömningen att det inte är lämpligt att ha sådana bestämmelser i en detaljplan. Utredningen anser dessutom att det inte är lämpligt att kommunen reglerar upplåtelseform i detaljplaner när någon annan än en kommun äger marken. Utredningen konstaterar därför att det inte är lämpligt att införa en möjlighet att reglera upplåtelseformer i PBL. Däremot lämnar utredningen ett förslag till en ny lag som innebär att kommunen ska kunna besluta att bostäder som byggs på mark som kommunen eller ett kommunalt aktiebolag äger bara ska få upplåtas med hyresrätt. Ett sådant beslut ska även gälla för en ny ägare av marken. Utredningen anser att förslaget skulle göra det lättare för kommunen att

säkerställa att marken kommer att bebyggas med hyresrätter, om kommunen har satt upp det som ett villkor i samband med försäljningen av marken.

Regeringen har valt att inte gå vidare med förslagen i denna del.

Regionplanering

Den 1 januari 2019 infördes nya bestämmelser om regional fysisk planering i 7 kap. PBL. Den regionala fysiska planeringen ska omfatta frågor av betydelse för den fysiska miljön som angår två eller flera kommuner i ett län. Sådan planering ska göras i Stockholms län, Skåne län och sedan 2023 även i Hallands län (prop. 2021/22:184, bet. 2021/22:CU25, rskr. 2021/22:377).

Regionen är ansvarig för den regionala fysiska planeringen inom sitt län. Uppgifterna innefattar bl.a. att anta en regionplan. En sådan plan ska ange de grunddrag för användningen av mark- och vattenområden och riktlinjer för lokaliseringen av bebyggelse och byggnadsverk som har betydelse för länet. Planen ska även ge vägledning för beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser (7 kap. 2 § PBL). Av regionplanen ska det vidare framgå hur hänsyn har tagits till, och hur planen har samordnats med, andra nationella, regionala och kommunala planer och program (7 kap. 3 § PBL).

Den bindande regleringen av markens användning och av bebyggelsen inom en kommun görs genom en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om en detaljplan avviker från en översiktsplan ska det i detaljplanen anges på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen (4 kap. 33 § PBL). All planläggning ska vidare främja bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet, med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden (2 kap. 3 § PBL). Den kommunala handlingsplanen för bostadsförsörjning enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska vara vägledande.

Det ska vidare framgå av översiktsplanen hur kommunen avser att tillgodo-se det långsiktiga behovet av bostäder. Redovisningen kan anpassas till kommunens situation när det gäller bostadsförsörjning (se prop. 2013/14:59 s. 33). Kommunens handlingsplan för bostadsförsörjningen och det behov av bostäder som identifierats i den ska därmed påverka översiktsplanen. Översiktsplanen blir därmed ett verktyg för att genomföra kommunens intentioner när det gäller bostadsförsörjningen. Bestämmelsen i PBL innebär att översiktsplanen ska återspegla bostadsförsörjningsbehovet genom ställningstaganden i den fysiska planeringen (se prop. 2013/14:59 s. 22 f.).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motioner om innehållet i olika planer. Våren 2025 hänvisade utskottet till bl.a. gällande rätt (bet. 2024/25:CU14). Riksdagen följde utskottets förslag.

Som framgår ovan ska regional fysisk planering sedan 2023 ske i Hallands län (prop. 2021/22:184). I samband med behandlingen av det ärendet avstyrkte

utskottet ett motionsyrkande om att regional fysisk planering ska vara obligatorisk i alla län. Utskottet var inte berett att ställa sig bakom förslaget men noterade samtidigt att det enligt regeringen inte är uteslutet att regional fysisk planering kan komma att införas i fler län när det finns behov av och förutsättningar för sådan planering. Våren 2025 avstyrktes motioner om utökad regionplanering (bet. 2024/25:CU14). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att gällande rätt innebär att planläggning av användningen av mark- och vattenområden är en kommunal angelägenhet. Kommunerna har därmed en stark ställning när det gäller utformningen och lokaliseringen av enskilda byggnader samt hur marken bebyggs. Detta är ett uttryck för den kommunala självstyrelsen som enligt utskottets mening bör värnas. Utskottet anser inte att det finns skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2025/26:1447 (S) yrkande 2, 2025/26:1276 (M) yrkande 10 eller 2025/26:3184 (C) yrkande 15, som därför bör avslås.

När det gäller frågan om en reglering av upplåtelseformer för bostäder i detalj- och översiktsplaner konstaterar utskottet att Översiktsplaneutredningen har bedömt att det inte är lämpligt att ha sådana bestämmelser i en detaljplan och att det inte är lämpligt att införa en möjlighet att reglera upplåtelseformer i PBL. Utskottet anser inte att det som motionärerna har anfört medför att det finns skäl att föreslå något initiativ från riksdagen på området. Motionerna 2025/26:2821 (V) yrkandena 18 och 19 och 2025/26:3650 (S) yrkande 25 bör därför avslås.

Utskottet konstaterar vidare att vissa kommuner redan i dag arbetar med tematiska översiktsplaner för turism, dvs. en särskild planeringsprocess med fokus på besöksnäring och turism, och att andra kommuner på olika sätt har fört in besöksnäring eller turism som en aspekt i sin kommuntäckande översiktsplan. Utskottet anser inte att det som anförs i motionerna 2025/26:3184 (C) yrkande 11 eller 2025/26:2628 (C) yrkande 1 ger anledning att föreslå något initiativ i fråga om reglerna för översiktsplanering. Motionerna bör därför avslås.

Som framgår ovan infördes det för en tid sedan regional fysisk planering i Hallands län. Utskottet är fortfarande inte berett att ställa sig bakom motionsyrkandena om att regional fysisk planering bör införas i fler län. Som utskottet noterade i samband med beredningen av proposition 2021/22:184 är det dock inte uteslutet att regional fysisk planering kan komma att införas i fler län när det finns behov av och förutsättningar för sådan planering. Motion 2025/26:2821 (V) yrkande 23 bör därför avslås.

Reglering med detaljplan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om krav på energieffektivitet i detaljplaner, boplikt och andra frågor om detaljplanereglering. Utskottet hänvisar till gällande rätt.

Jämför reservation 6 (V).

Motionerna

I partimotion 2025/26:2821 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 21 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag till ändring i PBL som gör det möjligt att ställa krav på energieffektivitet i detaljplan.

Ingela Nylund Watz och Anna Vikström (båda S) begär i motion 2025/26:489 ett tillkännagivande om behovet av att ge kommunerna verktyg för att stoppa lägenhetshotell som används i brottsligt syfte. Motionärerna anför att kriminella aktörer kan runda befintliga detaljplaner och använda lägenhetshotell för att utföra brott.

Anna-Caren Säterberg och Lena Bäckelin (båda S) begär i motion 2025/26:1243 ett tillkännagivande om att ge kommuner möjlighet att införa boplikt som del av sitt detaljplanearbete för nya bostadsområden. Motionärerna framhåller att det i vissa kommuner med stark besöksnäring finns en risk att samhällen blir helt säsongsbetonade och att kommunerna därför behöver verktyg för att motverka en sådan utveckling samt fortsätta att kunna tillhandahålla god samhällsservice. Liknande förslag finns i motionerna 2025/26:636 av Hanna Westerén (S) och 2025/26:3676 av Roland Utbult (KD).

Sten Bergheden (M) föreslår i motion 2025/26:2188 ett tillkännagivande om att se över möjligheten att ta bort kravet på detaljplan vid byggande av max åtta hus på landsbygden.

Bakgrund*Allmänt*

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark- och vattenområden (1 kap. 2 § PBL). Det innebär att det är kommunen som i princip ensam avgör både om och när en detaljplan ska tas fram och därmed hur mark- och vattenområden får användas och bebyggas (4 kap. 1 § PBL). En planintressent kan inte på egen hand inleda ett detaljplaneärende. Däremot kan den som avser att vidta en åtgärd som kan förutsätta att en detaljplan antas, ändras eller upphävs begära att kommunen lämnar besked om huruvida den har för avsikt att inleda en sådan planläggning eller inte, ett s.k. planbesked (5 kap. 2 § PBL).

Krav på reglering med detaljplan, dess innehåll och giltighetstid

Bestämmelserna om krav på reglering med detaljplan finns i 4 kap. 2–5 §§ PBL. Kommunen ska enligt 4 kap. 2 § PBL genom en detaljplan pröva ett områdes lämplighet för bl.a. bebyggelse och byggnadsverk samt reglera bebyggelsemiljöns utformning för vissa förhållanden som finns angivna i lag. Den 1 januari 2019 ändrades bestämmelsen till följd av förslagen i propositionen Ett tydligare och enklare detaljplanekrav (prop. 2017/18:167, bet. 2017/18:CU34, rskr. 2017/18:403). Ändringarna syftade till att göra det enklare att bedöma när det krävs en detaljplan och när det inte gör det. Ändringarna innebar att kravet på detaljplan för en ny sammanhållen bebyggelse bara gäller bebyggelse med bygglovspflichtiga byggnadsverk och om det finns ett behov av planläggning. De omständigheter som har betydelse för bedömningen av om det krävs en detaljplan framgår av lagtexten både i fråga om uppförande av en ny sammanhållen bebyggelse och i fråga om förändring eller bevarande av en befintlig bebyggelse. Ändringarna innebar också att det ska beaktas vilken inverkan ett nytt byggnadsverk i sig har på omgivningen. Vidare behöver en kommun inte reglera frågorna med en detaljplan om det finns områdesbestämmelser med tillräcklig reglering av de angivna frågorna (4 kap. 4 § PBL).

I en detaljplan ska en kommun bestämma och ange gränserna för olika platser, bestämma användningen och utformningen av vissa allmänna platser samt bestämma användningen av kvartersmark och vattenområden (4 kap. 5 § PBL). Kommunen kan även bestämma om vegetation och om markytans utformning och höjdläge (4 kap. 10 § PBL). Kommunen får bestämma i frågor som rör bebyggandets omfattning, byggnaders användning, andelen lägenheter av olika slag i bostadsbyggnader och lägenheternas storlek (4 kap. 11 § PBL). Vidare får kommunen reglera åtgärder mot störningar som t.ex. buller (4 kap. 12 § PBL). Dessutom får kommunen häva strandskyddet för ett område om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att ta området i anspråk på det som avses med detaljplanen överväger strandskyddsintresset. Kommunen får även reglera frågor om fastighetsindelning (4 kap. 17 och 18 §§ PBL).

En detaljplan gäller till dess att den ändras eller upphävs (4 kap. 38 § PBL). I detaljplanen ska kommunen ange en genomförandetid. Tiden ska bestämmas så att det finns rimliga möjligheter för kommunen att genomföra planen och får inte vara kortare än 5 år och inte längre än 15 år (4 kap. 21 § PBL). Under genomförandetiden gäller vissa särskilda förutsättningar för att kommunen ska kunna ändra eller upphäva en detaljplan; bl.a. får planen som huvudregel inte ändras eller upphävas om en fastighetsägare som berörs av den motsätter sig det (4 kap. 39 § PBL).

Det är inte möjligt att i en detaljplan reglera om en bostad ska vara permanent eller ett fritidsboende. En kommun kan dock indirekt begränsa förutsättningarna för permanentboende genom att reglera t.ex. utnyttjandegraden. Om syftet med planläggningen är fritidshusbebyggelse behöver det också beskrivas i planbeskrivningen.

Lagen om hotell- och pensionatsrörelser

Enligt 8 § lagen (2024:1082) om hotell- och pensionatsrörelser får Polismyndigheten besluta att förbjuda en hotellrörelse helt eller delvis om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Regeringen anför i proposition 2024/25:27 Avskaffat krav på tillstånd för hotell- och pensionatsrörelser (s. 20) att bestämmelsen syftar till att ge Polismyndigheten möjlighet att ingripa mot en rörelse där det vid upprepade tillfällen förekommit brottslighet, t.ex. prostitution, människohandel eller förvaring av vapen eller narkotika, eller andra ordningsstörningar och där andra sätt att komma till rätta med ordningsstörningarna eller säkerhetsproblemen visat sig verkningslösa. Om det finns anledning att anta att ordningen och säkerheten inte kommer att kunna upprätthållas, kan det vara nödvändigt att besluta om ett förbud.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om krav på energieffektivitet och begränsning av detaljplanekravet har behandlats av utskottet vid flera tillfällen. Våren 2025 avstyrktes förslagen med hänvisning till bl.a. pågående arbete (bet. 2024/25:CU14). Våren 2024 avstyrktes även förslag om boplikt (bet. 2023/24:CU15). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att planprocessen och de bestämmelser som styr planering och planeringsunderlag inte i onödan försvårar bostadsbyggandet. När det gäller motionsyrkandena som avser graden av styrning genom detaljplaner och begränsande av detaljplanekravet ser utskottet inte anledning att föreslå något initiativ. Vidare finns det möjlighet att enligt annan lagstiftning än PBL motverka att hotellrörelser används i brottsligt syfte. Mot denna bakgrund anser utskottet att samtliga motioner bör avslås.

Klimatfrågor i planeringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hantering av dagvatten och andra klimatfrågor i planeringen. Utskottet hänvisar bl.a. till gällande rätt.

Jämför reservation 7 (V), 8 (C) och 9 (MP).

Motionerna

I partimotion 2025/26:2780 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda möjligheten att ändra PBL så att mobilitet skrivs in i stället för parkering. Motionärerna anser att det

behövs en omställning av transportsystemet för att uppnå transporteffektivitet och klimatmål. Ett liknande förslag framför Katarina Luhr m.fl. (MP) i kommittémotion 2025/26:3422 yrkande 104.

I kommittémotion 2025/26:2824 av Stina Larsson m.fl. (C) föreslås tillkännagivanden om att skapa bättre förutsättningar för pollinatörer i tätorter (yrkande 10) samt om att det behövs en ny utredning om ekologisk kompensation (yrkande 15). Ett liknande förslag framför Amanda Palmstierna m.fl. (MP) i kommittémotion 2025/26:3370 yrkande 6 och av Katarina Luhr m.fl. (MP) i kommittémotion 2025/26:3422 yrkande 178.

I kommittémotion 2025/26:3368 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att verka för lagstiftning som gör det möjligt att ställa krav på fastighetsägare att ta hand om en viss del av dagvattnet inom fastigheten. I yrkande 13 föreslår motionärerna även att grönytefaktor ska vara ett krav i all nyproduktion. Liknande förslag finns i kommittémotionerna 2025/26:3421 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 8, 2025/26:3370 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 7, och 2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 179. Vidare föreslår motionärerna i kommittémotion 2025/26:3368 yrkande 14 att möjligheten att införa en faktor för att reglera andel hårdgjord yta inom tomtmark, kvartersmark och allmän platsmark ska utredas. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2025/26:3421 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 9.

I kommittémotion 2025/26:3370 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att öka insatserna för att integrera mer natur i urbana miljöer. Motionärerna föreslår även att kommunerna ska ha en samlad planering för ekosystemtjänster, klimatanpassning, stärkt biologisk mångfald och rekreativa värden, och upprätta en tydlig plan för detta (yrkande 3), och att initiativ för stadsodlingar ska stödjas (yrkande 5).

I kommittémotion 2025/26:3421 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att Boverket tillsammans med kommunerna ska utreda hur Boverket på bästa sätt kan vara ett stöd för kommunernas pågående arbete med klimatanpassning i bebyggd miljö. I samma motion föreslås att regeringen ska ge expertmyndigheter i uppdrag att ta fram tydliga riktlinjer för vilka krav länsstyrelserna ska ställa på kommunerna i planprocessen för att säkerställa klimatanpassad planering (yrkande 11), samt att det ska utredas hur klimatåtgärder kan underlättas på kulturhistoriskt värdefulla byggnader (yrkande 19).

Peter Ollén (M) föreslår i motion 2025/26:1536 tillkännagivanden om att se över möjligheterna till principen 3, 30 och 300 för antalet träd man ser från fönstret, krontäckningsgrad i kvarteret samt det maximala avståndet i meter till ett grönområde (yrkande 2) samt om att se över möjligheterna att uppmuntra till användning av WHO:s projekt Äldrevänliga städer (yrkande 3).

Bakgrund

Allmänt om hanteringen av klimataspekter i planeringsfrågor

Biologisk mångfald är variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung. Begreppet innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.

Enligt PBL ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen vid användningen av mark- och vattenområden (2 kap. 1 § PBL). Mark får bara bebyggas om den är lämplig för det. Planläggning ska främja bl.a. en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder. Den ska även främja en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt (2 kap. 3 § PBL).

Byggnadsverk och bebyggelse ska dessutom lokaliseras till mark som är lämpad bl.a. med hänsyn till människors säkerhet och hälsa och med beaktande av risken för olyckor, översvämning och erosion (2 kap. 5 § PBL). En länsstyrelse kan annars överpröva och upphäva detaljplanen (11 kap. 10 § PBL). Vidare ska hänsyn tas till behovet av att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns bl.a. parker, grönområden och lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse (2 kap. 7 § PBL).

De angivna intressena av hälsa och säkerhet ger stöd för en kommun att i en översiktsplan exempelvis översiktligt redovisa riskobjekt och områden som av olika skäl är olämpliga att bebygga enligt kommunens bedömning. Behovet av grönområden kan översiktligt redovisas i en översiktsplan och sedan närmare utvecklas i efterföljande planer och program. De enskilda riskerna, behov av grönområden eller parkeringstal m.m. kan sedan hanteras i detaljplanen, som anger var byggnader ska placeras och hur de ska vara utformade för att passa områdets förutsättningar. Om det behövs kan kommunen i detaljplanen föreskriva om skyddsåtgärder för att motverka vissa risker som t.ex. olika störningar (4 kap. 12 § PBL).

Kommuner som vill reglera en viss grönytefaktor i detaljplanen kan med hjälp av planbestämmelser skapa förutsättningar för att uppnå grönytefaktorn under genomförandet. Det kan möjliggöras genom en kombination av olika planbestämmelser, t.ex. genom att reglera andelen allmän plats- och kvartersmark, placering av byggnader och olika begränsningar av byggrätten.

Detaljplaner ska miljöbedömas om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (5 kap. 11 a § PBL). Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. För att ta reda på om genomförandet av planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan ska alla planer genomgå en undersökning inom ramen för plansamrådet. Undersökningen ska göras både när kommunen tar fram en ny detaljplan och när den ändrar en befintlig detaljplan.

Vidare använder kommuner bl.a. begreppen grönstruktur och grön infrastruktur i fysisk planering. Grönstruktur används för att beskriva en kommuns

eller en regions grönområden. Grön infrastruktur används för att beskriva hur ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer, strukturer, naturområden och anlagda element utformas, brukas och förvaltas på ett sätt som bevarar biologisk mångfald och främjar ekosystemtjänster som är viktiga för samhället.

Internationella åtaganden samt Sveriges klimatmål och miljö kvalitetsmål

För att uppfylla Sveriges åtaganden enligt FN:s ramkonvention om klimatförändringar har riksdagen beslutat om ett antal miljö kvalitetsmål. Ett av miljö kvalitetsmålen är Begränsad klimatpåverkan. Detta mål innebär att halten av växthusgaser i atmosfären, i enlighet med FN:s ramkonvention om klimatförändringar, ska stabiliseras på en nivå som innebär att människors påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att bl.a. den biologiska mångfalden bevaras.

Ett annat miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat om är God bebyggd miljö. Det innebär att städer, tätorter och bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö. Den bebyggda miljön ska medverka till en god regional och global miljö. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. Målet syftar till att uppnå en hållbar utveckling i den bebyggda miljön där de ekologiska, sociala och ekonomiska aspekterna vägs in. Målet har flera preciseringar som används för att förtydliga det och även tydliggöra uppföljningsarbetet. Preciseringen Hållbar samhällsplanering innebär att städer och tätorter, samt sambandet mellan tätorter och landsbygd, ska vara planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor. Preciseringen Infrastruktur innebär att infrastruktur för energisystem, transporter, avfalls hantering och vatten- och avloppsförsörjning ska vara integrerad i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen ska vara anpassad till människors behov, för att minska resurs- och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn ska tas till bl.a. natur- och kulturmiljö.

Vid FN:s toppmöte 2015 antog världens länder 17 globala hållbarhetsmål till 2030, den s.k. Agenda 2030. Mål 13 Bekämpa klimatförändringar innebär att länderna ska vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser. Ett av delmålen handlar om att integrera klimatåtgärder i t.ex. planering på nationell nivå. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald fastställer att biologisk mångfald är avgörande för jordens livsuppehållande system och anger att vår nuvarande och framtida välfärd vilar på denna grund. Enligt målet ska länderna därför skydda, återställa och främja bl.a. ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem samt hejda förlusten av biologisk mångfald. Målet innebär bl.a. att mänsklighetens behov av t.ex. energi och vatten ska tillgodoses utan att undergräva biologisk mångfald och

genom ett hållbart nyttjande av ekosystemtjänster och samtidigt minskade utsläpp av växthusgaser.

Därutöver kan det noteras att riksdagen 2017 beslutade om ett klimatpolitiskt ramverk som syftar till att skapa långsiktiga förutsättningar för att genomföra den omställning som krävs för att kunna lösa klimatutmaningen. Ramverket består av en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd.

Närmare om hantering av dagvatten

Hantering av dagvatten regleras i flera olika lagar. Med stöd av PBL kan de fysiska och ansvarsmässiga förutsättningar som behövs för att hantera dagvatten regleras. Dagvattenfrågan löses stegvis genom planeringsprocessen. Översiktsplanen anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön och redovisar bl.a. de stora dragen i fråga om användningen av mark- och vattenområden i kommunen. Den översiktliga och strategiska planeringsnivån är avgörande för kvaliteten på den efterkommande detaljplaneringen.

Vid detaljpaneläggning behöver kommunen visa hur dagvattenhanteringen ska lösas. Med planbestämmelser kan kommunen skapa de förutsättningar som behövs för att genomföra en viss dagvattenlösning. Beroende av om planområdet omfattas av ett verksamhetsområde för dagvatten enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster eller inte kan det finnas olika behov av reglering med planbestämmelser.

Utgångspunkten i PBL är att marken som ska tas i anspråk för bebyggelse ska vara lämplig för det ändamål som detaljplanen anger. Om dagvattnet är ett problem som behöver lösas för att marken ska anses vara lämplig ska kommunen kunna visa att ett genomförande av detaljplanen är tillräckligt för att lösa problemet. I vissa fall kan det räcka att kommunen i planbeskrivningens genomförandedel visar hur lösningen ska genomföras. I andra fall kan kommunen också behöva införa särskilda planbestämmelser för att dagvattenlösningen ska kunna genomföras och marken bli lämplig.

Det finns vissa möjligheter att i en detaljplan införa regleringar som bidrar till att hushålla med dricksvatten eller att skydda en dricksvattenresurs. Det kan t.ex. handla om att skapa förutsättningar för olika former av dagvattenlösningar.

Skrivelsen Ny strategi för levande och trygga städer och Rådet för levande städer

I skrivelsen Ny strategi för levande och trygga städer (skr. 2024/25:96) presenterar regeringen en ny inriktning för stadsutvecklingspolitiken. Det nya nationella målet för stadsutvecklingen är att Sveriges städer utifrån sina förutsättningar ska utvecklas till levande, trygga och robusta livsmiljöer där människor trivs och vill vistas. Sverige ska vara ett föregångsland för hållbar utveckling av attraktiva städer.

Regeringen presenterar också fokusområden för den nationella stadsutvecklingspolitiken: livskvalitet, kultur, arkitektur och gestaltning, handel och

besöksnäring, mobilitet, trygghet, trädgårdsstaden, fysisk aktivitet, trafiksäkra skolvägar, forskning och innovation, minskad klimatpåverkan, ökad klimatanpassning och säkrade ekosystemtjänster, beredskap samt digitalisering.

Regeringen anger i skrivelsen att den anser att de viktigaste förutsättningarna för att skapa en robust stad är bl.a. följande:

- Skapa flexibilitet genom robusta grundstrukturer för bebyggelsens utveckling.
- Forskning och innovation inom samhällsbyggnadsområdet behövs för att möta utvecklingen och lösa de utmaningar som städer står inför. Regeringen avser att förlänga Formas nationella forskningsprogram för hållbart samhällsbyggande med två år samt att ge det en delvis justerad inriktning.
- Cirkulär resurshantering ökar samhällets självförsörjande förmåga och krisberedskap.
- Klimatanpassning behöver planeras och genomföras i god tid och principerna i regeringens strategi för klimatanpassning måste tillämpas på alla nivåer.
- Säkra stadens ekosystemtjänster.
- Beakta grönskans betydelse för städers förmåga att stå emot såväl höga temperaturer som stora nederbördsmängder.

Regeringen anger att en robust stad kräver åtgärder för klimatanpassning så att motståndskraften mot klimatförändringarnas effekter ökar. Regeringen framhåller också att klimatanpassningsåtgärder delvis handlar om storskaliga åtgärder men också om mindre insatser, och att genomförandet av fysiska åtgärder, naturbaserade, tekniska och cirkulära lösningar för effektivare resurshantering behöver påskyndas. Det kan handla om att skapa multifunktionella ytor, bygga erosions- eller översvämningsskydd, grönytor och dammar för lagring av vatten och temperaturreglering eller anpassa infrastruktur och byggnader. Regeringen hänvisar till skrivelsen Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97) när det gäller hur arbetet ska bedrivas. Av den skrivelsen framgår det att bl.a. Riksantikvarieämbetet arbetar med frågor om klimatanpassning av kulturellt värdefulla miljöer.

I samband med den nya strategin har regeringen beslutat om ändringar i uppdraget för Rådet för hållbara städer. Rådet byter namn till Rådet för levande städer. Rådet är ett forum för myndigheter som är strategiskt viktiga i det långsiktiga arbetet med stadsutveckling. I rådet ingår cheferna för Boverket, Brottsförebyggande rådet, Folkhälsomyndigheten, Formas, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för civilt försvar, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens centrum för arkitektur och design (Arkdes), Energimyndigheten, Statens konstråd, Tillväxtverket, Trafikverket och Vinnova. I rådet ingår även en landshövding som företräder länsstyrelserna och en representant från Sveriges Kommuner och Regioner. Rådets primära målgrupp är Sveriges kommuner.

Stödet för gröna och trygga samhällen

Den 15 januari 2021 trädde förordningen (2020:1202) om stöd för gröna och trygga samhällen i kraft. Förordningen innebär att kommuner, andra fastighetsägare och tomträtthavare kan söka stöd för att utveckla stadsgrönska och ekosystemtjänster i områden med socioekonomiska utmaningar. Syftet är att utveckla områdena i en grön och hälsofrämjande riktning samtidigt som det skapas trygga, trivsamma och inkluderande utemiljöer med särskild omsorg om åtgärdernas gestaltning. Boverket administrerar och beslutar om stödet.

Boverkets vägledning

Boverket har på uppdrag av regeringen tagit fram en vägledning för översiktsplaneringen som ett led i arbetet med att nå miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö i de delar som handlar om hur översiktsplaneringen kan bidra till att nå bl.a. de nationella klimatmålen. Vägledningen innehåller exempel på hur kommunerna kan göra för att öka sitt klimatfokus i översiktsplaneringen. Den är tänkt att vara till stöd för personer som arbetar med översiktsplanering och frågor om bl.a. miljö eller andra frågor med koppling till den fysiska planeringen. Den kan även vara till stöd för länsstyrelserna i rollen som samrådspart till kommunerna.

Boverket har även tagit fram en vägledning om riskhantering i planläggning och byggande. Vägledningen handlar om varför och hur kommuner och regioner kan arbeta med riskhantering och på så sätt bidra till ett samhälle som blir mer robust och som kan upprätthålla grundläggande funktioner trots störningar. I vägledningen föreslår Boverket att regioner och kommuner tar fram en strategi för riskhantering inför planläggning eller beredning av beslut enligt PBL och hur en sådan strategi kan tas fram. Dessutom innehåller vägledningen en beskrivning i tolv steg av processen för riskhantering vid planläggning eller beredning av beslut enligt PBL.

Parkeringsfrågor

En obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen (8 kap. 9 § första stycket PBL). Tomten ska bl.a. ordnas så att det på tomten eller i närheten av den i skäligen utsträckning finns lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon. Om tomten ska bebyggas med byggnadsverk som innehåller en eller flera bostäder eller lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet ska det på tomten eller i närheten av den finnas en tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Om det inte finns tillräckliga utrymmen för att ordna både friyta och parkering ska man i första hand ordna friyta (8 kap. 9 § andra stycket PBL). Dessa krav ska även i skäligen utsträckning tillämpas om tomten är bebyggd (8 kap. 10 § PBL). Det finns dock vissa möjligheter till undantag för bebyggda tomter. Bestämmelserna innebär att en kommun kan ställa krav på

att byggherren ska säkerställa tillgång till parkering. Det är kommunen som bestämmer vilka parkeringstal som tillämpas.

På uppdrag av regeringen tog Boverket under 2018 fram en vägledning för parkeringstal. Enligt uppdraget skulle Boverket sammanställa, redovisa och tillgängliggöra information och belysa med goda exempel hur användningen av markyta i städer kan effektiviseras och stadsmiljön förbättras genom aktivt användande av parkeringstal som verktyg. I vägledningen anger Boverket att parkeringsfrågor bör behandlas integrerat med den övergripande planeringen i kommunen. I arbetet med översiktsplaneringen bör kommunen ta fram en parkeringspolicy som stöder en planering där gång-, cykel- och kollektivtrafik är normen. Boverket anser också att kommunen bör föra en dialog med byggherrar, fastighetsägare och exploatörer om parkeringsbehov kopplat till kommunens olika delar.

Vidare uppger Boverket att många kommuner använder sig av s.k. flexibla parkeringstal, vilket innebär att kommunen ger byggherren möjlighet att anlägga färre parkeringsplatser än vad parkeringspolicyn anger. Detta kan göras om byggherren arbetar med mobilitetsåtgärder som kan anses ge förutsättningar för ett minskat bilinnehav för de boende och även underlätta för alternativa färdmedel. Genom att i detaljplaneringen arbeta med parkeringstal och mobilitetsåtgärder, som t.ex. samutnyttjande av p-platser och väl utformade cykelparkeringar, och tillämpa flexibla parkeringstal kan en kommun hålla byggkostnaderna nere. Ett sådant arbete innebär också att mark frigörs för andra ändamål än för parkering. I vägledningen lämnar Boverket exempel på hur olika kommuner tillämpar flexibla parkeringstal i sin planering.

Pågående arbete

Vattenutredningen

Vattenutredningen har haft i uppdrag att se över hanteringen av vattenfrågor vid planläggning och byggande. I uppdraget ingick bl.a. att analysera och lämna förslag på hur kommunerna vid planläggning och prövning enligt PBL ska kunna säkerställa att miljö kvalitetsnormer för vatten följs, att dagvatten hanteras på ett hållbart sätt och att dricksvattenförsörjningen tryggas. I november 2023 överlämnade utredningen sitt betänkande En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande (SOU 2023:72).

När det gäller PBL föreslår utredningen bl.a. att det ska förtydligas att möjligheterna att hantera dagvatten är ett sådant allmänt intresse som behöver beaktas vid bedömningen av lämplig utformning och placering av bebyggelse och byggnadsverk. Utredningen föreslår även bestämmelser om vilka krav som bör ställas på hanteringen av dagvatten vid planläggning i detaljplan och områdesbestämmelser samt i skälig utsträckning vid bebyggande av en tomt. Bland annat föreslås att kommunen får möjlighet att i en detaljplan bestämma skyddsåtgärder för att motverka en sådan otillåten påverkan på vattenmiljön som strider mot försämrings- och äventyrandeförbuden. Vidare föreslås att

förtydligade bestämmelser om dricksvattenförsörjning, krav på hushållning med vatten och skydd av vattenområden. När det gäller frågan om att säkerställa dricksvattenförsörjningen utifrån ett vattenbristperspektiv föreslås exempelvis ett förtydligande om att kommunen i en detaljplan kan bestämma om skyddsåtgärder för att motverka eller förebygga brist på vatten om det finns särskilda skäl.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om klimatfrågor i planeringen och om planering för gröna städer. Våren 2025 avstyrktes yrkanden om bl.a. mobilitetsnorm, grönytefaktor, system för ekologisk kompensation och biologisk mångfald i samhällsplaneringen. Utskottet hänvisade till bl.a. gällande rätt (bet. 2024/25:CU14). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att miljö- och klimatfrågor ska beaktas i samhällsplaneringen enligt gällande bestämmelser i PBL. Boverket ger vidare kommunerna vägledning om hur de kan hantera klimatrelaterade risker i planläggningen. Som redogjorts för ovan kan länsstyrelsen i vissa fall överpröva och i vissa fall upphäva en detaljplan, exempelvis om beslutet kan antas innebära att en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till risken för olyckor, översvämning eller erosion. De fysiska och ansvarsmässiga förutsättningar som behövs för att hantera dagvatten regleras också med stöd av PBL i olika steg av planeringsprocessen. Mot denna bakgrund anser utskottet att det enligt gällande rätt finns förutsättningar att tillgodose de förslag om klimatanpassning i planeringen och hantering av dagvatten som framförs i motionerna 2025/26:2824 (C) yrkandena 10 och 15, 2025/26:3368 (MP) yrkandena 12–14, 2025/26:3370 (MP) yrkandena 1, 3 och 5–7, 2025/26:3421 (MP) yrkandena 6, 8, 9, 11 och 19 och 2025/26:3422 (MP) yrkandena 178 och 179.

När det gäller motionsyrkandena om minskat bilberoende har utskottet tidigare konstaterat att kommunerna enligt gällande rätt kan ställa krav på parkering vid bebyggelse i den omfattning som kommunerna anser behövs. Boverket har vidare redovisat ett uppdrag som syftar till att tillgängliggöra information och belysa med goda exempel hur användningen av markyta kan effektiviseras och stadsmiljön förbättras genom att kommunerna aktivt använder sig av parkeringstal som verktyg. I vägledningen lämnar Boverket förslag om hur kommunerna kan integrera parkeringsfrågor i planeringen. Mot denna bakgrund bör motionerna 2025/26:2780 (V) yrkande 10 och 2025/26:3422 (MP) yrkande 104 avslås. Vidare anser utskottet inte att det finns skäl för riksdagen att föreslå något initiativ med anledning av motion 2025/26:1536 (M) yrkandena 2 och 3, som därför bör avslås.

Frågor om idrott och gestaltning i planeringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om behovet av att beakta idrott och motion vid planering och om krav på arkitekturen när det gäller offentliga byggnader. Utskottet hänvisar till gällande rätt.

Jämför reservation 10 (V), 11 (C) och 12 (MP).

Motionerna

Planering för idrott och rörelse

I kommittémotion 2025/26:2820 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att begreppet idrott bör läggas till i uppräkningsen i 2 kap. 7 § 4 PBL. Enligt motionärerna bör begreppet motion, som i planeringen ofta kopplas ihop med gång- och cykelvägar, i större utsträckning kopplas ihop med idrott.

I kommittémotion 2025/26:3180 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) föreslås i yrkande 7 ett tillkännagivande om behovet av närhet till idrott och friluftsliv samt behovet av ökad dialog mellan kommuner och föreningsliv. Motionärerna anser att det på många håll i landet behöver tas ökad hänsyn till behovet av idrottsytor och friluftsliv i stadsplaneringen.

I kommittémotion 2025/26:3367 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 22 föreslås ett tillkännagivande om skolmiljöer för idrott och rörelse. Dessa miljöer behöver enligt motionärerna utformas, utrustas och upprustas så att de stimulerar och välkomnar idrott och rörelse.

Magnus Manhammar (S) begär i motion 2025/26:853 ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att tillgänglighetsanpassa lekplatser. Motionären anför att kommunerna behöver ta hänsyn till att barn med en fysisk, intellektuell eller neuropsykiatrisk funktionsvariation ska kunna använda lekplatser och även i övrigt underlätta barns möjligheter att röra sig och mötas.

Gestaltning i den byggda miljön

Josef Fransson (SD) begär i motion 2025/26:17 ett tillkännagivande om att byggnader för statens myndigheter måste uppnå krav på arkitektonisk skönhet. Enligt motionären förekommer det att myndighetsbyggnader påtagligt förfular stadsbilden runt om i landet, varför regeringen behöver uppvärdera och uppgradera arbetet med arkitektonisk skönhet.

Bakgrund

Allmänt

Vid prövningen av frågor enligt PBL ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen (2 kap. 1 § PBL). Bestämmelsen innebär att det både vid

planläggning och vid prövning av t.ex. bygglovsfrågor ska göras en avvägning mellan de intressen som är aktuella. Om det finns flera motstående intressen ska hänsyn tas till det intresse som, efter en proportionalitetsbedömning, väger tyngst.

Enligt 2 kap. 7 § PBL ska det vid planläggning dessutom tas hänsyn till behovet av att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns

1. gator och vägar
2. torg
3. parker och grönområden
4. lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse
5. möjligheter att anordna en rimlig samhällsservice och kommersiell service.

Enligt 8 kap. 9 § PBL ska det på eller i närheten av en obebyggd tomt som ska bebyggas med en förskola eller skola finnas en tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Det gäller enligt 8 kap. 10 § PBL i skäligen utsträckning även för tomter som redan är bebyggda.

Boverket har tagit fram allmänna råd om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet (BFS 2015:1). Enligt dessa råd bör man, vid placering och anordnande av friytor för lek och utevistelse vid bl.a. skolor, särskilt beakta friytans storlek, utformning, tillgänglighet och säkerhet och förutsättningarna att bedriva ändamålsenlig verksamhet. Med ändamålsenlig verksamhet avses att friytan kan användas till lek, rekreation samt fysisk och pedagogisk aktivitet för den verksamhet som friytan är avsedd för. Friytan bör vara så rymlig att det utan svårighet och risk för omfattande slitage går att ordna varierande terräng- och vegetationsförhållanden. Friytan bör kännetecknas av goda sol- och skuggförhållanden samt god luft- och ljudkvalitet. Friytan bör placeras i direkt anslutning till det byggnadsverk som innehåller förskolelokaler och barnen bör självständigt kunna ta sig mellan byggnadsverket och friytan.

Vidare har regeringen gett Boverket i uppdrag att samla in, redovisa och sprida lärande exempel om planering och gestaltning av lokaler och anläggningar för idrott. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2026.

Tillgänglighet

I FN:s konvention om barnets rättigheter, även kallad barnkonventionen, betonas att alla barn har rätt till lek i en stimulerande, trygg och lämplig miljö. För att tillgodose det behovet är det viktigt att det finns lekplatser som stimulerar barns kreativitet, rörelse och utveckling. Lekplatser kan samtidigt utgöra en fara om de har säkerhetsbrister. Om de har brister i tillgänglighet och användbarhet kan de också vara svåra att ta sig till och från samt att använda för barn och föräldrar med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

I plan- och bygglagstiftningen ställs det krav på lekplatser och lekredskap i flera olika avseenden. Det finns krav på de delar av lekplatsen som är byggnadsverk, dvs. byggnader eller andra anläggningar än byggnader. Exempel på byggnader på lekplatser kan vara små och enklare hus för lek. Exempel på andra anläggningar är fasta lekanordningar som gungor, rutschkanor och klätterställningar. Kraven gäller vid uppförande och ändring. Det är de krav som gällde när lekplatsen anlades som ska uppfyllas, och de ska med normalt underhåll kunna antas komma att fortsätta att vara uppfyllda under en ekonomiskt rimlig livslängd. Det ställs också krav på mark som bebyggs med lekplatser. Dessa krav gäller på tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader. Det innebär att lekplatser bl.a. ska anordnas så att de är tillgängliga och så att risken för olycksfall begränsas.

Enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2011:5) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader, som bl.a. gäller vid anläggning av nya lekplatser, ska lekplatser kunna användas av barn och föräldrar med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Samtliga lekredskap behöver dock inte vara tillgängliga. I föreskrifterna finns det även krav på gångytor, utjämnningar mellan gångytor, ramper och trappor, kontraster och markeringar m.m.

Utöver kraven på vård, skötsel och underhåll ska hinder mot tillgänglighet eller användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga alltid avhjälpas på befintliga lekplatser som finns på allmän platsmark. Kravet gäller om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpa. I Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2011:13) om avhjälpan av enkelt avhjälpta hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser finns krav på att tillgängligheten på befintliga allmänna lekplatser ska förbättras så att de även kan användas av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Hinder i form av brister i lekplatsers utformning eller utrustning ska avhjälpas. Brister som gör det svårt för barn med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att alls använda lekplatsen bör åtgärdas. Även brister som gör det svårt att vistas på lekplatsen för föräldrar med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga eller för andra som tar hand om barnen bör åtgärdas.

Arkitektur och gestaltad livsmiljö

Våren 2018 infördes ett nytt nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken (prop. 2017/18:110, bet. 2017/18:CKrU1, rskr. 2017/18:316). I samband med detta fick Boverket ett samlat ansvar för samordning, kompetensstöd och främjande insatser till offentliga aktörer på nationell, regional och lokal nivå i frågor om arkitektur och gestaltad livsmiljö.

I rapporten *Arkitektur och gestaltad livsmiljö* (2020:23) redovisar Boverket det arbete som genomfördes inom ramen för regeringsuppdraget under 2018–2020. Av rapporten framgår att Boverket har fokuserat på områden som

regeringen pekat ut, exempelvis skolors och vårdens miljöer, metodstöd för upphandling, vägledning för kommunalt arkitekturstrategiskt arbete samt samordning av Boverkets, Riksantikvarieämbetets, Arkdes och Statens konstråds gemensamma arbete. Boverket har även identifierat ett antal viktiga framtidsfrågor, exempelvis att arbetet behöver breddas och att fler måste involveras. Redovisningen lyfter även fram breda samhällsfrågor kopplade till arkitektur, gestaltad livsmiljö och hållbarhet samt specifika frågor om offentliga rum, cirkulärt byggande och förvaltande, bostadsutformning och värdeskapande stadsstrukturer. Boverket pekar på att arkitektur och gestaltad livsmiljö kan användas som verktyg i det hållbara samhällsbygget och för att arbeta för höjd kvalitet i byggda miljöer.

Boverket har också tagit fram rapporten Staten som förebild i arbetet med hållbara gestaltade livsmiljöer (2021:21). I rapporten har Boverket sammanställt redogörelser från ett antal myndigheter, bl.a. Statens fastighetsverk, om hur respektive myndighet har verkat och avser att verka som en förebild för att bidra till hållbara gestaltade livsmiljöer i enlighet med politiken för gestaltad livsmiljö samt hur myndigheterna bidrar till det nationella målet för arkitektur-, form- och designpolitiken.

Enligt miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö, som riksdagen har fastställt, ska städer, tätorter och bebyggd miljö utgöra en god och hälsosam livsmiljö. Den bebyggda miljön ska medverka till en god regional och global miljö. Målet syftar till att uppnå en hållbar utveckling i den bebyggda miljön där de ekologiska, sociala och ekonomiska aspekterna vägs in. Vidare innefattar målet miljöanpassning av byggnader och anläggningar samt att en godushållning med mark, vatten och andra resurser ska främjas. Inom målet God bebyggd miljö används flera preciseringar för att förtydliga målet och tydliggöra uppföljningsarbetet. En av dessa är Kulturvärden i bebyggd miljö: det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om behovet av hänsyn till motion och idrott i planläggningen och om gestaltning i den byggda miljön. Våren 2025 avstyrktes yrkandena med hänvisning till att kommunerna enligt gällande rätt ska beakta behovet av lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse (bet. 2024/25:CU14). I samma betänkande avstyrkte utskottet också ett motionsyrkande om tillgänglighetsanpassning av lekplatser. Utskottet hänvisade till gällande rätt. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att kommunerna enligt gällande rätt ska beakta behovet av lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse, inklusive vid planering för skolmiljöer. På området finns också allmänna råd från Boverket. Vidare har regeringen gett Boverket ett uppdrag som gäller bl.a. planering av lokaler och anläggningar för idrott. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det finns anledning att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2025/26:2820 (V) yrkande 2, 2025/26:3180 (C) yrkande 7 eller 2025/26:3367 (MP) yrkandena 22, 28 och 29, som därför bör avslås.

Utskottet anser att det är viktigt att lekplatser och annan bebyggelse uppfyller de krav på tillgänglighet och användbarhet som ställs upp i plan- och bygglagstiftningen. Med hänvisning till de regler och krav som redan finns anser dock inte utskottet att det finns skäl att föreslå något initiativ med anledning av det som framförs i motion 2025/26:853 (S). Motionen bör därför avslås.

Utskottet anser inte heller att det finns skäl att föreslå något initiativ från riksdagen när det gäller motion 2025/26:17 (SD), som därför bör avslås.

Krav vid ny- eller ombyggnad av bostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om krav på åtgärder för minskad vattenförbrukning i byggnader, förändringar i kraven på tillgänglighetsanpassning samt en utredning om byggreglerna för bl.a. kollektiva boendeformer. Utskottet hänvisar till gällande rätt och pågående arbete.

Jämför reservation 13 (MP) och 14 (V, MP).

Motionerna

Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder

I kommittémotion 2025/26:3368 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om att alla nya byggprojekt ska ha en plan för att minimera vattenförbrukningen under byggnadens livscykel. I yrkande 16 framställs ett förslag om att ställa krav på vattensparande blandare och snålspolande toaletter vid renoveringar av hyreslägenheter. Vidare vill motionärerna att innovativa vattensparande lösningar ska uppmuntras vid nybyggnad, såsom att återanvända tvättvatten, använda regnvattenuppsamlare eller installera urinseparation (yrkande 18). Därtill vill motionärerna se över möjligheterna att ställa krav på hushållen att mäta sin vattenförbrukning, exempelvis vid omfattande renoveringar eller nybyggnad (yrkande 19). Motionärerna anför att det behövs ett brett arbete med att minska onödigt vattenanvändning för att minska behoven av nya vattentäkter och utbyggnad

av nya vattenreningsverk och avloppsreningsverk samt för att motverka vattenbrist.

Anna-Lena Hedberg (SD) begär i motion 2025/26:465 ett tillkännagivande om att se över reglerna för tillgänglighetsanpassning vid byggande av personalbostäder eftersom sådana bostäder ofta är korttidsboenden och bara används av anställda under begränsade perioder.

Lina Nordquist (L) föreslår i motion 2025/26:3758 yrkande 5 ett tillkännagivande om att utreda byggregler för att underlätta för trygghetsboenden, kollektivboenden och generationsboenden och uppmuntra inrättande av gemensamhetslokaler i flerbostadshus.

Tillgänglighetskrav för studentbostäder

I kommittémotion 2025/26:2778 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag om att återinföra tillgänglighetskravet i fråga om studentbostäder och säkerställa att människor med funktionsnedsättning har samma möjlighet som andra att delta i högre utbildning.

Bakgrund

Allmänt

Bestämmelser om byggnadsverks utformning och tekniska egenskaper finns i 8 kap. PBL. Inledningsvis anges vilka krav i fråga om utformning byggnadsverk ska uppfylla. Dessa krav är bl.a. att en byggnad ska ha lämplig utformning och vara tillgänglig för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga (8 kap. 1 § PBL). Byggnader ska enligt 8 kap. 4 § PBL ha tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om t.ex. säkerhet i händelse av brand, skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljön, lämplighet för det avsedda ändamålet, hushållning med vatten och avfall samt laddning av elfordon. De tekniska egenskapskraven prövas och behandlas vid tekniskt samråd och startbesked.

De egenskapskrav som anges i PBL preciseras närmare i 3 kap. PBF. Med lämplighet för det avsedda ändamålet menas exempelvis att bostäder i skäligen utsträckning ska ha avskiljbara utrymmen för sömn och vila, samvaro, matlagning, måltider, hygien och förvaring. Bostäderna ska med hänsyn till användningen även ha inredning och utrustning för matlagning och hygien.

Bestämmelser om undantag från utformnings- och egenskapskraven finns i 8 kap. 6–8 §§ PBL. Kraven på tillgänglighet och användbarhet gäller inte

1. en arbetslokal, om kraven är obefogade med hänsyn till arten av den verksamhet som lokalen är avsedd för
2. ett fritidshus med högst två bostäder
3. tillgänglighet till ett en- eller tvåbostadshus, om det med hänsyn till terrängen inte är rimligt att uppfylla kraven
4. högst 80 procent av
 - a) det totala antalet studentbostäder i en byggnad

- b) det antal studentbostäder som tillkommer i en byggnad när en åtgärd vidtas.

Det får vidare göras avsteg från utformningskraven i vissa andra fall, t.ex. för byggtåtgärder som inte är lov- eller anmälningspliktiga i viss utsträckning.

Boverkets byggregler (BFS 2024:12) om byggnaders tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga preciserar kraven i PBL och PBF.

Särskilt om vattenförbrukning och individuell mätning av uppvärmning och tappvarmvatten

Byggnader ska enligt 8 kap. 4 § PBL ha tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bl.a. energihushållning och värmeisolering samt hushållning med vatten och avfall. Kraven ska alltid uppfyllas vid nybyggnad. Vid ändring av en byggnad är det tillåtet att göra avsteg från kraven med hänsyn till ändringens omfattning, byggnadens förutsättningar, bestämmelserna om varsamhet och förbudet mot förvanskning (8 kap. 7 § PBL).

Egenskapskraven i PBL preciseras närmare i PBF. De tekniska egenskapskraven innebär enligt 3 kap. 20 § PBF att en byggnad ska vara projekterad och utförd på ett sådant sätt att den medger god hushållning med vatten. Enligt samma bestämmelse får en kommun i detaljplan införa de bestämmelser om hushållning med vatten som situationen inom området kräver, förutsatt att det gäller ett område där det är eller kan uppkomma brist på vatten. Sådana bestämmelser kan gälla en byggnads tekniska egenskapskrav och kan regleras med egenskapsbestämmelser om utförande.

Sedan 2021 ska vissa flerbostadshus ha installation för individuell mätning och debitering av uppvärmning och tappvarmvatten på lägenhetsnivå. Kravet på installation av mätare för värme avser en begränsad del av Sveriges flerbostadshus, nämligen de byggnader som har sämst energiprestanda uttryckt som primärenergital. Individuell mätare av tappvarmvatten ska installeras vid sådan ombyggnad som innefattar en nyinstallation för tappvarmvatten eller en väsentlig ändring av befintliga installationer för tappvarmvatten. I juni 2022 utvidgades bestämmelserna till att även omfatta ett ovillkorligt krav på individuell mätning av tappvarmvatten vid uppförande av nya flerbostadshus genom lagen (2022:333) om energimätning i byggnader.

Pågående arbete

Kommittén för modernare byggregler

Kommittén för modernare byggregler har som framgått ovan haft i uppdrag att genomföra en systematisk och grundlig översyn av 8 och 10 kap. PBL, 3–5 och 7 kap. PBF, BBR och EKS i syfte att modernisera regelverket och därmed gynna ökad konkurrens och ökat byggande. I uppdraget ingick även att utreda regelverkets ändamålsenlighet, effektivitet och omfattning.

I sitt slutbetänkande *Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat* (SOU 2019:68) lämnar kommittén följande fem huvudförslag:

- Kommittén föreslår en reformering av BBR för ökad förutsägbart, flexibilitet och överskådlighet. Föreskrifterna i BBR bör preciseras, exempelvis genom att precisera vaga ord och/eller reglera uppgifter från allmänna råd och standarder i föreskrift. Samtidigt bör de allmänna råden tas bort i största möjliga mån. Därmed blir det mer förutsägbart vad som gäller för alla tillämpare. Kommittén föreslår vidare att föreskrifterna så långt det är möjligt ska formuleras som funktionskrav för att skapa utrymme för flexibilitet och möjliggöra olika lösningar.
- Kommittén ser ett stort behov av reformering av BBR när det gäller kraven på bostäders lämplighet vid nybyggnad och föreslår nya föreskrifter samt att kraven på bostäders lämplighet för sitt ändamål i högre grad preciseras i PBF i stället för i BBR.
- Kommittén föreslår vidare att en myndighet, Byggkravsnämnden, ska införas med uppgift att ge förhandsavgöranden om huruvida vissa utformningskrav och samtliga tekniska egenskapskrav kan antas komma att uppfyllas vid nybyggnad. Bedömningen i ett förhandsavgörande ska avse krav på att en byggnad ska vara lämplig för sitt ändamål och tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga samt samtliga krav på ett byggnadsverks tekniska egenskaper. Byggherrar ska kunna ansöka om ett förhandsavgörande för nybyggnad av byggnadsverk hos myndigheten. Ett positivt förhandsavgörande ska vara bindande för byggnadsnämnden vid prövningen av bygglov och bedömningen vid startbesked.
- Vid ombyggnad inträder i dag följdkrav som innebär att utformningskraven och de tekniska egenskapskraven ska uppfyllas för hela byggnaden eller anläggningen om det inte är orimligt, även om ombyggnaden enbart gäller en del av byggnaden eller anläggningen. Det är också svårt för tillämpare av regelverket att skilja ombyggnad från ändring, underhåll och tillbyggnad. Kommittén föreslår därför att begreppet ombyggnad tas bort ur PBL.
- Kommittén anser att de moment som utgör dagens kontrollprocess i huvudsak är logiska utifrån hur byggprojekt bedrivs. När det gäller kontrollen av byggandet föreslår dock kommittén att rollerna certifierade sakkunniga och kontrollansvariga avskaffas samt att arbetsplatsbesök och kontrollplaner förtydligas.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Nya byggregler

BBR och EKS ersattes den 1 juli 2025 med nya grundförfattningar som togs fram inom ramen för projektet *Möjligheternas byggregler*. Författningarna har delats upp så att de preciserar olika krav. Det nya upplägget i författningarna

syftar till att göra strukturen enklare att förstå. Uppdelningen följer indelningen i PBL och PBF.

De nya byggreglerna innehåller funktionskrav, vilket också fanns i BBR. Skillnaden är dock att Boverket inte längre anger hur kraven ska uppfyllas. I de allra flesta fall finns det inte heller längre allmänna råd eller hänvisningar till specifika standarder eller liknande.

De nya reglerna ska främja nya tekniska lösningar och öppna för användandet av nya material och metoder. Ett av skälen till att de nya reglerna togs fram var att de tidigare allmänna råden sågs som mer styrande än de var avsedda att vara. En följd blev att byggandet låstes till befintliga lösningar, i stället för att främja utveckling och innovation. Med de nya reglerna får i stället samhällsbyggnadssektorn arbeta fram tolkningar av kraven, förslag till lösningar som uppfyller funktionskraven samt förslag till verifieringsmetoder.

Reglerna trädde i kraft den 1 juli 2025 men har en övergångsperiod på ett år. Det innebär att en byggherre fram till den sista juni 2026 kan välja att använda antingen de nya byggreglerna eller de tidigare.

Krav på energihushållning regleras dock fortfarande i BBR då den kommande nya grundförfattningen ska samordnas med EU:s direktiv (EU) 2024/1275 om byggnaders energiprestanda (EPBD). Det innebär att den nya grundförfattningen om energihushållning behöver komma på plats innan BBR kan upphävas i sin helhet.

Tidigare riksdagsbehandling

I maj 2025 behandlade utskottet proposition 2024/25:132 Lättnader i byggkraven för studentbostäder. Genom förslagen i propositionen infördes den möjlighet till undantag från kraven på tillgänglighet och användbarhet i en byggnad som innehåller studentbostäder som återgetts ovan, och som i korthet innebär att upp till 80 procent av studentbostäderna får undantas från krav på tillgänglighet och användbarhet. Utskottet tillstyrkte propositionen och avstyrkte motionsyrkanden med förslag om helt eller delvis avslag på propositionen. Riksdagen följde utskottets förslag.

Vidare har utskottet vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om regler vid ny- eller ombyggnad av bostäder, inklusive kraven på tillgänglighet. Våren 2025 avstyrktes samtliga yrkanden med hänvisning till bl.a. pågående arbete (bet. 2024/25:CU14). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har nyligen tagit ställning till regeringens förslag i proposition 2024/25:132 där regeringen föreslog vissa möjligheter till undantag från kraven på tillgänglighet och användbarhet för studentbostäder. Utskottet tillstyrkte förslagen och konstaterade att enligt de nya reglerna ska minst 20 procent av studentbostäderna fortfarande uppfylla kraven på tillgänglighet och användbarhet. Mot den bakgrunden anser utskottet att det saknas skäl att vidta

någon åtgärd med anledning av motion 2025/26:2778 (V) yrkande 8, som därför bör avslås.

I PBL finns bestämmelser om byggnaders utformning, bl.a. krav på energihushållning. Bestämmelserna kompletteras av lagen respektive förordningen om energimätning i byggnader, genom vilka det har införts regler för individuell mätning och debitering av värme och varmvatten på lägenhetsnivå i flerbostadshus. Eftersom det därmed redan enligt gällande rätt finns vissa möjligheter att ställa krav på åtgärder för en minskad vattenförbrukning anser inte utskottet att det finns skäl att vidta några åtgärder med anledning av det som framförs i motion 2025/26:3368 (MP) yrkandena 15, 16, 18 och 19. Motionsyrkandena bör därför avslås.

När det gäller övriga motionsförslag konstaterar utskottet att Kommittén för modernare byggregler respektive Boverket har gjort en översyn av regelverket för tekniska utformningskrav och egenskapskrav. I juli 2025 trädde nya byggregler i kraft, som bl.a. ska underlätta nya tekniska lösningar och öppna för användandet av nya material och metoder. Utskottet anser inte att det finns skäl att vidta någon åtgärd med anledning av förslagen i motionerna 2025/26:465 (SD) och 2025/26:3758 (L) yrkande 5, som därför bör avslås.

Frågor om buller och andra störningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att utreda regelverket för byggande i olika typer av bullerutsatta områden. Utskottet hänvisar till gällande rätt och pågående arbete.

Jämför reservation 15 (MP).

Motionerna

Buller från försvarsverksamhet m.m.

Erik Ezeli (S) begär i motion 2025/26:1228 ett tillkännagivande om statens ansvar för att se över förutsättningarna för bostadsbyggande i närheten av försvarsverksamheter. Motionären framför att bl.a. Försvarsmaktens miljötillstånd med tillhörande bullerreglering är ett hinder för bostadsutveckling. Ett liknande yrkande framförs av Lars Püss (M) i motion 2025/26:3403.

Jesper Skalberg Karlsson (M) föreslår i motion 2025/26:2498 ett tillkännagivande om behovet av tydligare lagstiftning för att skapa bättre samexistens mellan civilsamhället och Försvarsmakten i bullerutsatta områden. Motionären anser att det behövs förändringar för att tillgodose både Försvarsmaktens och övriga fastighetsägares behov av långsiktiga och tydliga regler.

Marléne Lund Kopparklint (M) begär i motion 2025/26:2969 ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning om hur skjutbanor med intilliggande

fastigheter kan skyddas. Samma motionär framför ett liknande förslag i motion 2025/26:3397.

Buller från kulturverksamhet

I kommittémotion 2025/26:3366 av Mats Berglund m.fl. (MP) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för ett regelverk för s.k. kulturljudzoner. Enligt motionärerna bör kommunerna kunna peka ut särskilt avgränsade områden där ljud från exempelvis konserter tillåts i högre grad än i vanliga bostadsområden, för att göra det tydligare för både grannar, arrangörer och besökare vad som gäller och för att värna både stadens puls och människors trivsel. Liknande förslag framförs av Stina Larsson (C) i motion 2025/26:809, Elisabeth Thand Ringqvist och Niels Paarup-Petersen (båda C) i motion 2025/26:2636 yrkandena 1 och 4 och Patrik Karlson och Elin Nilsson (båda L) i motion 2025/26:3147.

Övriga frågor om buller

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) begär i motion 2025/26:2729 yrkande 5 ett tillkännagivande om att reglerna för bygglov bör ändras så att icke hälsovådliga störningar i anslutning till fastigheten ska kunna tillåtas och att störningar ska kunna föras in i ett avtal som följer fastigheten. Ett liknande yrkande framförs av Sten Bergheden (M) i motion 2025/26:2166.

Mats Green (M) föreslår i motion 2025/26:557 tillkännagivanden om att höja gränsvärdena för buller (yrkande 1), att möjliggöra servitut för att främja byggande i närheten av t.ex. flygplatser och motorbanor (yrkande 2), att lagstiftningen i högre utsträckning ska utgå från ekvivalenta nivåer och inte från maximala värden vid enskilda och begränsade tidpunkter (yrkande 3), att man ser över möjligheterna att införa bullerdeklarationer (yrkande 4), att det utreds fler sätt att mäta buller, t.ex. inomhus (yrkande 5), och att Boverket ges det samlade ansvaret för regelverken för buller (yrkande 6).

Josefin Malmqvist m.fl. (M) begär i motion 2025/26:1276 yrkande 11 ett tillkännagivande om att höja gränsvärdena för buller. Ett liknande förslag finns i motion 2025/26:557 av Mats Green (M) yrkande 1.

Ann-Sofie Lifvenhage (M) föreslår i motion 2025/26:2317 ett tillkännagivande om att se över lagstiftning som gäller buller i bostäder i syfte att möjliggöra en kostnadseffektiv bostadsproduktion vid nybyggnad. Enligt motionären innebär den nuvarande ordningen att utredningar om bullernivåer måste tas fram i ett alltför tidigt skede av byggprocessen, vilket försvårar och fördröjar arbetet med att ta fram nya bostäder.

Bakgrund

Allmänt

PBL ger flera möjligheter för kommuner att i sin planering förebygga och begränsa buller. I en översiktsplan kan en kommun ange en inriktning för hur

risker för hälsa och säkerhet bör förebyggas. Kommunen kan i en sådan plan visa hur den avser att hantera bullerfrågor. Av översiktsplanen kan det också framgå var kommunen anser att det är möjligt att bygga bostäder i bullerutsatta lägen och vilka åtgärder som behövs för att kompensera för bullernivåerna så att de blir godtagbara.

I en detaljplan får kommunen vidare bestämma skyddsåtgärder för att motverka störningar från omgivningen och, om det finns särskilda skäl för det, högsta tillåtna värden för störningar genom buller och andra olägenheter som omfattas av 9 kap. miljöbalken. En kommun kan även vid behov ange beräknade värden för omgivningsbuller i planbeskrivningen till en detaljplan, om det handlar om bostadsbyggnader, och i bygglovet, om det avser fastigheter utanför planlagt område (4 kap. 33 a § PBL och 9 kap. 105 § PBL).

PBL och miljöbalken har ändrats för att förbättra samordningen mellan de båda lagarna (se prop. 2013/14:128, bet. 2013/14:CU33). PBL och miljöbalken gäller parallellt i fråga om buller. Det betyder att en åtgärd som godtagits enligt PBL inte automatiskt ska anses uppfylla miljöbalkens krav. Den prövning som har gjorts genom en detaljplan enligt PBL har dock betydelse för en prövning enligt miljöbalken.

Vidare ska ett byggnadsverk ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bl.a. skydd mot buller (8 kap. 4 § 5 PBL). För att uppfylla kravet ska byggnadsverket vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att buller som uppfattas av användarna eller andra personer i närheten av byggnadsverket ligger på en nivå som inte medför en oacceptabel risk för dessa personers hälsa och som möjliggör sömn, vila och arbete under tillfredsställande förhållanden (3 kap. 13 § PBF).

Med stöd av bestämmelserna om störningar i miljöbalken har regeringen utfärdat föreskrifter om trafikbuller i förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnade (trafikbullerförordningen). I förordningen finns bestämmelser om vilka bullernivåer som bör vara godtagbara i bostäder. Riktvärdena för trafikbuller ska mätas vid fasaden.

Regeringen har efter tillkännagivanden från riksdagen våren 2015 och hösten 2016 beslutat om ändringar i trafikbullerförordningen (bet. 2014/15:CU10, rskr. 2014/15:180 och bet. 2016/17:CU1, rskr. 2016/17:6870). Ändringarna innebär att riktvärdena för buller vid en bostadsbyggnads fasad från spår- och vägtrafik för bostäder upp till 35 kvadratmeter nu är 65 dBA i stället för det tidigare 60 dBA. För bostäder större än 35 kvadratmeter är riktvärdet 60 dBA i stället för det tidigare 55 dBA. Kraven för ljudmiljön inomhus ändrades inte.

Enligt förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket ska myndigheten samordna myndigheternas arbete när det gäller omgivningsbuller.

Byggregler

Boverket har som framgått ovan utfärdat nya byggregler som ersätter BBR och EKS. I de nya byggreglerna har de olika sakområdena delats upp ämnesvis i nio separata författningar. Uppdelningen följer indelningen av de tekniska egenskapskraven i PBL och PBF.

Boverkets föreskrifter (BFS 2024:10) om skydd mot buller i byggnader preciserar de krav som ställs på en byggnads tekniska egenskaper i fråga om skydd mot buller i PBL och i PBF. Föreskrifterna innehåller bl.a. bestämmelser om högsta tillåtna sammantagna ljudnivåer i bostäder. De nya reglerna innebär vissa förenklingar jämfört med BBR; exempelvis har man strukit preciserade krav på högsta ljudnivå i rum för personhygien och preciserade krav på högsta ljudnivå i utrymmen för matlagning. I konsekvensutredningen till BFS 2024:10 bedömer Boverket att författningsförslaget i grunden innebär samma skydd mot ohälsa som tidigare gällande BBR, och små ändringar av vilka krav som ställs på byggnader. I utredningen anger myndigheten vidare att föreskrifterna innebär en förändring i förhållande till tidigare regler i BBR för att de ska harmoniera bättre med Folkhälsomyndighetens allmänna råd (FoHMFS 2024:13) om buller inomhus. Syftet är att samma krav ska gälla som vid tillsyn enligt miljöbalken.

Bullerdeklaration

Den utredning som låg till grund för den ovannämnda propositionen om samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och PBL (prop. 2013/14:128) var ett delbetänkande från Bullersamordningsutredningen (SOU 2013:57). I det delbetänkandet anfördes att bl.a. frågan om huruvida det borde införas krav på en bullerdeklaration för nya bostäder som byggs i bullerutsatta miljöer hade väckts i utredningen. En sådan deklaration skulle innehålla några grundläggande uppgifter om beräknade bullernivåer i och vid bostäderna och skulle vara riktad till köpare av bostäderna, dvs. vara konsumentinriktad. Utredaren ansåg dock att ett sådant krav inte var nödvändigt för ett samordnat regelverk enligt utredningens direktiv.

Regler för skjut- och övningsfält och skjutbanor

Försvarsmakten bedriver skjutverksamhet främst inom särskilt avgränsade skjut- och övningsfält eller inom områden som tidvis är avlysta för skjutning. Regeringen beslutade 1998 om riktlinjer för skottbuller från artilleri och andra tunga vapen. Skjutfälten är tillståndspliktiga verksamheter enligt miljöbalken och miljöprövningsförordningen (2013:251).

Naturvårdsverket har i allmänna råd om buller från skjutbanor (NFS 2005:15) angett riktvärden för buller från skjutbanor för finkalibrig ammunition. Den som driver en skjutbana har anmälningssplikt enligt miljöbalken och miljöprövningsförordningen. Frivilliga tillståndsprövningar tillämpas också för att reglera intressekonflikter med omgivningen.

Regeringen har fattat beslut om en tillfällig förordning (2024:1212) med särskilda bestämmelser om anmälan av vissa försvarsverksamheter för att förenkla miljöprocesserna för försvaret. Syftet är att provningarna ska gå snabbare så att försvaret fortare ska kunna utöka övningsverksamheten och bygga ut det militära försvaret.

Pågående arbete

Boverket

Boverket arbetar med vägledningar för bl.a. akustisk design som hjälpmedel för att begränsa oönskade ljud och förstärka positiva ljud. Enligt vägledningen finns det åtgärder som kan vidtas både vid planering av ny bebyggelse och vid förbättring av befintliga miljöer. Boverket uppger att akustisk design t.ex. kan vara att planera in olika slags ”gröna” åtgärder som bygger på ekosystemtjänster eller att använda absorberande material eller ljudinstallationer för att förbättra ljudmiljön så att den blir en tillgång och inte ett hinder i planeringen.

Kommittén för modernare byggregler

Kommittén för modernare byggregler har haft i uppdrag att göra en systematisk och grundlig översyn av bl.a. 8 kap. PBL, 3 kap. PBF och BBR. I sitt slutbetänkande Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68) konstaterar kommittén att trafikbullerförordningen inte är ändamålsenligt utformad och uttalar följande:

Trafikbullerförordningens bestämmelser om placering av minst hälften av bostadsrummen mot tyst sida vid vissa ljudnivåer kan ha negativa effekter för bostadsförsörjningen. För att främja ett mer diversifierat bostadsutbud och för att möjliggöra anpassningar av bostäder över tid behövs större möjlighet till utformning av olika planlösningar för bostäder och förändring av dessa. I trafikbullersituationer finns fler möjliga kompensationsåtgärder, varav hälften av bostadsrummen mot tyst sida är en. Konsekvenser om nuvarande bestämmelser tolkas ordagrant är att regleringen av bostäder med ett jämnt antal rum och kök regleras annorlunda än bostäder med ett ojämnt antal rum, där kraven blir högre.

Bestämmelserna i trafikbullerförordningen aktualiseras redan vid detaljplaneskedet och skapar förutsättningar och begränsningar för planlösningsfrågor och andra frågor som har med bostadsutformning att göra. En avvägning mellan olika intressen och en samlad bedömning motverkas därför av reglerna i trafikbullerförordningen.

Bestämmelser om skydd mot trafikbuller i bostäder behövs. Valet av reglering är dock inte ändamålsenlig, då den påverkar möjligheterna att utforma bra planlösningar och ställer hårdare krav på bostäder med ett ojämnt antal rum än bostäder med ett jämnt antal rum. I stället borde de primära åtgärderna vara att kräva kompensationsåtgärder för att minska bullret där det överskrider alternativt öppna för olika byggnadsutformnings- och byggnadstekniska lösningar för att nå inommiljökraven. Det kan gälla krav vid detaljplanering och bygglov. Det krävs ytterligare utredning för att klargöra vilka kompensationsåtgärder som är de mest ändamålsenliga.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om reglering av buller och andra störningar. Våren 2025 avstyrktes yrkandena, med hänvisning till bl.a. pågående arbete (bet. 2024/25:CU14). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har frågan om bullerdeklaration övervägts av Buller-samordningsutredningen, som inte fann skäl att föreslå ett sådant krav. I stället föreslog utredningen andra ändringar i regelverket som syftade till att underlätta planering och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer. Utskottet anser inte att det som anförs i motion 2025/26:557 (M) yrkande 4 ger skäl för riksdagen att ta något initiativ på området. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Kommittén för modernare byggregler har i sin översyn konstaterat att trafikbullerförordningen inte är ändamålsenligt utformad eftersom regleringen påverkar möjligheterna att utforma bra planlösningar och ställer hårdare krav på bostäder med ett ojämnt antal rum än bostäder med ett jämnt antal rum. I stället borde de primära åtgärderna enligt kommittén vara att kräva kompensationsåtgärder för att minska bullret där det överskrider alternativt öppna för olika lösningar för byggnaders utformning och byggnadstekniska lösningar för att nå inomhusmiljökraven. Det kan gälla krav vid detaljplanering och bygglov. Kommitténs förslag bereds inom Regeringskansliet.

PBL och miljöbalken har ändrats för att förbättra samordningen mellan de båda regelverken. Boverket har utfärdat nya föreskrifter om skydd mot buller som myndigheten anger harmonierar mer med Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller. Boverket arbetar också med vägledningar som ska begränsa oönskade ljud och förstärka positiva ljud. Vidare samordnar Naturvårdsverket myndigheternas arbete i fråga om omgivningsbuller. Utskottet anser inte att det finns skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2025/26:1228 (S), 2025/26:2498 (M), 2025/26:2969 (M), 2025/26:3397 (M) och 2025/26:3403 (M), som därför bör avslås. Detsamma gäller motionerna 2025/26:557 (M) yrkandena 1–3, 5 och 6, 2025/26:1276 (M) yrkande 11, 2025/26:2166 (M), 2025/26:2317 (M) och 2025/26:2729 (SD) yrkande 5.

När det gäller motionsyrkandena om s.k. kulturljudzoner konstaterar utskottet att det finns kommuner som arbetar med en sådan typ av planering inom ramen för det befintliga regelverket. Utskottet anser inte att det finns skäl att anledning att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2025/26:809 (C), 2025/26:2636 yrkandena 1 och 4, 2025/26:3147 (L) och 2025/26:3366 (MP) yrkande 2. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Åtgärder för att främja ett cirkulärt byggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder för att öka användningen av återbrukat byggmaterial och förebygga rivningar samt om vissa andra åtgärder som är avsedda att främja ett cirkulärt byggande. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 16 (S), 17 (C), 18 (MP) och 19 (MP).

Motionerna

Återbruk av byggnader och material

I partimotion 2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 116 föreslås ett tillkännagivande om att införa gränsvärden för avfallsmängder vid nybyggnad.

I kommittémotion 2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 23 föreslås ett tillkännagivande om vikten av återbruk och om att se över förutsättningarna för att sänka bygg- och fastighetssektorns klimatavtryck.

I kommittémotion 2025/26:3732 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 58 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att införa kvotplikt och stimulans på återvunnet material i vissa byggprodukter vid upphandling av nybyggnad. Motionärerna föreslår också att återanvänt material ska kunna användas vid hållbart byggande av bostäder (yrkande 59).

I kommittémotion 2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 98 föreslås ett tillkännagivande om att införa krav för att minimera avfallsmängderna vid nybyggnad och införa åtgärder som stimulerar återbruk och återvinning inom byggsektorn.

Stina Larsson (C) föreslår i motion 2025/26:428 ett tillkännagivande om att utveckla Boverkets byggregler för att öka andelen återbrukat material.

Lina Nordquist och Elin Nilsson (båda L) begär i motion 2025/26:958 yrkande 4 ett tillkännagivande om cirkulärt tänkande i en moderniserad bygglagstiftning.

Frågor om rivning av byggnader

I partimotion 2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 121 föreslås ett tillkännagivande om att utreda om det finns ett behov av en nationell strategi för att förebygga rivningar. Motionärerna föreslår även att det ska införas krav i PBL på livscykelanalys före rivning, där bevarandeanternativ och alternativ med bevarande av del av byggnaden ska presenteras innan beslut fattas (yrkande 122). Vidare föreslås att förutsättningarna för rivningslov ska skärpas (yrkande 123), och att det i bl.a. PBL ska genomföras regeländringar i syfte att underlätta påbyggnad och ombyggnad (yrkande 124). Motionärerna

anser också att vikten av resurshushållning ska tydliggöras i PBL (yrkande 125).

Bakgrund

Återbruk av byggnader och material

I PBL finns i princip inget utrymme för att tvinga fram återbruk av byggnader eller material. Byggherren ska dock se till att det finns en plan för kontrollen av en bygg- eller rivningsåtgärd, med uppgifter om vilka byggprodukter som kan återanvändas, vilket avfall åtgärden kan ge upphov till och hur detta ska tas om hand. Hanteringen ska särskilt beakta hur man avser att möjliggöra materialåtervinning av hög kvalitet och att på ett säkert sätt avlägsna farliga ämnen.

Även om det inte finns tvingande regler finns det olika sätt att underlätta återbruk. Boverket har tagit fram en vägledning om återbruk i planering och bygglov med information om hur kommunerna kan verka för ett cirkulärt byggande. Av denna vägledning framgår bl.a. följande:

- I en detaljplan eller i områdesbestämmelser går det att säkerställa att en byggnad bevaras genom att införa ett rivningsförbud. Rivningsförbud får dock bara användas för att skydda sådana särskilt värdefulla byggnader som omfattas av 8 kap. 13 § PBL eller byggnader som ingår i ett område av den karaktären. Ett rivningsförbud ska alltså endast användas för att skydda en kulturhistoriskt värdefull byggnad och inte för att gynna ett cirkulärt byggande.
- Det är enbart sådant som har ett uttryckligt stöd i PBL:s fjärde kapitel som går att reglera i en detaljplan, och där nämns inget om cirkularitet. I en detaljplan går det dock att reglera bebyggelsens utformning eller utseende. Genom att beskriva ett visst eftersträvat utseende eller arkitektoniskt uttryck går det alltså att styra mot återbruk av material.
- Det kan vara lämpligt att utforma byggrätter på ett sådant sätt att de gör det möjligt att bibehålla befintliga byggnader. Det kan ske genom att byggrätternas omfattning anges, men inte deras exakta lokalisering.
- Ett återbruk behöver inte alltid avse hela byggnader. Detaljplanen kan utformas så att vissa väggar, grundläggning, ledningar eller annan infrastruktur kan återbrukas.
- Att återbruka byggnadsmaterial handlar delvis om att utnyttja det man får tag i. Detaljerade planbestämmelser kan medföra att det inte är möjligt att anpassa byggnaden utifrån tillgängligt återbruksmaterial.
- Även om en åtgärd avviker från en detaljplan är det möjligt att ge bygglov om avvikelserna är liten och åtgärden är förenlig med detaljplanens syfte. Därför kan det vara väsentligt att i detaljplanens syfte tydligt redovisa om det finns en ambition att planen ska möjliggöra ett cirkulärt byggande.
- En väsentlig kostnad vid återbruk är hanteringen av det material som ska återbrukas. Det bästa är därför om materialet kan tas från en plats och

direkt föras till den plats där det ska återbrukas. Genom ändring kan översiktsplanen ges en högre detaljeringsnivå för ett visst område och ange platser som är lämpliga för mellanlagring av material för återbruk.

- I bygglovsskedet kan det vara svårt att veta exakt vilket återbrukat material man kommer att kunna få tag i när byggnaden ska uppföras. Det finns dock ingen möjlighet att skjuta upp prövningen av om vissa krav i PBL är uppfyllda.

Boverket har även tagit fram en vägledning om återbruk av bärverksdelar. Vägledningen syftar till att klargöra vilka regler som gäller för att bärverksdelar ska få återbrukas i byggnader och vems ansvar det är att dessa följs. Vägledningen beskriver hela återbruksprocessen schematiskt men är inte heltäckande. Fokus ligger på att klargöra krav och hur dessa kan verifieras genom framför allt provning.

Rivningslov m.m.

Den 1 december 2025 trädde nya regler om rivningslov i kraft. Genom reglerna utökades kraven på rivningslov, samtidigt som kommunernas möjlighet att reglera omfattningen av kraven på rivningslov i detaljplaner och områdesbestämmelser togs bort. En kommun kan däremot införa rivningsförbud för byggnadsverk som är särskilt värdefulla.

I ett område som omfattas av detaljplan krävs det enligt 9 kap. 43 § PBL rivningslov för att riva en byggnad eller en del av en byggnad. Detsamma gäller en sådan annan anläggning än en byggnad som omfattas av ett rivningsförbud i detaljplanen eller som är en sådan särskilt värdefull anläggning som avses i 8 kap. 13 § PBL.

I områden som inte är detaljplanlagda krävs det enligt 9 kap. 44 § PBL rivningslov för att riva hela eller en del av ett byggnadsverk som i områdesbestämmelser omfattas av ett krav på rivningslov eller ett förbud mot rivning. Krav på rivningslov gäller också för sådana byggnadsverk som avses i 8 kap. 13 § PBL och för byggnader inom ett sådant särskilt värdefullt bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 § PBL.

I ett detaljplanlagt område krävs det dock inte rivningslov för byggnader som inte omfattas av krav på lov vid uppförandet (9 kap. 45 § PBL). Inte heller krävs det lov för en rivning som är nödvändig för att följa ett föreläggande enligt 11 kap. PBL (9 kap. 46 § PBL).

Åtgärder som inte omfattas av krav på rivningslov ska dock anmälas enligt 6 kap. 1 § PBL om rivningen gäller en byggnad eller en del av en byggnad om byggnaden har en byggnadsarea som är större än 50 kvadratmeter.

Även om det inte behövs rivningslov eller anmälan enligt PBL för rivningen kan det krävas tillstånd, dispens eller anmälan enligt annan lagstiftning, exempelvis miljöbalken eller kulturmiljölagen (1988:950).

Pågående arbete

Boverkets uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn

Utgångspunkter

Boverket har haft i uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn. Uppdraget slutredovisades i december 2024 genom rapporten Uppdrag att främja en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn (2024:26).

Boverket konstaterar i rapporten att det finns ett växande intresse för cirkulär ekonomi inom bygg- och fastighetssektorn, men att marknaden är omogen. Det visar sig t.ex. genom låg tillgång till produkter för återbruk, få återbruksaktörer och brist på kommersiellt hållbara affärsmodeller för återbruk av byggnadsdelar och byggprodukter. Enligt rapporten har en övergång till en mer cirkulär ekonomi påbörjats genom stegvisa processer i flera aktörsled, ofta genom pilotprojekt, men de nya arbetssätten och lösningarna har ännu inte landat fullt ut. Den mest grundläggande principen för att minska resursflöden, hushålla med resurser och minska avfallsmängderna i bygg- och fastighetssektorn uppges i rapporten vara att använda befintliga byggnader så länge som möjligt. Enligt rapporten är information och vägledning viktigt för att bidra till omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn då det kan bidra till att attityder och värderingar utvecklas.

När det gäller frågor om cirkularitet i förhållande till PBL anger Boverket bl.a. följande i rapporten (s. 76 f.):

Boverket har övervägt om det är lämpligt eller möjligt att föreslå förändringar i PBL för att främja cirkularitet. Sammanfattningsvis kan det konstateras att PBL inte utgör ett hinder mot cirkularitet i bygg- och fastighetssektorn. Men det går inte heller att med stöd av PBL tvinga fram ett återbruk.

Boverket föreslår inte att cirkularitet eller hållbarhet bör föras in som ett övergripande mål i PBL. Skälen för detta är att cirkularitet redan kan anses inbegripas i PBL:s portalparagraf (1 kap. 1 § PBL). Dessutom skulle ett sådant förslag fordra ett mer omfattande utredningsarbete än vad som ryms inom detta uppdrag.

Tillämpningen av PBL:s regler kan såväl försvåra som underlätta cirkularitet. Genom vägledningar kan onödiga hinder mot cirkularitet i plan- och byggprocessen undvikas och det går att visa på hur cirkularitet kan underlättas och främjas.

Då det i samband med bygglovets kan vara svårt att bedöma vilka återbruksprodukter som finns tillgängliga, så kan det finnas ett behov av att ändra i ett beviljat bygglov eller att skjuta upp vissa beslut till ett senare skede. Det kan finnas skäl att utreda om det är lämpligt att genomföra ändringar i PBL för att underlätta detta. Boverket bedömer att det är olämpligt att införa möjligheter att neka rivningslov på grund av hållbarhetsskäl eller att ställa krav på en viss mängd återbrukat material i ett bygglov.

I arbetet med Boverkets nya byggregler har förslagen analyserats för att säkerställa att reglerna inte medför onödiga hinder mot cirkulär ekonomi. Av remissvaren på de nya byggreglerna framgår det att det finns ett behov av att ta fram vägledningar om hur kraven på byggprodukter som

ska återbrukas kan verifieras. Det är lämpligt att branschen gör detta, eventuellt i samverkan med ett forskningsinstitut. Boverket kan ha en roll i att initiera och verka för ett sådant arbete.

Det har även föreslagits att det i byggreglerna skulle ställas krav på att byggnader skulle vara demonterbara för att underlätta ett framtida återbruk. Ett sådant krav ligger utanför Boverkets bemyndigande och hade krävt en ändring i PBL. Då ett sådant krav kan antas medföra inte obetydligt ökade byggkostnader har det inte bedömts som meningsfullt att utreda det vidare.

Förslag

Boverket lämnar följande förslag i rapporten:

1. Utveckling av information och vägledning
 - Regeringen ger Boverket i uppdrag att i samverkan med berörda myndigheter fortsätta att utveckla och kommunicera information och vägledning för omställning till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn.
 - Regeringen ger Boverket i uppdrag att driva och samordna arbetet med att ta fram mål och en nationell strategi för omställningen i sektorn.
 - Regeringen ger Boverket i uppdrag att ta fram verktyg och metoder för att belysa olika nyttor och mervärden med olika cirkulära åtgärder inom bygg- och fastighetssektorn.
2. Utveckling av klimatdeklarationer
 - Regeringen ger Boverket i uppdrag att ta fram nationella referensvärden eller jämförelsevärden för byggnaders klimatpåverkan vid ombyggnad. Fokus ligger på ombyggnadsprojekt som avser vanligt förekommande energirenoveringsåtgärder eller ett paket av sådana åtgärder.
3. Digitalisering
 - Regeringen ger Boverket och andra berörda myndigheter i uppdrag att genomföra ett digitaliseringsförslag som framgår av rapporten.
4. Resurshushållningsplan
 - Boverket föreslår att bestämmelsen om kontrollplan i 10 kap. 6 § PBL delas upp i två separata bestämmelser:
 - a) Bestämmelse om kontrollplan: De uppgifter som anknyter till tekniska egenskapskrav samlas i en bestämmelse där syftet är att förebygga fel, brister och skador.
 - b) Resurshushållningsplan: De uppgifter som syftar till att ge förutsättningar för återbruk, återvinning och avfallshantering flyttas till en egen bestämmelse om resurshushållningsplan.

Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Livscykelanalyser för byggnader

Boverket har på regeringens uppdrag tagit fram en vägledning om livscykelanalyser för byggnader. Livscykelanalyser ska bidra till minskad miljö- och klimatpåverkan från byggsektorn. I livscykelanalyserna ingår frågor om val av byggmaterial samt återanvändning och återvinning av byggmaterial. Syftet med vägledningen är att få fler som ska uppföra en byggnad att efterfråga och beställa livscykelanalyser. Vägledningen riktar sig i första hand till privata och offentliga byggherrar, projektörer och byggnadsentreprenörer. Vägledningen kan också användas som kunskapsunderlag för beslutsfattare och andra intresserade.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att regelverket främjar ett hållbart byggande. Boverket har nyligen lämnat en rapport om sitt uppdrag att utveckla arbetet med en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn, där myndigheten lämnar förslag som berör flera av de frågor som tas upp i motionerna. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Vidare har reglerna för rivningslov nyligen ändrats. Med hänsyn till detta anser inte utskottet att det finns skäl för riksdagen att föreslå något initiativ med anledning av motionsförslagen om olika åtgärder för att främja ett cirkulärt byggande och motverka rivningar. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Hållbarhetsåtgärder m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder för hållbarhet vid byggande, om främjande av innovativt byggande samt om energi och klimatdeklarationer. Utskottet hänvisar till pågående arbete och gällande rätt.

Jämför reservation 20 (C), 21 (MP), 22 (S), 23 (C) och 24 (MP).

Motionerna

Åtgärder för ett hållbart och innovativt byggande

I partimotion 2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 141 föreslås ett tillkännagivande om att främja terränganpassat byggande för att minimera sprängning av massor samt en giftfri resurseffektiv cirkulär hantering av massor i fysisk planering, projektering och upphandling.

I kommittémotion 2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) föreslås i yrkande 12 ett tillkännagivande om att PBL bör kompletteras med verktyg som stimulerar grönt och hållbart byggande. I yrkande 16 föreslår motionärerna ett

tillkännagivande om att främja innovativt byggande. I samma motion föreslås även att kommuner ska kunna peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler är tillåtna (yrkande 17). Motionärerna föreslår även att regelverk och standarder ska harmoniseras inom Norden (yrkande 19). Liknande förslag framförs av Marie Nicholson (M) i motion 2025/26:1787 och av Patrik Karlson (L) i motion 2025/26:2664.

I kommittémotion 2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 19 föreslås ett tillkännagivande om att tillsätta en myndighetsledd hubb eller ett beställarnätverk för upphandling av cement, betong och alternativa konstruktionsmaterial för att stötta kunskapsuppbyggnad och användandet av klimatprestanda i upphandlingskrav.

Peder Björk m.fl. (S) föreslår i motion 2025/26:656 yrkande 3 ett tillkännagivande om att möjliggöra typgodkännande av flerbostadshus i trä.

Rickard Nordin (C) föreslår i motion 2025/26:2611 yrkande 1 ett tillkännagivande om att utreda en ändring av byggreglerna så att isolering schablonberäknas vid fastställande av boarea och byggnadsareor. Motionären föreslår också att det ska säkerställas att naturliga byggmaterial som hampa, halm och träfiber inte missgynnas genom dagens sätt att mäta vägg tjocklek och boarea (yrkande 2), och att regelverket ska förenklas så att hållbara byggmetoder kan användas mer kostnadseffektivt och i större skala (yrkande 3).

Klimat- och energideklarationer m.m.

I partimotion 2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 115 föreslås ett tillkännagivande om att klimatdeklarationer för fastigheter ska utvecklas till att även omfatta rivning och ombyggnad.

I kommittémotion 2025/26:3732 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 30 föreslås ett tillkännagivande om att utveckla klimatdeklarationer för byggnader i koldioxidupptagande material för att bidra till ökat upptag av koldioxid.

I kommittémotion 2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 144 föreslås ett tillkännagivande om att utvärdera och förbättra energideklarationer för byggnader för att säkerställa att de leder till effektiviseringar.

I kommittémotion 2025/26:3273 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 29 föreslås ett tillkännagivande om efterlevnaden av energireglerna i Boverkets byggregler för byggnader ska stärkas genom att uppmätta värden ska kontrolleras i stället för beräknade värden. Ett liknande förslag framförs av Katarina Luhr m.fl. (MP) i kommittémotion 2025/26:3422 yrkande 172.

I kommittémotion 2025/26:3421 av Katarina Luhr m.fl. (MP) begärs ett tillkännagivande om att utreda införande av en klimatriskdeklaration eller klimatresiliensdeklaration för fastigheter.

I kommittémotion 2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 97 föreslås ett tillkännagivande om att införa gränsvärden för klimatutsläpp under byggnaders hela livstid.

I kommittémotion 2025/26:3547 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska säkerställa

långsiktighet i energianvändningen genom att ta fram en nationell handlingsplan för energieffektivisering av byggnader, bostäder och lokaler som också ligger i linje med direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD).

Bakgrund

Internationella åtaganden samt Sveriges klimatmål och miljökvalitetsmål

Vid FN:s toppmöte 2015 antog världens länder 17 globala hållbarhetsmål till 2030, den s.k. Agenda 2030. Agenda 2030 syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Mål 11 Hållbara städer och samhällen omfattar hållbart byggande och hållbar planering. Mål 13 Bekämpa klimatförändringar innebär att länderna ska vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser. Ett av delmålen handlar om att integrera klimatåtgärder i t.ex. planering på nationell nivå.

För att uppfylla Sveriges åtaganden enligt FN:s ramkonvention om klimatförändringar har riksdagen beslutat om ett antal miljömål. Miljömålen utgör riktmärken för miljöarbetet i Sverige, visar vägen mot en hållbar utveckling och ska bidra till att målen i Agenda 2030 nås. Miljömålssystemet består av ett övergripande generationsmål, 16 miljökvalitetsmål samt ett antal etappmål inom vissa områden.

Ett av miljökvalitetsmålen är Begränsad klimatpåverkan. Detta mål innebär att halten av växthusgaser i atmosfären, i enlighet med FN:s ramkonvention om klimatförändringar, ska stabiliseras på en nivå som innebär att människors påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att bl.a. den biologiska mångfalden bevaras. Inom miljö-kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan har riksdagen beslutat om flera etappmål. Det etappmål som beskriver det långsiktiga klimatmålet innebär att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Ett annat miljökvalitetsmål som riksdagen har beslutat om är God bebyggd miljö. Det innebär att städer, tätorter och bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö. Den bebyggda miljön ska medverka till en god regional och global miljö. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. Målet syftar till att uppnå en hållbar utveckling i den bebyggda miljön där de ekologiska, sociala och ekonomiska aspekterna vägs in. Målet har flera preciseringar som används för att förtydliga och tydliggöra uppföljningsarbetet. Preciseringen Hållbar samhällsplanering innebär att städer och tätorter ska vara planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.

År 2017 antog riksdagen ett klimatpolitiskt ramverk som syftar till att skapa långsiktiga förutsättningar för en ambitiös och effektiv klimatomställning. Ramverket består av tre delar: klimatmål, klimatlagen (2017:720) och ett klimatpolitiskt råd.

Enligt klimatlagen ska varje regering senast året efter ordinarie riksdagsval lämna en klimatpolitisk handlingsplan till riksdagen. Handlingsplanen ska visa hur regeringens samlade politik bidrar till att nå klimatmålen.

Den gröna given, 55-procentspaketet m.m.

Den 11 december 2019 presenterade Europeiska kommissionen meddelandet om den europeiska gröna given (COM(2019) 640) med syftet att främja ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi med nettonollutsläpp 2050. I meddelandet aviserades ett stort antal kommande lagstiftningsförslag och strategier.

I juni 2021 antogs EU:s klimatlag om att minska utsläpp av växthusgaser med minst 55 procent till 2030 jämfört med 2005 samt uppnå klimatneutralitet 2050 (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1119 av den 30 juni 2021 om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet och om ändring av förordningarna (EG) nr 401/2009 och (EU) 2018/1999).

Den 14 juli 2021 presenterade kommissionen lagstiftningspaketet 55-procentspaketet (Fit for 55). Paketet syftar till att genomföra EU:s skärpta klimatmål för 2030 och omfattar förslag till åtgärder som ska minska EU:s nettoutsläpp med minst 55 procent jämfört med 1990 års nivåer. Det stakar också ut riktningen mot EU:s långsiktiga klimatmål om klimatneutralitet senast 2050.

Inom ramen för 55-procentspaketet har Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, kallat energieffektivitetsdirektivet, ersatts av direktiv (EU) 2023/1791. De nya reglerna i direktivet ska ha införlivats i nationell lagstiftning i oktober 2025, men vissa artiklar har andra tillämpningsdatum. Direktivet skärper EU:s energieffektivitetsmål och kräver att medlemsstaterna gemensamt säkerställer att energiförbrukningen sänks ytterligare.

EPBD har också reviderats inom ramen för 55-procentspaketet (se mer nedan under rubriken Direktivet om byggnaders energiprestanda).

Energideklaration för byggnader

Det svenska systemet med energideklarationer är ett marknadsstyrmedel som har sin grund i EPBD. En energideklaration är ett dokument med uppgifter om hur mycket energi som går åt i en byggnad när den används. Syftet med energideklarationerna är att främja effektiv energianvändning och samtidigt säkerställa ett gott inomhusklimat.

Energideklarationerna regleras i lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader, förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader

och Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2007:4) om energideklaration för byggnader. Följande byggnader ska ha en energideklaration:

- byggnader som har en golvyta över 250 kvadratmeter och som ofta besöks av allmänheten
- byggnader som upplåts med nyttjanderätt
- byggnader som är nyuppförda eller som ska säljas.

Bestämmelserna om energideklaration tillämpas endast på byggnader där energi används för att påverka byggnadens inomhusklimat så att inomhus-temperaturen överstiger 10 plusgrader. Industrianläggningar och verkstäder, bostadshus som används mindre än fyra månader per år (eller under en begränsad del av året om energianvändningen beräknas vara mindre än 25 procent av en helårsanvändning) och byggnader som är mindre än 50 kvadratmeter behöver inte ha någon energideklaration. Energideklarationen är giltig i tio år. Därefter är det byggnadsägarens skyldighet att se till att få en ny energideklaration upprättad. Ägare av egnahem behöver dock normalt inte upprätta en energideklaration förrän byggnaden ska säljas.

Klimatdeklaration för byggnader

Den 1 januari 2022 trädde lagen (2021:787) om klimatdeklaration för byggnader i kraft. Lagen innebär att byggherrar ska redovisa vilken påverkan på klimatet en ny byggnad har. Syftet är att bidra till att minska klimatpåverkan från byggskedet.

En klimatdeklaration ska upprättas och lämnas in för byggnader som uppförs där ansökan om bygglov har kommit in till byggnadsnämnden den 1 januari 2022 eller senare. Begränsningen till byggnader innebär att andra anläggningar än byggnader inte omfattas av krav på klimatdeklaration. Reglerna tillämpas inte heller när en befintlig byggnad flyttas till en ny plats, byggs till, byggs om eller ändras.

Eftersom kravet på klimatdeklaration är ett nytt styrmedel bedömde regeringen att det var lämpligt att kravet till en början enbart ska gälla när nya byggnader uppförs. På sikt, och i takt med att kunskapen om och erfarenheten av klimatdeklarationssystemet ökar, skulle dock krav på klimatdeklaration vid större om- och tillbyggnadsprojekt enligt regeringen kunna övervägas (prop. 2020/21:144 s. 25).

Vissa typer av byggnader är undantagna från kravet på att upprätta och lämna in en klimatdeklaration. Det gäller bl.a. byggnader som har en privatperson som byggherre och där byggnaden uppförs privat. Trots undantagen kommer ett stort antal byggnader som uppförs att omfattas av krav på klimatdeklaration. I takt med att kunskapen om byggandets klimatpåverkan ökar och nya verktyg och lösningar blir tillgängliga för sektorn i framtiden kan förutsättningarna för att begränsa undantagen komma att öka (prop. 2020/21:144 s. 39). Klimatdeklarationen ska lämnas in till Boverket, som är tillsynsmyndighet. För att kunna få slutbesked krävs det sedan den 1 januari 2022 att

byggherren antingen kan visa att klimatdeklarationen har lämnats in till Boverket eller har gjort sannolikt att en sådan skyldighet saknas.

För att underlätta införandet av klimatdeklarationer har Boverket utvecklat en handbok och en webbutbildning. Boverket och Upphandlingsmyndigheten har även utarbetat hållbarhetskriterier och upphandlingsstöd i syfte att underlätta för beställare och byggherrar att ställa krav på minskad miljö- och klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv vid byggande.

Regler om energihushållning m.m. i PBL och PBF

Bestämmelser om byggnadsverks utformning och tekniska egenskaper finns i 8 kap. PBL. Att kraven i bestämmelserna är uppfyllda prövas vid bl.a. lovansökan. Byggnader ska enligt 8 kap. 4 § PBL ha tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bl.a. energihushållning och värmeisolering. Kraven ska alltid uppfyllas vid nybyggnad. Vid ändring av en byggnad är det tillåtet att göra avsteg från kraven med hänsyn till ändringens omfattning, byggnadens förutsättningar, bestämmelserna om varsamhet och förbudet mot förvanskning (8 kap. 7 § PBL).

Egenskapskraven i PBL preciseras närmare i PBF. För att uppfylla kravet på energihushållning och värmeisolering ska en byggnad enligt 3 kap. 14 § PBF bl.a. ha en mycket hög energiprestanda där den energi som tillförs i mycket hög grad kommer från förnybara energikällor (s.k. nära-nollenergibyggnad). Byggnaden ska också ha särskilt goda egenskaper när det gäller hushållning med el och vara utrustad med en klimatskärm som säkerställer god värmeisolering.

Bestämmelsen i 3 kap. 14 § PBF ändrades senast den 1 september 2020. Samtidigt trädde nya energihushållningsregler i de dåvarande byggreglerna i kraft. Ändringarna var det sista steget i genomförandet av en revidering av Europaparlamentets och rådets direktiv om byggnaders energiprestanda, som innebar att alla nya byggnader skulle vara nära-nollenergibyggnader från den 31 december 2020.

Enligt Boverket kommer ett arbete med att uppdatera myndighetens energihushållningsregler att samordnas med det omarbetade EPBD.

Energimätningar i byggnader

I lagen (2022:333) om energimätning i byggnader, som kompletteras av förordningen (2022:336) om energimätning i byggnader, finns bestämmelser om skyldighet för den som uppför en byggnad att se till att varje lägenhets förbrukning av bl.a. el kan mätas. Regleringen syftar till att energikostnader ska kunna fördelas efter faktisk energianvändning genom energimätning i enskilda lägenheter, varigenom incitamenten för slutanvändare att minska energianvändningen i byggnader ska öka.

Boverkets nya byggregler

Som framgått ovan under Krav vid ny- eller ombyggnad av bostäder gäller sedan den 1 juli 2025 nya byggregler. De nya byggreglerna innehåller liksom BBR funktionskrav. I de nya reglerna anges dock inte längre hur kraven ska uppfyllas. De nya reglerna ska främja nya tekniska lösningar och öppna för användandet av nya material och metoder. Ett av skälen till att ta fram nya byggregler har varit att de tidigare allmänna råden sågs som mer styrande än de var avsedda att vara. En följd blev att byggandet låstes till befintliga lösningar, i stället för att främja utveckling och innovation.

Pågående arbete

Direktivet om byggnaders energiprestanda

Revideringen av direktivet om byggnaders energiprestanda syftar till att minska byggnaders energianvändning och klimatpåverkan. På EU-nivå är energiförbättrande renovering av byggnader en viktig åtgärd för att minska klimatutsläppen och beroendet av gasimport, eftersom byggnaders energianvändning står för mer än en tredjedel av EU:s koldioxidutsläpp. Det är också en del av genomförandet av ”renoveringsvågen” från 2020, som bl.a. syftar till att fördubbla energirenoveringstakten fram till 2030.

Det omarbetade direktivet trädde i kraft den 28 maj 2024 och ska vara införlivat i nationell lagstiftning senast den 29 maj 2026.

Det övergripande syftet är att unionens hela byggnadsbestånd ska vara s.k. nollutsläppsbyggnader senast 2050. En nollutsläppsbyggnad ska i princip ha en mycket hög energiprestanda och generera noll eller mycket låga växthusgasutsläpp från fossila bränslen. Medlemsländerna ska, inom vissa givna ramar, fastställa gränsvärden för hur stor energianvändning olika nollutsläppsbyggnader får ha. Gränsvärdena får vara olika för olika kategorier av byggnader och får även anpassas för renoverade byggnader.

Från och med 2028 ska nya byggnader som ägs av offentliga organ vara nollutsläppsutbyggnader och fr.o.m. 2030 ska alla nya byggnader uppfylla kraven för en nollutsläppsbyggnad. Det fastslås också krav på medlemsländerna att säkerställa en viss renovering av befintliga lokal- och bostadsbyggnader till 2030 och framåt. Utöver krav på renovering av byggnader innehåller direktivet också särskilda bestämmelser om solenergi, laddinfrastruktur, energiklassning, energideklarationer, gemensamma kontaktpunkter, renoveringspass, smarthetsindikatorer för byggnader, finansiering och kompetensförsörjning.

Kraven innebär vidare att klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv (livscykel-GWP) ska redovisas för alla nya byggnader som är större än 1 000 kvadratmeter fr.o.m. den 1 januari 2028. Från och med den 1 januari 2030 gäller kravet för alla nya byggnader med vissa undantag. Senast 2030 ska medlemsstaterna även ha infört gränsvärden för byggnaders högsta tillåtna klimatpåverkan.

Det svenska systemet med klimatdeklarationer innebär att vissa byggnaders klimatpåverkan ska redovisas redan i dag. Reglerna kan komma att påverkas av ett arbete med kraven på beräkning av livscykel-GWP som bedrivs av EU-kommissionen.

Regeringsuppdrag

Boverket fick under 2024 fem uppdrag av regeringen som rör hur EPBD kan bli en del av svensk lagstiftning. Regeringsuppdragen gäller att

- fastställa metoder och definitioner
- genomföra en översyn av systemet med energideklarationer
- ta fram underlag för krav inom solenergi
- ta fram underlag för krav inom hållbar mobilitet
- ta fram underlag för genomförandet av krav på byggnadsrenoveringsplan.

Uppdragen ska slutredovisas vid olika tidpunkter mellan juni 2025 och oktober 2026.

Klimatanpassningsutredningen

Klimatanpassningsutredningen har haft i uppdrag att analysera och vid behov föreslå ny eller anpassad lagstiftning för att effektiva klimatanpassningsåtgärder ska kunna genomföras. I betänkande SOU 2025:51 Bättre förutsättningar för klimatanpassning tar utredningen upp s.k. klimatresiliensdeklarationer, där utredningen med utgångspunkt i en förstudie från forskningsinstitutet Rise¹ behandlat deklARATIONEN som ett dokument som beskriver hur en byggnad kommer att påverkas av en i förväg definierad översvämning. Utredningen bedömer att det inte bör införas lagkrav på klimatresiliensdeklarationer (s. 314 f.):

Det är tre skäl som gör att vi gör bedömningen att ett införande av obligatoriska klimatresiliensdeklarationer inte bör vara en prioriterad åtgärd för att fler effektiva klimatanpassningsåtgärder ska genomföras. Därtill förutser vi att uppbyggnaden av ett obligatoriskt system kommer att kräva stora resurser och innebära ökade kostnader för samtliga fastighetsägare. Att försöka deklarerat konsekvenser på byggnadsnivå utan att på plats undersöka och beskriva byggnaden är, vilket RISE också visar, inte ett alternativ som ger användbar information.

Det första skälet till att obligatoriska klimatresiliensdeklarationer inte bör införas är att det saknas det en norm för vilken sannolikhet för att en översvämning kommer att inträffa som ska tillämpas. Ett deklARATIONssystem som redovisar konsekvenser ska rimligen bara omfatta byggnader som kommer att drabbas av översvämning med en viss sannolikhet. I avvaktan på ett ställningstagande – nationellt eller på EU-nivå – om riktlinjer för val av klimatscenarier eller andra antaganden, bör ett certifieringssystem inte införas. Att låta en myndighet med ansvar för ett deklARATIONssystem fastställa en norm enbart för deklARATIONssyftet är inte

¹ Rise, Klimatresiliensdeklarationer – en standardiserad bedömning av klimatrisker i fast egendom, rapport 2023:5.

tillfredsställande. Sannolikheten för de händelser för vilka deklarationerna ska utvisa konsekvenserna bör bedömas utanför deklarationssystemet.

För det andra visar erfarenheterna från systemet med energideklARATIONER att det måste stå klart om ett deklarationssystem är ett informationsstyrmedel eller om det är avsett att ligga till grund för andra styrmedel innan det införs. Ett system där byggnader klassas och färgkodas för att ge information såväl på aggregerad som individuell nivå, kan innehålla för-
enklingar utan att orsaka stora problem. Så snart klassningen används som grund för offentliga stöd eller t.o.m. krav på investeringar, måste kraven på exakthet ställas väsentligt högre. Svenska stöd till energieffektivisering har inte utformats med energideklARATIONER som grund, och Sverige har i samband med de nu avslutade förhandlingarna om det reviderade Energi-
prestandadirektivet framgångsrikt argumenterat för att krav på energi-
effektiviseringsåtgärder inte ska vara kopplade till befintlig klassning baserat på energideklARATIONER. Eftersom kostnaderna för deklARATIONER som ska ligga till grund för andra styrmedel blir högre, anser vi att förutsättningarna för hur systemet är avsett att användas måste vara klarlagda innan det finns anledning att införa nya regler i detta avseende.

För det tredje är möjligheterna att initiera åtgärder genom riktad information till de fastighetsägare som har hög sannolikhet att få sina byggnader översvämmade inte uttömda. Adresserade budskap med angivna sannolikheter för översvämning i kombination med förslag på kontroller som kan göras för att bedöma konsekvenserna sänds inte regelbundet ut till alla berörda fastighetsägare. Vi anser att sådana åtgärder, som är betydligt billigare än ett deklarationssystem, bör provas innan ett deklarationssystem övervägs.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om regler och krav för bl.a. ett hållbart och innovativt byggande. Våren 2025 avstyrktes sådana förslag tillsammans med förslag om bl.a. energideklARATIONER och om energi-
krav på det befintliga beståndet, med hänvisning till bl.a. pågående arbete (bet. 2024/25:CU14). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Det är viktigt att regelverken för planering och byggande främjar ett hållbart byggande. Boverkets nya byggregler har nyligen trätt i kraft. De nya reglerna syftar bl.a. till att möjliggöra byggande med nya lösningar. Utskottet noterar vidare att det finns ett pågående arbete som bl.a. styr mot mer hållbara metoder. Med hänsyn till detta bör motionerna 2025/26:3548 (MP) yrkande 141, 2025/26:3184 (C) yrkandena 12, 16, 17 och 19, 2025/26:1787 (M), 2025/26:2664 (L), 2025/26:656 (S) yrkande 3, och 2025/26:2611 (C) yrkandena 1–3 avslås.

I januari 2022 trädde den nya lagen om klimatdeklARATION för byggnader i kraft, och Boverket har haft i uppdrag att underlätta införandet. Vidare pågår ett arbete med anledning av det reviderade direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD), vilket bl.a. innefattar att Boverket ska göra en

översyn av systemet med energideklARATIONER. Med hänsyn till detta bör motionerna 2025/26:3548 (MP) yrkande 115, 2025/26:3732 (S) yrkande 30, 2025/26:3582 (C) yrkande 144, 2025/26:3273 (MP) yrkande 29, 2025/26:3422 (MP) yrkandena 97 och 172, 2025/26:3421 (MP) yrkande 42 och 2025/26:3547 (MP) yrkande 1 avslås.

När det gäller frågor om återbruk och hållbarhet vid offentlig upphandling har Boverket tillsammans med Upphandlingsmyndigheten utarbetat hållbarhetskriterier och upphandlingsstöd. Syftet med det har varit att underlätta för beställare och byggherrar att ställa krav på minskad miljö- och klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv vid byggande. Utskottet är inte berett att föreslå någon åtgärd på området. Motion 2025/26:3422 (MP) yrkande 19 bör därför avslås.

Reglerna för bygglov m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att underlätta för ombyggnad av tomma lokaler, om att bygglovsbefria olika typer av åtgärder och om att se över regler för byggande inom de areella näringarna. Utskottet hänvisar till gällande rätt.

Jämför reservation 25 (C), 26 (MP) och 27 (C).

Motionerna

Krav på bygglov och anmälan m.m.

I partimotion 2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 128 föreslås ett tillkännagivande om att PBL bör ses över i syfte att göra det lättare att bygga om tomställda kontorsfastigheter eller kontorslokaler till bostäder.

Fredrik Lundh Sammeli (S) föreslår i motion 2025/26:925 ett tillkännagivande om att överväga ett förbud mot att använda fordon uppställda längs vägar som reklampelare.

Thomas Morell och Eric Palmqvist (båda SD) föreslår i motion 2025/26:61 yrkande 1 ett tillkännagivande om en översyn av PBL för att ersätta bygglovsplikt med anmälningsplikt inom planlagda campingområden.

Jan Ericson (M) föreslår i motion 2025/26:1789 ett tillkännagivande om att avskaffa kravet på att anlita kontrollansvarig vid uppförande av småhus.

Catarina Deremar (C) föreslår i motion 2025/26:800 ett tillkännagivande om att Boverket bör utreda om större möjligheter till avvikelser kan medges och att frågor om omgivningspåverkan och synpunkter från berörda fastighetsägare ska kunna hanteras i ett utökat bygglovsförfarande i syfte att förenkla och möjliggöra för mer byggande.

Kerstin Lundgren (C) föreslår i motion 2025/26:1184 ett tillkännagivande om ett förtydligande i PBL, så att mindre avvikelser från äldre detaljplaner ska prövas generöst som en förenkling.

Camilla Rinaldo Miller (KD) föreslår i motion 2025/26:1729 yrkande 1 ett tillkännagivande om att byggnader som uppförts av Statens järnvägar, Banverket eller motsvarande statlig myndighet ska anses vara lagligen uppförda och därmed ska undantas från krav på bygglov i efterhand oavsett om formella handlingar saknas i kommunens arkiv. I samma motion yrkande 2 föreslås att nuvarande och framtida ägare av en sådan byggnad inte ska behöva ansöka om efterhandslov för att styrka att byggnaden är lagligen uppförd.

Patrik Karlson (L) föreslår i motion 2025/26:3616 yrkande 1 ett tillkännagivande om att utreda om en enkelt inglasad balkong inte ska räknas in i byggnadens bruttoarea.

Bygglovsbefriade åtgärder

I partimotion 2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 26 föreslås ett tillkännagivande om att kommunerna bör ges möjlighet att peka ut områden där bygglov inte längre ska krävas, i syfte att stärka äganderätten och landsbygdens utvecklingskraft. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 38.

I kommittémotion 2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) begärs i yrkande 21 ett tillkännagivande om fler bygglovsbefriade åtgärder och i yrkande 22 att regelförtydliganden i förhållande till genomförande av bygglovsbefriade åtgärder ska övervägas. Motionärerna anför att ytterligare åtgärder behövs för att minska krångel och byråkrati.

Oliver Rosengren m.fl. (M) begär i motion 2025/26:2570 yrkande 8 ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för att möjliggöra inglasade uteserveringar utan krav på bygglov enligt PBL.

Alexandra Anstrell (M) föreslår i motion 2025/26:3294 ett tillkännagivande om möjliggörande av energieffektiviseringar såsom att sätta solpaneler på fastigheter i redan beslutad detaljplan.

Patrik Karlson (L) föreslår i motion 2025/26:3616 yrkande 2 ett tillkännagivande om att utreda en avreglering av bygglovskravet för enklare balkonginglasningar, t.ex. genom att låta balkonginglasning ingå i det ursprungliga bygglovets vid nybyggnad eller genom att undanta sådan inglasning från lovplikt som en mindre fasadändring.

Bygglovsregler för näringsverksamhet

Sten Bergheden (M) föreslår i motion 2025/26:2101 ett tillkännagivande om att se över reglerna för byggande inom de areella näringarna. Motionären framför att förutsättningarna för ett mer kostnadseffektivt byggande behöver förbättras för att möjliggöra sådana investeringar som behövs i bl.a. lantbruket.

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) begär i motion 2025/26:2729 tillkännagivanden om att ta bort lovplikten för kommuner för

åtgärder på industrimark (yrkande 2), om att förenkla hanteringen av bygglov för lantbrukare (yrkande 3) och om att se över de förändringar som gjorts efter att lovplikten i dessa fall tagits bort (yrkande 4).

Bakgrund

Allmänt

Markanvändning är främst en kommunal angelägenhet. Kommunerna kan styra och planera bebyggelseutveckling och markanvändning genom plan-systemet. Detta görs övergripande genom översiktsplaner som sedan ger vägledning för fortsatta planprocesser. I detaljplaner bestämmer kommunerna var och hur man får bygga i en tätort. Genom en detaljplan kan kommunen förut-sättningslöst pröva markens lämplighet för bebyggelse och utifrån det reglera storlek och läge på de byggnader som får uppföras.

Krav och förutsättningar för bygglov

Av plan- och byggregelverket framgår vilka åtgärder som kräver bygglov, rivningslov eller marklov. Det framgår även vilka åtgärder som kräver att en anmälan görs och vilka åtgärder som varken kräver lov eller anmälan. Syftet med prövningen av de åtgärder som kräver lov är att kunna bedöma om en åtgärd är lämplig i det aktuella området och om den är förenlig med bestämmelser om enskilda och allmänna intressen i fråga om åtgärdens lokalisering, placering, utformning, användning och påverkan på omgivningen.

Den 1 december 2025 trädde nya regler på området i kraft, efter att riksdagen antagit förslagen i proposition 2024/25:169 Ett nytt regelverk för bygglov (bet. 2025/26:CU2, rskr. 2025/26:22). De nya reglerna innebär att fler åtgärder kan utföras utan krav på bygglov och kan tillåtas trots avvikelse från detaljplan och områdesbestämmelser. De innebär också att lovplikten har blivit områdesdifferentierad på så sätt att fler och större åtgärder kan vidtas utan lov i områden som inte omfattas av en detaljplan.

Utgångspunkten är att det krävs bygglov för nybyggnad, tillbyggnad och vissa andra ändringar av en byggnad (9 kap. 3, 9 och 15 §§ PBL). Det finns dock flera undantag från denna huvudregel; t.ex. krävs det inte bygglov för komplementbostäder och komplementhus eller för vissa tillbyggnader och fasadändringar.

Vidare krävs det inte bygglov för nybyggnad och tillbyggnad av ekonomi-byggnader, dvs. byggnader som behövs för jordbruket, skogsbruket, vatten-bruket, fisket eller renkötseln, i områden som inte omfattas av en detaljplan (9 kap. 6 och 13 §§ PBL).

Det ska observeras att krav på bygglov dock gäller nära gräns, inom områden som är av riksintresse för totalförsvaret och inom särskilt värdefulla områden, även när det gäller sådana åtgärder som har undantagits från huvudreglerna om krav på bygglov (9 kap. 34–37 §§).

Förutsättningarna för att få bygglov skiljer sig åt mellan områden som omfattas respektive inte omfattas av en detaljplan.

Inom detaljplanlagt område gäller enligt 9 kap. 56 § PBL att fastigheten och det byggnadsverk som åtgärden avser ska överensstämma med detaljplanen. Dock tillåts avvikelser om detaljplanens genomförandetid gått ut för minst 15 år sedan eller om avvikelsen har godtagits vid en tidigare bygglovsprövning eller fastighetsbildning. Vidare får åtgärden inte strida mot detaljplanen eller behöva avvakta att genomförandetiden för detaljplanen börjar löpa. Slutligen måste åtgärden också uppfylla vissa övriga krav i PBL, såsom utformningskraven enligt 8 kap. 1 § PBL.

I områden som inte är detaljplanlagda gäller enligt 9 kap. 57 § PBL att bygglov ska ges om åtgärden inte strider mot områdesbestämmelser, inte förutsätter detaljplanläggning samt uppfyller vissa övriga krav i PBL, såsom utformningskraven enligt 8 kap. 1 § PBL. Eftersom grundläggande lämplighetsfrågor inte är prövade och reglerade på samma sätt som inom ett område med detaljplan krävs det också att åtgärden är lämplig med hänsyn till alla berörda enskilda och allmänna intressen i de delar som kommunen inte tidigare har prövat i områdesbestämmelser eller förhandsbesked.

Det finns flera undantag från kraven ovan (9 kap. 58–64 §§ PBL). Det gäller t.ex. för en åtgärd som i och för sig avviker från detaljplanen men som är förenlig med detaljplanens syfte och avvikelsen är liten, eller är förenlig med detaljplanens syfte och åtgärden är av begränsad omfattning och nödvändig för att området ska kunna användas på ett ändamålsenligt sätt (9 kap. 60 § PBL). Bygglov får dock inte ges om åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller en begränsning av en rättighet eller pågående verksamhet (9 kap. 62 § PBL). När det gäller åtgärder på fastigheter och byggnadsverk som inte överensstämmer med detaljplan kan byggnadsnämnden i vissa fall förklara att avvikelsen godtas, t.ex. om den är liten och förenlig med detaljplanens syfte (9 kap. 63 § PBL).

Åtgärder som inte omfattas av krav på lov kan omfattas av krav på anmälan (9 kap. 55 § PBL).

Handläggningen av lov m.m.

Bestämmelserna om handläggning av ärenden om lov finns i 9 kap. 85–115 §§ PBL. Här anges bl.a. vad en ansökan om lov ska innehålla och hur den ska hanteras av byggnadsnämnden.

Byggnadsnämnden prövar om det finns förutsättningar för att bevilja lov-ansökan på grundval av de handlingar som sökanden har lämnat in. Bygglov ska ges om kraven i lag är uppfyllda. Om det saknas underlag som nämnden behöver för att pröva om bygglov ska beviljas ska nämnden be sökanden att lämna in nödvändiga kompletteringar. Nämnden ska även redogöra för skälen till beslutet. Byggnadsnämnden ska handlägga ärenden om lov och förhandsbesked skyndsamt och ska som utgångspunkt fatta beslut inom tio veckor. I

vissa fall ska byggnadsnämnden underrätta Försvarsmakten eller Myndigheten för civilt försvar om ansökan.

Stöd för omvandlingar från lokaler till bostäder

Genom förordningen (2023:903) om stöd till kommuner för detaljplaner som möjliggör småhusbebyggelse och omvandlingar från lokaler till bostäder kan kommuner som antar en detaljplan som gör det möjligt att omvandla lokalarea till boarea få ekonomiskt stöd som betalas ut av Boverket. Stödnivån per kvadratmeter höjdes från 150 kronor till 300 kronor den 1 april 2025.

Tillstånd för vissa reklamskyltar vid väg

I många fall krävs någon form av tillstånd för att få sätta upp en reklamskylt längs en väg. Vilka tillstånd som krävs beror bl.a. på skyltens syfte, placering, varaktighet och avstånd från vägen. En tavla, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning för reklam, propaganda eller liknande ändamål får inte finnas varaktigt uppsatt utomhus utan tillstånd enligt 6 § lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning, förkortad LGS. Även en skylt monterad på en släpvagn omfattas av tillståndsplikten. Det spelar ingen roll om skylten t.ex. är fäst på pålar i backen, är uppspänd mellan träd eller står på en släpvagn som i praktiken är lätt att flytta. Att den går att flytta förändrar i sig inte bedömningen av om den är varaktigt uppställd.

Tillstånd för skyltar inom vägområde längs allmänna vägar prövas enligt 43 § väglagen (1971:948) av väghållningsmyndigheten, dvs. Trafikverket eller kommunen. För att få placera en skylt inom 50 meter från vägområde krävs tillstånd enligt både väglagen och LGS. Ansökan prövas av länsstyrelsen.

Riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen tillkännagav i december 2015, i enlighet med utskottets förslag, att regeringen senast den 1 januari 2017 borde återkomma till riksdagen med förslag om lagändringar som innebär att fler åtgärder blir bygglovsbefriade (bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:79). Tillkännagivandet är slutbehandlat genom de ändringar som infördes i PBL genom förslagen i proposition 2024/25:169 Ett enklare regelverk för bygglov (bet. 2025/26:CU2, rskr. 2025/26:22).

Riksdagen beslutade våren 2022, på förslag från utskottet, om ett tillkännagivande om vissa undantag från kraven på bygglov (bet. 2021/22:CU12, rskr. 2021/22:179). Tillkännagivandet behandlades i proposition 2024/25:169 Ett nytt regelverk för bygglov men är inte slutbehandlat.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om ändrade regler för bygglov och bygglov för näringsverksamhet har behandlats av utskottet vid flera tillfällen. Våren 2025 avstyrktes yrkandena med hänvisning till pågående arbete (bet. 2024/25:CU14). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att reglerna om lov- och anmälningsplikt är enkla, förutsebara och effektiva. Det är samtidigt viktigt att regelverket tillgodoser angelägna allmänna och enskilda intressen och möjliggör ett långsiktigt hållbart byggande av bostäder. Genom de ändringar i PBL som trädde i kraft den 1 december 2025 har fler åtgärder blivit bygglovsbefriade. Samtidigt infördes fler möjligheter att få utföra åtgärder även om de avviker från detaljplan eller områdesbestämmelser. Mot denna bakgrund anser inte utskottet att det finns skäl för riksdagen att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2025/26:61 (SD) yrkande 1, 2025/26:1789 (M), 2025/26:800 (C), 2025/26:1184 (C), 2025/26:1729 (KD) yrkande 1 och 2, 2025/26:3185 (C) yrkande 26, 2025/26:3184 (C) yrkandena 21, 22 och 38, 2025/26:2570 (M) yrkande 8, 2025/26:3294 (M), 2025/26:3616 (L) yrkandena 1 och 2, 2025/26:2101 (M) och 2025/26:2729 (SD) yrkandena 2–4. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Vidare har regeringen inrättat ett stöd till kommuner som antar detaljplaner som gör det möjligt att omvandla lokalarea till boarea. Utskottet anser därför att det saknas skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2025/26:3548 (MP) yrkande 128, som därför bör avslås.

Utskottet noterar att det finns reglering som avser tillstånd för reklam vid vägar i annan lagstiftning och anser därför att det saknas skäl för en sådan ändring i PBL som föreslås i motion 2025/26:925 (S). Motionsyrkandet bör därför avslås.

Utskottet finner heller inte anledning att föreslå något initiativ med anledning av motionerna 2025/26:2101 (M) eller 2025/26:2729 (SD) yrkandena 2–4, som därför bör avslås.

Byggande i strandnära lägen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om reglerna för att få bygga i strandnära lägen. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 28 (C).

Motionen

I kommittémotion 2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att avskaffa och ersätta dagens strandskydd med en möjlighet för kommuner att peka ut var begränsningar för byggandet bör gälla.

Sten Bergheden (M) begär i motion 2025/26:2134 yrkande 1 ett tillkännagivande om att det tydligt ska framgå av ett beslut om avslag på en ansökan om bygglov i ett strandnära läge vad som skulle krävas för att få bygga på den aktuella platsen. Motionären begär även ett tillkännagivande om att tydliga checklistor för vad som krävs för att få bygga i strandnära områden bör tas fram (yrkande 2).

Bakgrund

Handläggningen av bygglovsärenden

Bestämmelserna om handläggning av ärenden om lov finns i 9 kap. 85–115 §§ PBL. Här anges bl.a. vad en ansökan om lov ska innehålla och hur den ska hanteras av byggnadsnämnden. Byggnadsnämnden prövar om det finns förutsättningar att bevilja lovansökan på grundval av de handlingar som sökanden har lämnat in. Bygglov ska ges om de krav som ställs i lagen är uppfyllda. Om det saknas underlag som nämnden behöver för att pröva om bygglov kan beviljas ska nämnden be sökanden att lämna in nödvändiga kompletteringar. Nämnden ska även redogöra för skälen till beslutet.

Vid handläggningen av ärenden om lov och förhandsbesked ska byggnadsnämnden i olika fall lämna upplysningar och underrättelser till sökanden, fastighetsägaren och miljönämnden. Om en åtgärd också kräver tillstånd från eller anmälan till någon annan myndighet ska byggnadsnämnden upplysa sökanden om det. Exempel på sådana tillstånd är strandskyddsdispens, tillstånd från eller anmälan till miljönämnden för olika verksamheter samt tillstånd från väghållningsmyndigheten för utfart från en fastighet till allmän väg. Det är sökanden som ansvarar för att han eller hon har nödvändiga tillstånd enligt annan lagstiftning. Beslut om lov ska innehålla upplysningar om vilka andra tillstånd eller anmälningar som behövs. I vissa fall ska byggnadsnämnden underrätta Försvarsmakten eller Myndigheten för civilt försvar om ansökan.

Särskilt om byggande i strandnära lägen

Strandskyddet är ett generellt skydd som gäller i hela landet och vid alla kuster, sjöar och vattendrag. Det skyddade området är normalt 100 meter från strandkanten, både på land och i vattenområdet. Länsstyrelsen kan utöka strandskyddet upp till 300 meter, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften (7 kap. 13–18 k §§ miljöbalken).

Den 1 juli 2025 infördes nya regler (prop. 2024/25:102, bet. 2024/25:MU16, rskr. 2024/25:194) som innebär att strandskydd inte gäller

- insjöar vars vattenyta vid normalt medelvattenstånd uppgår till 1 hektar eller mindre
- vid sträckor av ett vattendrag vars bredd vid normalt medelvattenstånd är 2 meter eller smalare
- vid insjöar och vattendrag som anlagts efter den 30 juni 1975.

Inom strandskyddat område är det bl.a. förbjudet att uppföra nya byggnader och ändra byggnader eller sätta upp andra anläggningar eller anordningar som avhåller allmänheten från att röra sig där. Vissa byggnader och anordningar som behövs för jordbruk, fiske, vattenbruk, skogsbruk eller renskötsel är undantagna från förbudet, om de måste ligga inom strandskyddat område för sin funktions skull.

Dispens kan ges från strandskyddet om det finns särskilda skäl. Om platsen ligger inom ett utpekad område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, ett s.k. LIS-område, finns det ytterligare möjligheter till dispens. Dispens söks hos kommunen eller, i vissa fall, länsstyrelsen.

Kommunen kan upphäva strandskyddet för ett område i samband med att en ny detaljplan antas, om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att detaljplanera området väger tyngre än strandskyddets syften. De särskilda skäl som gäller för att upphäva strandskyddet är samma som för att bevilja en dispens. För vissa områden är det länsstyrelsen som fattar sådana beslut.

Frågan om dispens från strandskydd prövas inte i samband med en ansökan om bygglov eller förhandsbesked utan i ett eget ärende. Prövningen av ärendet om dispens enligt miljöbalken respektive prövningen av en ansökan om bygglov eller förhandsbesked enligt PBL är inte samordnad.

Pågående arbete

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att analysera reglerna om strandskydd och föreslå ändringar för att reformera strandskyddet med inriktningen att öka möjligheterna att bygga nära vatten (dir. 2025:59). Utredaren ska bl.a.

- föreslå hur regelverket bör utformas för att ytterligare reformera strandskyddet med inriktning att öka möjligheterna för bebyggelse nära stränder
- analysera och ta ställning till hur kommunerna kan ges en större roll i frågor som rör strandskydd

- analysera om bestämmelserna om strandskydd hindrar en ändamålsenlig utformning av totalförsvaret och ta ställning till om åtgärder som behövs för totalförsvaret helt eller delvis bör undantas från strandskyddsförbuden
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2026.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2025 behandlade och avstyrkte utskottet motionsyrkanden om byggan- de i strandnära lägen (bet. 2024/25:CU14). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har nyligen beslutat om lagändringar som innebär lättnader i reglerna om strandskydd. Regeringen har även tillsatt en utredning som ska se över möjligheterna till ytterligare lättnader, där bl.a. möjligheten att ge kommunerna en större roll i frågor om strandskydd ska analyseras. Utskottet konstaterar vidare att PBL innehåller bestämmelser om vad en bygglovs- ansökan ska innehålla och hur den ska hanteras av byggnadsnämnden. Nämnden ska bl.a. hämta in nödvändiga kompletteringar och redogöra för skälen till sitt beslut. Bygglov ska ges om kraven i lagen är uppfyllda. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandena, som därför bör avslås.

Frågor om överklagande m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändring av reglerna för överklagande av lov m.m., om handläggning samt om införande av en avgift för överklagande. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 29 (S), 30 (S) och 31 (C).

Motionerna

Förutsättningar för överklagande m.m.

I kommittémotion 2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 42 föreslås ett tillkännagivande om en översyn av frågeställningarna kring en begränsning av möjligheterna till överklaganden av detaljplaner. Enligt motionärerna kan detta vara ett sätt att motverka att byggande fördröjs och på så sätt underlätta en hållbar samhällsutveckling.

Bo Broman och Eric Westroth (båda SD) begär i motion 2025/26:341 ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att avskaffa ideella föreningars rätt att överklaga beslut enligt PBL.

John E Weinerhall (M) föreslår i motion 2025/26:1670 yrkande 1 ett tillkännagivande om att se över möjligheten att reformera överklagande-processen. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att kringskära sakägarskapet. I yrkande 4 begär motionären ett tillkännagivande om en översyn i syfte att begränsa möjligheten att överklaga. Liknande förslag framförs av Sten Bergheden (M) i motion 2025/26:2074 och av Hans Eklind och Larry Söder (båda KD) i motion 2025/26:3680 yrkande 1.

Patrik Karlson (L) begär i motion 2025/26:3141 ett tillkännagivande om att utreda frågan om att ge lokala villaägarföreningar samma rättigheter som t.ex. hyresgästföreningar att överklaga beslut om detaljplaner och bygglov, samt om att utreda hur lämpliga kvalifikationskrav för villaägarföreningars talerätt kan definieras i syfte att säkerställa att endast etablerade och representativa föreningar omfattas.

Avgift för överklagande

Azadeh Rojhan (S) begär i motion 2025/26:2755 ett tillkännagivande om att regeringen bör se över reglerna för överklaganden i byggärenden, särskilt omfattningen av upprepade överklaganden och frågan om kostnadsansvar.

Daniel Persson (SD) begär i motion 2025/26:1011 ett tillkännagivande om att utreda ett införande av en avgift för att överklaga ett bygglov, för att på så sätt skapa en viss tröskleffekt och sälla bort överklaganden som i någon mening inte har en saklig grund. Liknande förslag framförs av Ann-Sofie Lifvenhage (M) i motion 2025/26:2321, av Sten Bergheden (M) i motion 2025/26:3310 och av Hans Eklind och Larry Söder (båda KD) i motion 2025/26:3680 yrkande 2.

Handläggningsfrågor

I kommittémotion 2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 41 föreslås ett tillkännagivande om en bortre tidsgräns för delgivning i en överklagandeprocess, vilket enligt motionärerna kan vara ett sätt att korta process-tiderna.

I kommittémotion 2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 23 föreslås ett tillkännagivande om att arbetet med digitalisering kopplat till plan-processer bör utvärderas i syfte att se om lag- eller regeländringar krävs för att man på bästa sätt ska kunna ta till vara den nya teknikens möjligheter.

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) föreslår i motion 2025/26:2729 yrkande 1 ett tillkännagivande om att utreda om mark- och miljödomstolen ska bli första överklagandeinstans.

John E Weinerhall (M) föreslår i motion 2025/26:1670 yrkande 3 ett tillkännagivande om att se över möjligheten till tidsfrister och tidsgaranti vid överklagandeprocesser.

Ulrika Heie (C) föreslår i motion 2025/26:1125 ett tillkännagivande om att en överprövning av en detaljplan inte bör ta längre tid än tio veckor.

Bakgrund

Allmänt

Bestämmelser om överklaganden och instansordning finns i 13 kap. PBL. Vissa kommunala beslut enligt PBL får överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt kommunallagen (2017:725). Det gäller bl.a. överklaganden av beslut om översiktsplan. Vissa andra kommunala beslut får inte överklagas alls, bl.a. beslut om att avbryta planarbete. Övriga kommunala beslut överklagades fram till sommaren 2016 först till länsstyrelsen, därefter till mark- och miljödomstolen och slutligen till Mark- och miljööverdomstolen. Sedan den 1 juni 2016 överklagas beslut om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser inte längre till länsstyrelsen i första instans. I stället överklagas besluten direkt till mark- och miljödomstolen (prop. 2015/16:55, bet. 2015/16:CU16, rskr. 2015/16:166).

Bestämmelser om vem som har rätt att överklaga kommunala beslut finns i 13 kap. 8–15 §§ PBL. Utgångspunkten är att byggnadsnämnden ska underrätta sakägare, hyresgäster, bostadsrättshavare och boende på den fastighet som ansökan avser och på omgivande fastigheter. Sakägare kan delas in i s.k. rågrannar, som enligt praxis alltid är sakägare, och övriga sakägare där en bedömning får göras i varje enskilt fall av om de är berörda av beslutet. Bedömningen kan bl.a. bero på åtgärdens art eller omfattning. Med rågranne avses enligt rättstillämpningen i huvuddrag ägare till den fastighet som direkt gränsar till den fastighet på vilken åtgärden ska vidtas. Rätten att överklaga förutsätter också att beslutet har gått sakägaren emot.

Bestämmelser om överklagandetid finns i bl.a. 13 kap. 16 § PBL. Den som är berörd av ett beslut och som beslutet har gått emot får överklaga beslutet inom tre veckor. För beslut om detaljplaner räknas tiden för överklagande från den dag då beslutet eller justeringen av protokollet har tillkännagetts på kommunens anslagstavla. Tiden för överklagande av bl.a. beslut om lov räknas från delgivningen av beslutet om beslutet ska delges personen i fråga. För övriga beslut börjar överklagandetiden löpa en vecka efter det att beslutet har kungjorts på kommunens anslagstavla.

Instansordningen för andra beslut än detaljplaner och områdesbestämmelser

Förslagen i proposition 2015/16:55 En kortare instanskedja för detaljplaner och områdesbestämmelser byggde på betänkandet Effektiv och rättssäker PBL-överprövning (SOU 2014:14). Utredningen hade i uppdrag att se över möjligheten att effektivisera processen för prövning av kommunala beslut som överklagats enligt PBL. I uppdraget ingick bl.a. att analysera dels om instanskedjan för överklagade kommunala beslut om planer, lov och tillsyn

skulle kunna förkortas, dels om handläggningen av sådana överklaganden skulle kunna koncentreras till ett begränsat antal länsstyrelser. Utredningen gjorde bedömningen att en koncentration av prövningen av överklagade beslut var att föredra framför alternativet att besluten överklagas direkt till mark- och miljödomstolen.

I propositionen anförde regeringen bl.a. följande om den bedömningen:

Om de aktuella ärendena koncentreras till mark- och miljödomstolarna, skulle detta medföra att tiden för ett beslut att få laga kraft blir kortare. En sådan koncentration skulle dessutom innebära att, med undantag för de beslut som överklagas enligt reglerna i kommunallagen, samma instansordning för alla överklagade kommunala beslut enligt plan- och bygglagen skulle gälla. En reform med den inriktningen är emellertid betydligt mera omfattande än den som utredningen har föreslagit. Bland annat berörs en ärendemängd som är i storleksordningen åtta gånger större än antalet planärenden. Eftersom utredningen inte närmare har belyst ett sådant alternativ måste eventuella överväganden i den riktningen föregås av fördjupade studier. Det gäller bl.a. i fråga om vilka konsekvenser ett genomförande skulle kunna få för länsstyrelsernas kompetensförsörjning och för behovet av personella och ekonomiska resurser vid mark- och miljödomstolarna.

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen anförde utskottet (bet. 2015/16:CU16) att underlaget inte var tillräckligt för att ta ställning till om lagen borde ändras så att även kommunala beslut om lov och tillsyn borde överklagas direkt till mark- och miljödomstolen. Ett sådant ställningstagande skulle enligt utskottet förutsätta en närmare analys och en fortsatt beredning. Utskottet hänvisade också till att regeringen i propositionen klargjort att man var beredd på sådana fortsatta överväganden i frågan.

Pågående arbete

Miljötillståndsutredningen

I SOU 2025:122 En kortare instanskedja för mark- och miljöärenden lämnar Miljötillståndsutredningen förslag som syftar till att förkorta den totala handläggningstiden i mål och ärenden enligt PBL.

Utredningen föreslår en ny instansordning för mål och ärenden enligt PBL. Kommunala beslut om lov, start- och slutbesked, förhandsbesked och tillsyn ska enligt förslaget inte längre överklagas till länsstyrelsen utan i stället direkt till mark- och miljödomstol. Utredningen bedömer att en sådan förändring skulle leda till en effektivare prövningsordning, minskade kostnader, och att den totala handläggningstiden för sådana beslut kan förkortas med tre till sex månader. Samtidigt föreslås att Mark- och miljööverdomstolens roll som prejudikatinstans ska renodlas genom en begränsning av dispensgrunderna för prövningstillstånd i de mål där domstolen är sista instans.

Utredningen föreslår också att det i vissa fall ska införas en avgift vid överklagande till mark- och miljödomstol och Mark- och miljööverdomstolen. En sådan avgift bör enligt utredningen gälla i mål eller ärenden om detaljplan, områdesbestämmelser, och lov och förhandsbesked enligt PBL. Kravet på att

betala avgiften bör inte gälla om den klagande är en part som företräder det allmänna eller om den klagande har ett ekonomiskt underlag enligt 38 § rättshjälpslagen (1996:1619) som inte överstiger 260 000 kronor. Enligt förslaget ska avgiften återbetalas fullt ut om den klagande får helt bifall till överklagandet, och till hälften om den klagande får delvis bifall till överklagandet. Utredningen bedömer att en lämplig nivå för en avgift i nuläget ligger på 1 000 kronor för överklagande till mark- och miljödomstol och 2 000 kronor för överklagande till Mark- och miljööverdomstolen. Enligt utredningen kan en avgift i den nivån inte anses vara så hög att den kommer att avskräcka någon med ett välgrundat anspråk att få sin sak prövad, och den skulle därmed inte komma i konflikt med den enskildes grundläggande rätt till domstolsprövning.

Utredningen har haft i uppdrag att utreda möjligheterna att begränsa klagorätten för enskilda och organisationer på mark- och miljöområdet i relation till domar och beslut enligt PBL. Utredningen anser att klagorätten inte bör begränsas.

Utredningen lämnar också förslag som gäller detaljplanprocessen. Utredningen föreslår t.ex. att samrådsprocessen ska förtydligas och att samråds-kretsen vid planläggning i detaljplan ska begränsas. Det föreslås också nya bestämmelser om s.k. plankostnadsavtal i PBL. Utredningen anser inte att bestämmelserna om krav på utredningar i samband med planläggning bör ändras, men Boverket bör enligt utredningen få i uppdrag att ta fram en ny samlad vägledning för detaljplanprocessen och vilka utredningar som bör krävas, beroende på ändamålet med planen och platsens förutsättningar.

Uppdrag till Boverket

Regeringen gav i juli 2024 Boverket i uppdrag att skapa en klassificeringsstruktur för och utreda förutsättningar för ett nationellt system för hantering av ärenden enligt PBL (LI2024/01458). Uppdraget slutredovisades i september 2025 genom rapport 2025:20 En gemensam väg för PBL-ärenden. Rapporten innehåller bl.a. Boverkets förslag till klassificeringsstruktur.

I rapporten anger Boverket följande om arbetet med att digitalisera plan- och byggprocessen (s. 6 f.):

Boverket har sedan 2015 en särskild digitaliseringsverksamhet som arbetar med att utveckla Boverkets kunskapsbas om den potential som finns i digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen. Tidigare arbeten från digitaliseringsverksamheten är bland annat Boverkets rapport 2021:15 "Vart är vi på väg?", som utgör Boverkets målbild för en digital samhällsbyggnadsprocess. I målbilden presenteras förslag till hur en effektiv och mer transparent bygglovsprocess kan informationsförsörja stora delar av samhällsbyggnadsprocessen, något som även aktualiseras i regeringens digitaliseringsstrategi för 2025–2030.

Förslagen i denna rapport kommer bidra till att realisera en digital samhällsbyggnadsprocess enligt målbilden.

Boverkets sammantagna bedömning av slutsatserna från arbetet med uppdraget och de förslag som presenteras är att de i hög grad bidrar till en

digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen och ett nationellt system väntas ge goda möjligheter till stordriftsfördelar.

För att till fullo möjliggöra nyttorna för offentliga och enskilda aktörer i ett utbyggt it-stöd ser Boverket slutligen att vissa brister i PBL och angränsande lagstiftning behöver åtgärdas. Därför föreslår Boverket en särskild utredningsinsats för att tillskapa en samlande författning för samhällsbyggnadsinformation. Sådan lagstiftning ska möjliggöra rättsligt stöd inom respektive myndighets ansvarsområde gällande krav på informationsleveranser och lagring. Syftet är att möjliggöra datakällor som är tydligt anpassade för att underlätta för såväl forskning som för en skilda och myndigheter i det dagliga arbetet.

Regeringskansliet har skickat rapporten på remiss med sista svarsdag den 20 februari 2026.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om de regler som gäller för överklaganden enligt PBL och handläggningen av sådana ärenden. Våren 2025 hänvisade utskottet till pågående arbete (bet. 2024/25:CU14). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det har genomförts förenklingar i överklagandeprocessen, bl.a. genom att länsstyrelsen har tagits bort från instanskedjan för överklaganden av planbeslut och områdesbestämmelser. Utskottet anser att det är viktigt att bestämmelserna om rätten att överklaga beslut är ändamålsenliga och effektiva. Samtidigt behöver eventuella ändringar av bestämmelserna vara välavvägda i förhållande till de många olika intressen som gör sig gällande i samhällsplaneringsprocessen. Utskottet kan konstatera att Miljötilståndsutredningen nyligen lämnat ett betänkande som behandlar flera av de frågor som förs fram i motionerna. Vidare bedriver Boverket på uppdrag av regeringen ett arbete med att digitalisera plan- och byggprocessen. Utskottet anser inte att riksdagen bör föregripa det pågående arbetet. Mot denna bakgrund bör samtliga motionsyrkanden avslås.

Tillsyn m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av kravet på underhåll och varsamhet, om reglerna för tillsyn och om sanktionsavgifter. Utskottet hänvisar till gällande rätt och pågående arbete.

Jämför reservation 32 (C) och 33 (MP).

Motionerna

I partimotion 2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 126 föreslås ett tillkännagivande om att PBL:s föreskrifter om underhåll och varsamhet behöver ses över i syfte att säkerställa att befintliga byggnader och anläggningar bibehålls i ett gott skick.

I kommittémotion 2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 39 föreslås ett tillkännagivande om att åstadkomma en hållbar politik för att färre hus ska stå öde. Liknande förslag framförs av Peter Hedberg m.fl. (S) i motion 2025/26:760 och av Larry Söder och Magnus Oscarsson (båda KD) i motion 2025/26:3636.

Carita Boulwén (SD) begär i motion 2025/26:473 ett tillkännagivande om att regeringen bör få i uppdrag att se över möjligheten att införa retroaktiva säkerhetskrav på hissar i bostadshus.

Anna af Sillén (M) begär i motion 2025/26:2495 ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att ändra PBL i syfte att avskaffa onödiga sanktionsavgifter. Motionären anför att reglerna om sanktionsavgifter leder till onödigt byråkratiska och kostsamma processer, och att kommunerna kan tvingas till omfattande handläggning för att kunna motivera utdömandet av en sanktionsavgift även i ärenden av mindre art.

Bakgrund

Allmänt

Tillsyn är en granskning i efterhand och syftar till att överträdelser ska rättas. Det är byggnadsnämnderna som utövar tillsyn över att PBL följs. Byggnadsnämnderna är skyldiga att ta upp en fråga om ingripande och påföljd så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse, en dom eller andra beslut enligt plan- och byggregelverket. Frågan om tillsyn, tillträde, ingripanden och påföljder regleras i 11 kap. PBL. Enligt 11 kap. 19 § får t.ex. byggnadsnämnderna förelägga en ägare, nyttjanderättshavare, väghållare eller huvudman för en allmän plats som låter bli att vidta en åtgärd och därigenom bryter mot bestämmelserna i lagen att inom en viss tid vidta åtgärden (åtgärdsföreläggande). Byggnadsnämnderna får även förelägga om rättelse inom en viss tid om det på en fastighet vidtagits en åtgärd i strid mot lagen (11 kap.

20 §). Byggnadsnämnden får förelägga ägaren av ett byggnadsverk som är förfallet eller väsentligt skadat att inom en viss tid riva byggnadsverket (11 kap. 21 §). Före ett beslut om rivningsföreläggande ska nämnden som utgångspunkt först ta beslut om åtgärdsföreläggande.

Byggnadsnämnderna får förena förelägganden om åtgärd, rättelse eller rivning med vite (11 kap. 37 §) och verkställighet i form av handräckning (11 kap. 39 §). Byggnadsnämnderna har rätt att få tillträde till fastigheter och byggnadsverk samt vidta de åtgärder som behövs för att kunna utföra sina uppgifter (11 kap. 8 §).

Byggsanktionsavgifter regleras i 11 kap. 51–63 §§ PBL och 9 kap. PBF. En byggsanktionsavgift ska tas ut för vissa uppräknade överträdelser av plan- och bygglagstiftningen. Det gäller även om överträdelsen inte har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet. Exempel på överträdelser är om en motordriven anordning används i strid mot användningsförbud eller vissa villkor för användningen eller om nybyggnad eller tillbyggnad som kräver lov eller anmälan påbörjas utan startbesked eller tas i bruk utan slutbesked.

Krav på underhåll av byggnadsverk och tomter

Kraven på underhåll och skötsel av byggnadsverk och tomter finns i 8 kap. PBL. Till skillnad från vad som gäller vid uppförande, nyanläggning och större ändringsåtgärder omfattas inte underhålls- och skötselkraven av någon generell process motsvarande lov- och byggprocessen. Det innebär att ägare av byggnadsverk och tomter på eget ansvar och utan uppmaning från någon myndighet ska följa kraven på underhåll och skötsel. Byggnadsnämndens tillsynsansvar och möjligheter att ingripa regleras i huvudsak i 11 kap. PBL. Enligt 8 kap. 14 § PBL ska ett byggnadsverk hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Bestämmelsen gäller på samma sätt för alla byggnadsverk, och det är den utformning och de tekniska egenskaper som det ställdes krav på när byggnadsverket uppfördes eller ändrades som genom underhåll av byggnadsverket i huvudsak ska bevaras.

Enligt 8 kap. 15 § PBL ska en tomt hållas i vårdat skick och skötas så att risken för olycksfall begränsas och betydande olägenheter för omgivningen och för trafiken inte uppkommer.

Krav på varsamhet och förbud mot förvanskning

När en byggnad ändras ska byggnaden uppfylla ett antal krav som ställs enligt PBL. Kraven gäller oberoende av om åtgärden är bygglovs- eller anmälningspliktig eller inte. Med ändring avses t.ex. vissa underhållsåtgärder av byggnader. Ändringar av byggnader och bygglovspliktiga anläggningar ska alltid utföras varsamt så att hänsyn tas till byggnadens eller anläggningens karaktärsdrag. Byggnadernas och anläggningarnas tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden ska tas till vara. Kraven gäller oavsett om det finns bestämmelser om detta i detaljplan eller inte. I en

detaljplan kan kommunen precisera det generella kravet på varsamhet genom att ange bestämmelser om vilka karaktärsdrag och värden varsamheten speciellt ska inriktas på (4 kap. 16 § och 8 kap. 17 och 18 §§ PBL).

Byggnader, allmänna platser och bebyggelseområden som anses vara särskilt värda att bevara har ett förstärkt skydd. Dessa får inte förvanskas (8 kap. 13 §). För att en byggnad ska betraktas som särskilt värdefull krävs det att byggnadens värde är så stort att det kan sägas utgöra ett verkligt allmänt intresse att bevara den. Detta gäller inte bara enskilda byggnader av monumental karaktär eller stort historiskt värde utan också byggnader och bebyggelsemiljöer som representerar olika tidsepoker eller något karaktéristiskt från skilda sociala miljöer. Bestämmelsen gäller också enskilda byggnader som i sig kanske inte är så värdefulla men som blir det genom samhörigheten i en grupp, ett kvarter, en fasadräcka eller liknande (prop. 1985/86:1 s. 510).

En effektivisering av byggnadsnämndens tillsyn

Boverket har haft i uppdrag av regeringen att utreda frågor som är förknippade med de problem som många kommuner har med att komma till rätta med ovårdade tomter och förfallna byggnader, i synnerhet på glesbygden. Uppdraget redovisas i rapporten *Ovårdade tomter och förfallna byggnader* (rapport 2015:32).

Boverket har även haft ett regeringsuppdrag att analysera reglerna om enkelt avhjälpta hinder, som redovisas i rapporten *Analys av reglerna om enkelt avhjälpta hinder* (rapport 2018:31), och att utreda vissa avgiftsfrågor, som redovisas i rapporten *Tillsynsavgift och byggsanktionsavgifter* (rapport 2021:13).

Vissa förslag från dessa tre rapporter behandlades i lagstiftningsärendet *En effektivisering av byggnadsnämndens tillsyn* (prop. 2021/22:149, bet. 2021/22:CU32, rskr. 2021/22:379). Genom ändringar i PBL som trädde i kraft den 1 augusti 2022 infördes en bestämmelse om att när ett tidsbegränsat bygglov gått ut ska den plats eller det byggnadsverk som lovet avser återställas till samma skick som innan åtgärderna som lovet avser vidtogs. Ändringarna innebär också att det även ska framgå av ett beslut om lov och startbesked när en åtgärd får påbörjas och att varje del av en åtgärd måste omfattas av ett startbesked för att få påbörjas. Möjligheten för tillsynsmyndigheten att få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen utvidgades också. Det tydliggjordes vidare att ett föreläggande om att åtgärda ett enkelt avhjälpt hinder ska riktas mot den som har rådighet över hindret, och samtidigt infördes en presumtion för att detta ska anses vara ägaren av byggnaden respektive den allmänna platsens huvudman om inte annat visas. Det framgår numera uttryckligen av PBL att ett rivningsföreläggande ska föregås av ett föreläggande att sätta det aktuella byggnadsverket i stand. Slutligen utökades möjligheten för byggnadsnämnden att förelägga om stängsel vid säkerhetsbrister.

Lagändringarna syftade till att förenkla, förtydliga och effektivisera tillsynsarbetet inom byggnadsnämndens ansvarsområde.

Interpellationssvar om övergivna fastigheter

Infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD) anförde följande i maj 2024 i sitt svar på interpellation 2023/24:739 om bl.a. hanteringen av övergivna fastigheter följande. Regeringen bereder förslagen i betänkandet Ordning och reda – förstärkt och tillförlitlig byggkontroll (SOU 2023:70). Ett av förslagen är att införa ett nytt verktyg i systemet som ska benämnas kontrollföreläggande. Ett kontrollföreläggande ska ge byggnadsnämnderna möjlighet att förelägga byggnadsverkets ägare eller nyttjanderättshavare att se till att byggnadsverket kontrolleras för att säkerställa att de krav på underhåll som redan nu gäller uppfylls. Vidare har regeringen tillsatt en utredning som ska utreda, analysera och föreslå i vilken omfattning samverkan ska vara obligatorisk mellan det offentliga och fastighetsägare i syfte att stärka tryggheten i den byggda miljön (se SOU 2025:5 Avgift för områdessamverkan – och andra åtgärder för trygghet i byggd miljö) samt en utredning om en ny förköpslag med uppdrag att bl.a. föreslå förköpsrätt för att motverka organiserad brottslighet (se SOU 2024:38 Digitala fastighetsköp & Förköpsrätt vid fastighetstransaktioner). Kommuner kan enligt nu gällande lagstiftning tvångsvis överta grovt vanvårdade fastigheter med stöd av 2 kap. 7 § expropriationslagen (1972:719). Regeringen utesluter inte ytterligare initiativ framöver för att komma åt problemet med övergivna fastigheter.

De utredningar som ministern hänvisade till bereds inom Regeringskansliet.

Tekniska krav för och kontroll av motordrivna anordningar

I plan- och bygglagstiftningen finns det tekniska krav för motordrivna anordningar i byggnadsverk. Det finns också krav på kontroll av sådana anordningar och krav för när och hur de får användas. Kraven preciseras ytterligare i föreskrifter som Boverket har gett ut.

Med motordrivna anordningar avses bl.a. motordrivna hissar som är avsedda för transport av personer eller gods, även plattforms- och trapphissar (1 kap. 5 § PBF).

Både innan hissar och andra motordrivna anordningar tas i bruk och löpande under anordningens brukstid finns det krav på kontroll. Kraven på kontroll gäller också om byggnadsnämnden beslutat om särskild besiktning. Det är den som äger eller annars ansvarar för anordningen som ska se till att den kontrolleras. Kontrollen görs genom besiktningar av fristående besiktningsorgan, dvs. företag som har rätt att besiktiga motordrivna anordningar. Vid besiktningarna ska det kontrolleras att anordningen uppfyller de krav på skydd för säkerhet och hälsa som ställs i plan- och bygglagstiftningen och i Boverkets föreskrifter (5 kap. 8–10 §§ PBF). För användning av hissar och andra motordrivna anordningar i byggnadsverk krävs enligt 5 kap. 12–16 §§ PBF att

- anordningen används endast för det ändamål och med den belastning och hastighet som anordningen är avsedd för
- anordningen uppfyller kraven på skydd för säkerhet och hälsa
- anordningen besiktigats enligt Boverkets föreskrifter
- nödvändiga skyddsåtgärder vidtagits efter ett olycksfall eller olyckstillbud.

En motordriven anordning får inte användas om den som äger eller annars ansvarar för anordningen inte kan visa med ett besiktningsprotokoll att anordningen uppfyller de krav på skydd för säkerhet och hälsa som ställs i plan- och bygglagstiftningen och Boverkets föreskrifter (5 kap. 14 § PBF). Byggnadsnämnden, och i vissa fall Arbetsmiljöverket, har tillsynen över att kraven på kontroll av hissar och andra motordrivna anordningar i byggnadsverk uppfylls. Arbetsmiljöverkets tillsynsansvar enligt PBF gäller i de fall en sådan anordning även omfattas av tillsyn enligt arbetsmiljölagen (8 kap. 7 § PBF). Tillsynen riktar sig mot den som äger eller på annat sätt ansvarar för anordningen (8 kap. 6 § PBF).

Nya krav på äldre hissar

Boverket har haft i uppdrag av regeringen att utreda hur man kan åtgärda vissa säkerhetsrisker i äldre hissar. I uppdraget ingick att utreda förutsättningarna för och lämpligheten av att införa ytterligare preciseringar av förbättringskrav (retroaktiva krav) som finns på lagnivå för att åtgärda vissa säkerhetsrisker i äldre hissar. De säkerhetsrisker som behandlats i uppdraget gäller äldre hissar med en kombination av grind eller vikdörr i korgöppningen och slagdörr till våningsplanet samt hissar som helt saknar skydd i korgöppningen. Uppdraget redovisas i rapporten Uppdrag att utreda åtgärder för vissa säkerhetsrisker i äldre hissar (rapport 2021:23). I rapporten redovisar Boverket även hur krav på förbättringsåtgärder skulle kunna preciseras ytterligare.

Efter att Boverkets rapport remitterats beslutade regeringen i september 2023 om nya krav på äldre hissar för att minska olycksrisken. Ändringen i PBF innebär att hissar för persontransport i byggnader ska ha ett lämpligt skydd mellan schaktdörren och korgdörren om det finns risk att bli instängd där. De nya reglerna om skydd mellan dörrarna berör ca 5 800 hissar och trädde i kraft den 15 oktober 2023. Kravet ska vara uppfyllt senast den 1 oktober 2031.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om ändringar av tillsyns- och sanktionsbestämmelserna i PBL. Våren 2025 hänvisade utskottet till gällande rätt (bet. 2024/25:CU14). Utskottet behandlade och avstyrkte då även ett motionsyrkande om säkerhetskrav på äldre hissar. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har det genomförts ändringar i PBL för att effektivisera byggnadsnämndernas tillsyn. Utskottet anser fortfarande att byggnadsnämnderna enligt gällande rätt har goda förutsättningar att tillgodose de krav som motionärerna framför. Som framgår ovan infördes därtill nyligen ett nytt krav på äldre hissar för att minska olycksrisken, och kravet ska vara uppfyllt senast den 1 oktober 2031. Vidare bereder regeringen förslag som kan komma att underlätta kommunernas arbete med problem till följd av övergivna fastigheter. Utskottet anser mot denna bakgrund att det saknas anledning för riksdagen att ta något initiativ på området. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Reservationer

1. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (S)

av Joakim Järrebring (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 39 och avslår motionerna

2025/26:923 av Linus Sköld m.fl. (S) yrkande 4,

2025/26:2151 av Sten Bergheden och Marlène Lund Kopparklint (båda M),

2025/26:2911 av Adam Reuterskiöld m.fl. (M) yrkande 6 och

2025/26:3673 av Hans Eklind och Larry Söder (båda KD).

Ställningstagande

PBL är en form av samordning av alla intressen inom samhällsbyggandet. Ordning och reda ska vägas mot krav på snabba processer med minimalt krångel. Den socialdemokratiska regeringen drev arbetet med regelförenklingar, och vi tar för givet att det arbetet fortsätter. Regler som inte kan motiveras ska tas bort, och processer som kan ske snabbare ska naturligtvis bedrivas utifrån det.

Samtidigt är det viktigt att understryka att bostadsbristen är något som måste byggas bort. Den nuvarande regeringen har dock ofta understrukt ”regelförenkling” som ett av de viktigaste bostadspolitiska initiativen. Vi vill framhålla att det råder total politisk enighet om att regler ska vara så enkla som möjligt. Det har dock visat sig vara lättare sagt än gjort att förenkla regelverken, eftersom det samtidigt inte ska leda till att bostäder och fastigheter byggs med sämre standard. Vi noterar att Boverkets nya byggregler har öppnat upp för sovrum utan fönster, lägre takhöjder m.m. Ingen ska behöva bo i en regelförsämring. Vi ser en stor risk för att oklara regler kommer att hämma snarare än främja byggandet.

Mot denna bakgrund anser vi att regeringen behöver prioritera arbetet med regelförenklingar inom PBL med redan tillsatta utredningar som utgångspunkt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Plansystemet i allmänhet, punkt 2 (S)

av Joakim Järrebring (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 25,

bifaller delvis motion

2025/26:2821 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 18 och
avslår motionerna

2025/26:1276 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 10,

2025/26:1447 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkande 2,

2025/26:2628 av Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C)
yrkande 1,

2025/26:2821 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 19 och

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 11 och 15.

Ställningstagande

En av vår tids stora utmaningar är att utveckla en hållbar social bostadspolitik. Det handlar enligt vår mening i grunden om tre övergripande uppgifter: att bygga fler och hållbara bostäder, att motverka den sociala segregationen och därigenom förbättra förutsättningarna för jämlika uppväxt- och levnadsvillkor samt att göra det möjligt för ekonomiskt svaga grupper att lösa sitt bostadsbehov. En del i arbetet är att boende- och upplåtelseformer ska vara blandade. Vi vill se fler hyresrätter, inklusive kooperativa hyresrätter, bra bostäder för äldre, studentbostäder, klimatsmarta hus genom en ökad andel trähusbyggande samt bostadsområden med både villor, radhus och flerfamiljshus som bryter den växande bostadssegregationen. Därför anser vi att kommunerna bör kunna förfoga över ett konkret verktyg i detta arbete: en rätt att ange upplåtelseform i detaljplan.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. Plansystemet i allmänhet, punkt 2 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2821 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 18 och 19,
bifaller delvis motion

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 25 och
avslår motionerna

2025/26:1276 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 10,

2025/26:1447 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkande 2,

2025/26:2628 av Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C)
yrkande 1 och

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 11 och 15.

Ställningstagande

Jag anser att människors möjligheter att välja hur de vill bo bör stärkas och att det är angeläget att kommunerna genom en aktiv politik bidrar till ett varierat utbud av bostäder och upplåtelseformer. För att öka kommunernas möjlighet att se till att de bostäder som byggs både behövs och är efterfrågade av kommuninvånarna anser jag att PBL bör ändras så att kommunerna kan föreskriva viss upplåtelseform både i detaljplan och i översiktsplan.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

4. Plansystemet i allmänhet, punkt 2 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 11 och 15 samt
avslår motionerna

2025/26:1276 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 10,

2025/26:1447 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkande 2,

2025/26:2628 av Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C)
yrkande 1,

2025/26:2821 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 18 och 19 samt

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 25.

Ställningstagande

Det finns enligt min mening goda skäl att sträva efter att göra översiktsplanerna mer användbara. Sverige bör, bl.a. med inspiration från våra grannländer, genomföra ytterligare reformer på området. Det bör utredas hur fördjupade översiktsplaner kan förenkla och påskynda planprocesserna, t.ex. genom att en kommun skulle kunna bevilja bygglov utifrån en sådan plan.

Behovet av nya bostäder är som sagt stort, samtidigt som planeringsförutsättningarna ser väldigt olika ut runt om i landet. I områden med omfattande livsmedelsproduktion finns det utmaningar när det gäller att planera markanvändningen. En noggrann avvägning behöver därför göras mellan behovet av bostäder och skyddet för produktiv och efterfrågad jordbruksmark. Småskalig exploatering kan dock vara av stor betydelse för den lokala utvecklingen på Sveriges landsbygder och för att skapa bra bostäder med hög livskvalitet. Jag anser därför att man behöver underlätta för byggande på sådan jordbruksmark som inte anses vara mest skyddsvärd.

Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder med anledning av förslagen ovan. Det jag anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

5. Regionplanering, punkt 3 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2821 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 23.

Ställningstagande

På många platser i landet är ett regionalt planeringsperspektiv av stor vikt för att skapa balans i bostadsbyggandet. Regionernas näringslivsutveckling och infrastruktur hänger ofta ihop. Bostadsmarknaden följer inte nödvändigtvis kommungränserna när arbetsmarknadsregioner utökas och kommunikationer förbättras. Vidare finns det kommuner i t.ex. Stockholmsregionen som inte tar tillräckligt ansvar för bostadsbristen bland ungdomar i den egna kommunen eller för den regionala bostadsbristen. Det är dock inte bara i storstadsregionerna som det kan vara viktigt att ta hänsyn till ett mellankommunalt eller regionalt perspektiv i bostadsförsörjningen. Ett sådant behov kan finnas också i kommuner med ett vikande befolkningsunderlag. Trots det har Sverige i dag ett decentraliserat planeringssystem som bygger på kommunernas självstyre.

Jag anser att en regional planering i större utsträckning bör kunna påverka kommunernas bostadsbyggande. Alla kommuner i ett län måste bidra till att bygga bort bostadsbristen. För att få fler kommuner att ta sitt ansvar för bostadsförsörjningen krävs det en tydligare statlig och regional styrning. Enligt min mening behövs en regional fysisk planeringsnivå som har en mer styrande och bindande påverkan på den kommunala planläggningen. Den regionala nivån bör kunna styra hur många bostäder varje kommun ska uppföra.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

6. Reglering med detaljplan, punkt 4 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2821 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 21 och avslår motionerna

2025/26:489 av Ingela Nylund Watz och Anna Vikström (båda S),

2025/26:636 av Hanna Westerén (S),

2025/26:1243 av Anna-Caren Säterberg och Lena Bäckelin (båda S),

2025/26:2188 av Sten Bergheden (M) och

2025/26:3676 av Roland Utbult (KD).

Ställningstagande

Den byggda miljön står för en stor del av miljöpåverkan och energianvändningen i samhället. För att underlätta den nödvändiga omställningen till ett energisystem baserat på förnybara råvaror, där de nationella miljökvalitetsmålen nås, behöver den byggda miljöns energianvändning minska. Jag anser att det bl.a. är angeläget att man redan i detaljplan kan ställa krav på energieffektivitet, typ av uppvärmning, konstruktion m.m. Det finns exempel på kommuner som skriver in sådana krav i detaljplaner, trots att PBL klart begränsar möjligheterna att göra det. Jag anser därför att PBL behöver ändras så att det blir möjligt att ställa denna typ av särkrav. Enligt min uppfattning skulle det öka förutsättningarna för ett mer hållbart byggande som är bättre ur ett energi- och klimatperspektiv.

Det är regeringens uppgift att utreda och återkomma med lagförslag i frågan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

7. Klimatfrågor i planeringen, punkt 5 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2780 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 10 och avslår motionerna

2025/26:1536 av Peter Ollén (M) yrkandena 2 och 3,

2025/26:2824 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 10 och 15,

2025/26:3368 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkandena 12–14,

2025/26:3370 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkandena 1, 3 och 5–7,

2025/26:3421 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 6, 8, 9, 11 och 19 samt

2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 104, 178 och 179.

Ställningstagande

För att utsläppen av växthusgaser ska minska i nödvändig takt i enlighet med våra klimatmål krävs det fler åtgärder. Det krävs en omställning av transportsystemet som leder till att biltrafikens andel av trafikarbetet minskar. För att uppnå detta behövs en sammanhållen politik för ett mer transporteffektivt samhälle, där bl.a. främjande av hållbar mobilitet ingår. Jag anser därför att regeringen bör utreda möjligheten att förändra parkeringslagstiftningen så att kommuner lättare kan använda parkeringsavgifter för att främja miljövänligare bilar samt ändra PBL så att mobilitet anges i stället för parkering.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

8. Klimatfrågor i planeringen, punkt 5 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2824 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 10 och 15 samt avslår motionerna

2025/26:1536 av Peter Ollén (M) yrkandena 2 och 3,

2025/26:2780 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 10,

2025/26:3368 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkandena 12–14,
2025/26:3370 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkandena 1, 3 och 5–7,
2025/26:3421 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 6, 8, 9, 11 och 19 samt
2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 104, 178 och 179.

Ställningstagande

I takt med att våra svenska städer växer är det av stor betydelse att de utvecklas på ett grönt och hållbart sätt. Jag anser att det är en viktig prioritering inom miljöpolitiken att bevara och utveckla den urbana naturen. Fördelarna är många; grönare städer med många träd och närhet för medborgarna till grönområden bidrar till att förbättra livskvaliteten och luftkvaliteten, reglera temperaturen, dämpa buller och oljud, förbättra avrinningen vid kraftig nederbörd och stärka förutsättningarna för bin och andra livsviktiga pollinatörer. I tätorter och städer där ljusföroreningarna är som störst finns det också goda förutsättningar att minska dessa föroreningar. Vi behöver minska den påverkan som artificiellt ljus har.

I betänkandet Ekologisk kompensation (SOU 2017:34) föreslås åtgärder för att motverka nettoförluster av biologisk mångfald vid ny markexploatering. Även om grundansatsen i utredningen var positiv saknade den föreslagna modellen enligt min mening tillräckligt med flexibilitet och utrymme för att kunna inkludera den privata sektorn i betydelsefull utsträckning. Jag anser att det behöver tillsättas en ny utredning med ett begränsat uppdrag som tar avstamp i den tidigare utredningen. Uppdraget bör vara att utforma ett system som i högre utsträckning inkluderar näringslivet samt att klargöra vilka nivåer av exploatering som ska åtföljas av obligatoriska kompensationsåtgärder och vad för slags åtgärder det kan röra sig om.

Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder och tillsätta de utredningar som behövs för att tillgodose förslagen ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

9. Klimatfrågor i planeringen, punkt 5 (MP)

av Amanda Palmstierna (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3368 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkandena 12–14,
2025/26:3370 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkandena 1, 3 och 5–7,
2025/26:3421 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 6, 8, 9, 11 och 19 samt
2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 104, 178 och 179 samt

avslår motionerna

2025/26:1536 av Peter Ollén (M) yrkandena 2 och 3,

2025/26:2780 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 10 och

2025/26:2824 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 10 och 15.

Ställningstagande

Enligt Trafikverket är hälften av alla bilresor i tätort kortare än fem kilometer. Att få ned utsläppen från dessa resor är inte bara en lågt hängande frukt i klimatarbetet utan ger även positiva sidoeffekter som minskade luftföroreningar i städer, förbättrad folkhälsa och mer attraktiva stadsmiljöer. Bilåkandet i våra städer måste minska. Parkeringsnormen i PBL bör ersättas med en mobilitetsnorm i enlighet med SOU 2021:23.

Att hantera dagvatten i marken i stället för i avloppsledningarna är en avgörande åtgärd för att skydda vårt avloppsnät och minska behovet av att bygga fler och större ledningar. I många fall är dessa åtgärder även enklare och billigare, men det kräver att den berörda markägaren kan vidta åtgärder – något som kan ställa till problem när det gäller ansvar för dagvattenhanteringen. Jag anser därför att det behövs lagstiftning som gör det möjligt att ställa krav på fastighetsägare att ta hand om en viss del av dagvattnet inom fastigheten.

För att öka andelen genomsläpplig mark som kan hantera dagvatten lokalt borde grönytefaktor, dvs. ett system för att få in mer natur vid byggande, vara ett krav vid all nyproduktion. Möjligheten att reglera hur stor del av den totala ytan av tomtmark, kvartersmark och allmän platsmark som ska kunna släppa igenom vatten bör utredas ytterligare.

En av de mest effektiva åtgärderna för att skapa hållbara och levande städer är att integrera mer natur i stadsmiljöerna. Genom att stärka och öka andelen natur i städerna kan vi uppnå flera mål som kan bidra till ökad livskvalitet och hälsa samtidigt som vi bidrar till uppfyllandet av mål för stärkt biologisk mångfald, klimatanpassning, god vattenkvalitet och naturrestaurering. Mer robusta naturvärden kan fås genom åtgärder såsom fler parker, gröna tak, stadsodlingar, alléer, ängsmark, våtmarker och ekologiska spridningsvägar. Ett annat sätt att beskriva det är grön infrastruktur, dvs. att det finns tillräckligt med yta för djurs och växters livsmiljö, att ytorna sköts och brukas på rätt sätt och att de är fördelade i landskapet så att djur och växter kan röra sig mellan dem. Gröna områden bidrar också till att minska luftföroreningar, dämpa buller och reglera temperaturer och regnmängder. De sociala och hälsomässiga fördelarna är också stora. Tillgång till natur och gröna ytor har visat sig förbättra både fysisk och mental hälsa hos stadsbor. Investeringar i gröna områden har också visat sig ekonomiskt fördelaktiga då de både ökar fastighetsvärden och attraherar turism och företagsetableringar. Jag anser därför att kommunerna behöver få i uppdrag att ta fram en grön infrastrukturplanering. Ekosystemtjänster, klimatanpassning, stärkt biologisk mångfald och rekreativa värden ska kunna samordnas genom en god och framåtsyftande

planering för stärkt natur i den bebyggda miljön. Jag anser också att kommunerna behöver kunna presentera en plan för detta.

Samtidigt behövs en planering för de rekreativa värden som gör att människor trivs och vill vistas i naturmiljön och att naturen finns nära och tillgänglig i människors vardag. Stadsodlingar eller offentliga fruktträdgårdar kan vara ett sätt att engagera medborgare och kan även stärka gemenskapen i området. Jag anser att regeringen bör undersöka hur lokala initiativ till stadsodling kan stöttas från nationellt håll.

Naturvärden och rekreationsvärden behöver enligt min mening kompenseras på ett bättre sätt när oexploaterad mark tas i anspråk för bebyggelse eller annan infrastruktur. Lagstiftningen bör därför anpassas för att underlätta för kommuner att ställa krav på sådan kompensation.

För att skydda medborgare vid längre värmeböljor bör det kartläggas vilka offentliga byggnader som är lämpliga för svalka. För att trygga elanvändningen för dessa byggnader med större luftkonditionering och kylsystem anser jag att lagstiftningen behöver ses över för att fler solpaneler ska kunna monteras även på kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Samtidigt bör det utredas hur andra klimatanpassningsåtgärder bör utföras för att ge våra kulturhistoriskt viktiga byggnader ett långsiktigt skydd.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att tillgodose förslagen ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

10. Planering för idrott och rörelse, punkt 6 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2820 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motionerna

2025/26:853 av Magnus Manhammar (S),

2025/26:3180 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 7 och

2025/26:3367 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkandena 22, 28 och 29.

Ställningstagande

Att rusta upp idrottsanläggningar och skapa fler platser för såväl organiserad som spontan idrott är i grunden en kommunal angelägenhet som vi anser borde vara högt prioriterad. Ett sätt att påverka från nationellt håll är att införa tydliga skrivningar i PBL om att idrott ska prioriteras vid kommunernas planläggning.

Begreppet motion, som nämns i 2 kap. 7 § 4 PBL, kopplas ofta ihop med gång- och cykelvägar men inte med idrott. Därför bör begreppet idrott läggas till i uppräkningsdelen i den bestämmelsen.

Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ till en lagändring. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

11. Planering för idrott och rörelse, punkt 6 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3180 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 7 och
avslår motionerna
2025/26:853 av Magnus Manhammar (S),
2025/26:2820 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 2 och
2025/26:3367 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkandena 22, 28 och 29.

Ställningstagande

Närhet till idrott och friluftsliv är viktigt för att fler ska ha möjlighet att vara aktiva. Det kan handla om närhet till idrottsplatser eller om tillgång till skidspår i ett närliggande naturområde. Jag anser att det på många håll i landet behöver tas ökad hänsyn till behovet av idrottsytor och friluftsliv i stadsplaneringen. I arbetet behöver kommunerna ha stor frihet att hitta kreativa lösningar utifrån lokala förutsättningar. Dialogen mellan kommuner och idrotts- och föreningsrörelserna är då viktig, så att det som byggs också är det som efterfrågas och behövs.

Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

12. Planering för idrott och rörelse, punkt 6 (MP)

av Amanda Palmstierna (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3367 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkandena 22, 28 och 29 samt avslår motionerna

2025/26:853 av Magnus Manhammar (S),

2025/26:2820 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 2 och

2025/26:3180 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 7.

Ställningstagande

Skolmiljöerna är viktiga arenor för barns och ungas rörelse. Välplanerade och grönskande skolgårdar och närhet till natur stärker elevernas möjlighet till fysisk aktivitet. Jag anser därför att skolgårdar, skollokalerna och andra utemiljöer behöver utformas, utrustas och upprustas så att de stimulerar och välkomnar idrott och rörelse.

Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

13. Krav vid ny- eller ombyggnad av bostäder, punkt 8 (MP)

av Amanda Palmstierna (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3368 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkandena 15, 16, 18 och 19 samt

avslår motionerna

2025/26:465 av Anna-Lena Hedberg (SD) och

2025/26:3758 av Lina Nordquist (L) yrkande 5.

Ställningstagande

Ett välfungerande system för dricksvatten och avloppsrening lägger grunden för ett fungerande och hälsosamt samhälle. När vi minskar vattenförbrukningen minskar också behovet av nya vattentäkter, risken för vattenbrist och behovet av att bygga nya vattenreningsverk och avloppsreningsverk. Jag anser därför att det behövs ett brett arbete för att minska onödig vattenanvändning och att det i alla nya byggprojekt ska finnas en plan för att minimera vattenförbrukningen under byggnadernas livscykel. Det borde även ställas krav på vattensparande blandare och snålspolande toaletter vid renovering av hyreslägenheter. Vid nybyggnad behöver innovativa vattensparande lösningar uppmuntras, t.ex. att återanvända s.k. gråvatten eller att använda regnvattenuppsamlare. De boende bör själva kunna påverka både sin vattenanvändning

och kostnaden för den. Därför bör möjligheterna att kräva att hushållen mäter sin vattenförbrukning utredas.

Det är regeringens uppgift att utreda och återkomma med nödvändiga lagförslag som tillgodoser förslagen ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

14. Tillgänglighetskrav för studentbostäder, punkt 9 (V, MP)

av Malcolm Momodou Jallow (V) och Amanda Palmstierna (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:2778 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 8.

Ställningstagande

En central förutsättning för att kunna studera är att ha tillgång till en bostad. I dag råder det stor bostadsbrist bland studenter i hela landet, och för studenter med funktionsnedsättning är situationen ännu svårare. Det beror på att regeringen har tagit bort tillgänglighetskravet för studentbostäder, vilket innebär att nya studentbostäder kan byggas utan att vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Denna förändring leder till en allvarlig diskriminering. Studenter med funktionsnedsättning riskerar att stängas ute från möjligheten att bosätta sig nära sitt lärosäte och att därmed få betydligt sämre förutsättningar att bedriva högre studier. Det strider mot såväl FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som den svenska diskrimineringslagstiftningen och målsättningen om lika villkor i högre utbildning.

Vi anser att regeringen bör återkomma med förslag som återinför tillgänglighetskravet i studentbostäder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

15. Buller från kulturverksamhet, punkt 11 (MP)

av Amanda Palmstierna (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3366 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 2 och
avslår motionerna
2025/26:809 av Stina Larsson (C),
2025/26:2636 av Elisabeth Thand Ringqvist och Niels Paarup-Petersen (båda
C) yrkandena 1 och 4 samt
2025/26:3147 av Patrik Karlson och Elin Nilsson (båda L).

Ställningstagande

För att skapa en mer tillåtande attityd och bättre förutsättningar för livemusik och kultur vill jag stärka möjligheten att införa s.k. kulturljudzoner. Kulturljudzoner innebär att kommunerna ska kunna peka ut särskilda kulturkvarter, alltså särskilt avgränsade områden där ljud från exempelvis konserter tillåts i högre grad än i bostadsområden. På så vis blir det tydligare för både grannar, arrangörer och besökare vad som gäller, och både stadens puls och människors trivsel kan värmas. Sådana zoner finns redan i den kommunala planeringen i t.ex. Malmö. Även i Göteborg pågår ett sådant arbete.

Jag vill se ett nationellt regelverk som gör det möjligt för kommunerna att peka ut särskilda kulturkvarter som kan göra städerna mer levande och attraktiva. Regeringen bör se över de kulturljudzoner som finns i dag och ta del av de inventeringar och rapporter som redan producerats. Regeringen bör också utreda behoven av, förutsättningarna för och möjligheterna till ett nationellt regelverk för särskilda kulturkvarter och kulturljudzoner.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

16. Återbruk av byggnader och material, punkt 13 (S)

av Joakim Järrebring (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 23 och
2025/26:3732 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 58 och 59 samt
avslår motionerna
2025/26:428 av Stina Larsson (C),
2025/26:958 av Lina Nordquist och Elin Nilsson (båda L) yrkande 4,
2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 98 och
2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 116.

Ställningstagande

Sverige står inför betydande miljö- och klimatutmaningar som kräver omedelbara och effektiva åtgärder. En viktig del är att bättre nyttja våra utvinna resurser. I dag har vi i hög grad en linjär ekonomi, där resurser används och sedan kastas bort. Genom att övergå till en ekonomi i cirkulär riktning, där resurser används på ett hållbart och effektivt sätt, kan vi bättre möta klimatutmaningarna och uppnå våra klimatomål. Vi behöver se över förutsättningarna för att sänka bygg- och fastighetssektorns klimatavtryck.

Återbrukade produkter används inte i någon större omfattning eftersom marknaden är liten. En av de faktorer som bromsar handeln är att återbrukat byggmaterial ofta är dyrare än att köpa nytt och att det är svårt att kvalitets-säkra återbrukat material. Flera företag och kommuner har tagit initiativ för att införa cirkulära arbets- och byggmetoder för att kunna återbruka hela eller delar av byggnader. Det är positivt. Men Sverige behöver gå tydligare i den riktningen.

För att öka andelen återbrukat material vill vi se över möjligheterna att införa en kvotplikt och stimulanser för återvunnet material vid upphandling av nybyggnad. Att inkludera användningen av återbrukade material i byggreglerna är också ett steg vi ser som nödvändigt för att främja hållbart byggande. Därför finns det ett behov av att se över befintliga regelverk.

Regeringen bör vidta de åtgärder som krävs med anledning av förslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

17. Återbruk av byggnader och material, punkt 13 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:428 av Stina Larsson (C) och
avslår motionerna

2025/26:958 av Lina Nordquist och Elin Nilsson (båda L) yrkande 4,

2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 98,

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 116,

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 23 och

2025/26:3732 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 58 och 59.

Sverige har tagit stora steg mot att genomföra klimatomställningen genom att anpassa lagar och regler som kan begränsa utsläpp. En underutnyttjad möjlighet att sänka klimatpåverkan i byggbranschen är dock att öka användningen

av återvunnet byggmaterial. Flera utredningar visar en mycket stor potential. Men för att detta ska kunna lyckas i stor skala krävs kvalitetssäkring, standardisering och digitalisering i branschen. Initiativ som byggbranschens marknadsplats Centrum för cirkulärt byggande visar vägen. Boverkets byggregler är däremot dåligt anpassade för att byggbranschen ska öka användningen av återvunna material. Det finns kvar ett linjärt tänkande i regelverket, vilket sätter käppar i hjulet för en positiv utveckling inom återbruksområdet. För att öka den cirkulära ekonomin bör kraven i byggreglerna utvecklas så att de passar och främjar återbrukat byggmaterial och omfattar de materialströmmar som har störst klimatpåverkan.

Det är regeringens uppgift att vidta åtgärder som tillgodoser detta. Det jag nu anför bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

18. Återbruk av byggnader och material, punkt 13 (MP)

av Amanda Palmstierna (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 98 och

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 116 och

avslår motionerna

2025/26:428 av Stina Larsson (C),

2025/26:958 av Lina Nordquist och Elin Nilsson (båda L) yrkande 4,

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 23 och

2025/26:3732 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 58 och 59.

Ställningstagande

Vårt samhälle står inför omfattande utmaningar när det gäller att minska klimatutsläppen och minimera vår resursförbrukning. En mer hållbar resursanvändning inom byggsektorn är en stor och viktig del av denna omställning. Det behövs lagstiftning som styr mot ett mer hållbart, resurseffektivt och cirkulärt byggande. Byggsektorn står i dag för cirka en femtedel av utsläppen av växthusgaser inom Sverige. Jag anser därför att det behöver införas krav på och gränsvärden för att minimera avfallsmängderna vid nybyggnad, tillsammans med åtgärder som stimulerar återbruk och återvinning.

Det är regeringens uppgift att vidta åtgärder med anledning av förslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

19. Frågor om rivning av byggnader, punkt 14 (MP)

av Amanda Palmstierna (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 121–125.

Ställningstagande

Om man kan undvika onödiga rivningar kan besparingarna bli stora när det gäller både klimatutsläpp och resurser. I flera fall kan också stora kostnader undvikas. Jag vill därför utreda om det finns ett behov av en nationell strategi för att förebygga rivningar. Jag anser också att vikten av resurshushållning behöver förtydligas i PBL, så att även byggande och tekniska egenskapskrav underlättar för hushållning med råvaror. I dag specificeras hushållning med energi, vatten och avfall i lagstiftningen, medan hushållning med råvaror och material saknas. Jag anser också att det ska finnas ett krav på rivningslov för byggnader, där förutsättningarna för att få ett sådant lov ska skärpas. Om man efter bevarande och mindre åtgärder kan uppnå ändamålet med användningen ska det vara svårare att få rivningslov. Ombyggnad, påbyggnad och bevarande av stomme ska alltid utredas i första hand innan rivningslov kan ges. Rivningslov ska kunna nekas av resurshushållningsskäl, och det behöver införas krav på livscykelanalyser.

Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder med anledning av förslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

20. Åtgärder för ett hållbart och innovativt byggande, punkt 15 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 12, 16, 17 och 19 samt avslår motionerna
2025/26:656 av Peder Björk m.fl. (S) yrkande 3,

2025/26:1787 av Marie Nicholson (M),
2025/26:2611 av Rickard Nordin (C) yrkandena 1–3,
2025/26:2664 av Patrik Karlson (L),
2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 19 och
2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 141.

Ställningstagande

Planmonopolet innebär i teorin att kommunerna har goda möjligheter att vara drivande i fråga om att utveckla och förenkla sina plan- och bygglovsprocesser. I praktiken är det dock inte fullt så enkelt. Möjligheten att främja innovativt byggande skulle behöva stärkas. Om kommuner får testa olika lokalt anpassade modeller kan det uppstå nya effektiva arbetssätt som möjliggör kortare ledtider från idé till byggklar mark och färdiga hus. Därför föreslår jag att det införs en kommunal försöksverksamhet för att förkorta och förenkla byggprocesser. Jag anser också att kommuner bör få möjlighet att peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler är tillåtna. Detta kan skapa fler möjligheter för bostadsbolag, byggare och arkitekter att tänka nytt och pröva nya lösningar. Det är då viktigt att människor tillåts att bo i dessa bostäder, så att de nya lösningarna kan prövas och möta verkliga behov.

Regeringen har presenterat en rad reformer i fråga om bygglov som på många sätt varit välkomna. Reformerna borde dock ha haft ett starkare miljö-, klimat- och hållbarhetsperspektiv, vilket också är något som branschen efterlyser. Aktörerna i bygg- och fastighetsbranschen vill bidra till klimatomställningen. Därför behöver också PBL innehålla fler verktyg som stimulerar grönt och hållbart byggande.

De nordiska bostadsministrarna har undertecknat en deklaration om att minska utsläppen från byggandet. Jag delar deras syn på att de nordiska länderna har stora möjligheter att samarbeta på området, något som jag menar måste ges hög prioritet. Därför bör regeringen vara drivande och ta initiativ till utredningar som leder till konkreta förslag. Det kan exempelvis handla om harmonisering av regelverk och standarder som gör att tekniker och konstruktioner kan typgodkännas i hela Norden. Parallellt bör ett arbete bedrivas för mer harmonisering också på EU-nivå.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att tillgodose förslagen ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

21. Åtgärder för ett hållbart och innovativt byggande, punkt 15 (MP)

av Amanda Palmstierna (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 19 och

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 141 och

avslår motionerna

2025/26:656 av Peder Björk m.fl. (S) yrkande 3,

2025/26:1787 av Marie Nicholson (M),

2025/26:2611 av Rickard Nordin (C) yrkandena 1–3,

2025/26:2664 av Patrik Karlson (L) och

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 12, 16, 17 och 19.

Ställningstagande

Utvinning, tillverkning och transport av bygg- och anläggningsmaterial liksom hantering av byggavfall står för en omfattande påverkan på vår miljö och vårt klimat. Återbruk och återvinning är viktiga delar i ett cirkulärt byggande liksom förebyggande åtgärder för att undvika att avfall uppstår. Vi ser i dag att allt fler aktörer inom byggsektorn går mot ett cirkulärt arbete kring sina fastigheter, men det behövs ett mer strukturellt arbete även på nationell nivå. Det är viktigt att verka för terränganpassat byggande i syfte att minska behovet av att spränga mark.

För att understödja myndigheternas arbete på området bör en myndighetsledd hubb eller ett beställarnätverk tillsättas för upphandling av cement, betong och alternativa konstruktionsmaterial för att stötta kunskapsuppbyggnad och användandet av klimatprestanda i upphandlingskrav.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att tillgodose förslagen ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

22. Klimat- och energideklARATIONER m.m., punkt 16 (S)

av Joakim Järrebring (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3732 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 30 och avslår motionerna

2025/26:3273 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 29,

2025/26:3421 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 42,

2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 97 och 172,

2025/26:3547 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1,

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 115 och

2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 144.

Ställningstagande

Bygg- och fastighetssektorn står för en betydande del av Sveriges klimatpåverkan. Klimatdeklarationer för byggnader är ett viktigt verktyg i arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser och öka upptaget av koldioxid. Vi föreslår att klimatdeklarationerna för byggnader ska utvecklas och utökas för att inkludera åtgärder som aktivt bidrar till ökat koldioxidupptag. Detta kan ske genom att inkludera koldioxidupptagande biobaserade material och innovativa material som koldioxidabsorberande betong. Vidare bör gröna tak och växtväggar inkluderas i klimatdeklarationerna, eftersom de bidrar till koldioxidupptag och förbättrad luftkvalitet. Ett livscykelperspektiv med fokus på återvinning och återanvändning av material och metoder som minskar klimatpåverkan under en byggnads livscykel är också av stor vikt. Införandet och redovisningen av teknologier för koldioxidinfångning och lagring (carbon capture and storage, CCS) i byggprocesser kan också spela en avgörande roll.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att tillgodose förslagen ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

23. Klimat- och energideklarationer m.m., punkt 16 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 144 och avslår motionerna

2025/26:3273 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 29,

2025/26:3421 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 42,

2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 97 och 172,
2025/26:3547 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1,
2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 115 och
2025/26:3732 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 30.

Ställningstagande

Energideklarationer för byggnader har visat sig skapa en oproportionerlig administrativ börda i förhållande till det mervärde som de förväntades generera. Jag anser därför att regeringen bör ge Energimyndigheten i uppdrag att utvärdera hur energideklarationerna kan utformas för att göra bättre nytta, bidra till verklig energieffektivisering och skapa ett mervärde för fastighetsägaren.

Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

24. Klimat- och energideklarationer m.m., punkt 16 (MP)

av Amanda Palmstierna (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3273 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 29,
2025/26:3421 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 42,
2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 97 och 172,
2025/26:3547 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1 och
2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 115 och
avslår motionerna
2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 144 och
2025/26:3732 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 30.

Ställningstagande

För att kraftigt minska klimatpåverkan och användningen av nya naturresurser inom byggsektorn anser jag att det ska ställas bindande krav på minskade utsläpp under en byggnads hela livstid, dvs. under byggtid, användning och rivning. Klimatdeklarationerna är viktiga och gränsvärden måste införas omgående och sedan skärpas successivt. Klimatdeklarationerna behöver enligt min mening vidare omfatta hela byggnaden och hela dess livscykel samt markarbeten, renovering och förvaltning. Konsekvenserna av en rivning i form av kostnader för klimatet och resursanvändning ska belasta klimatdeklarationen för en ny byggnad som uppförs. Ett ökat återbruk kommer att löna sig

om det ställs klimatkrav på byggprocessen och om det införs gränsvärden för klimatutsläppen under hela processen.

Med det nya EU-direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD) kommer regeringen att behöva ta fram en handlingsplan för att Sverige ska nå direktivets mål. Det uppdraget bör prioriteras eftersom en minskad energianvändning bidrar till stor samhällsnytta. Genom att kontrollera uppmätta värden, i stället för att förlita sig på beräknade värden, kan man stärka efterlevnaden av energireglerna i Boverkets byggregler.

Effekterna av att drabbas av t.ex. återkommande översvämningar kan bli förödande för en fastighetsägare. Flera försäkringsbolag har börjat se över vilken typ av fastigheter som kan bli riskobjekt att försäkra. För att öka skyddet för en fastighetsköpare anser jag att regeringen bör utreda möjligheten att införa någon typ av klimatriskdeklaration eller klimatresiliensdeklaration för fastigheter – en offentlig märkning av en fastighet som kan ge en indikation om huruvida fastigheten har en ökad risk att skadas av effekterna av klimatförändringar.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att tillgodose förslagen ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

25. Krav på bygglov och anmälan m.m., punkt 17 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:800 av Catarina Deremar (C) och

2025/26:1184 av Kerstin Lundgren (C) samt

avslår motionerna

2025/26:61 av Thomas Morell och Eric Palmqvist (båda SD) yrkande 1,

2025/26:925 av Fredrik Lundh Sammeli (S),

2025/26:1729 av Camilla Rinaldo Miller (KD) yrkandena 1 och 2,

2025/26:1789 av Jan Ericson (M),

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 128 och

2025/26:3616 av Patrik Karlson (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Sverige behöver förenkla hanteringen av gamla detaljplaner så att outnyttjade byggmöjligheter tillvaratas. Äldre stads- och byggnadsplaner gäller i dag som detaljplaner. Många av dessa äldre planer formades av ett samhälle med en

helt annan syn på vad som är lämpligt samhällsbyggande. Inskränkningar i byggrätter ligger ofta kvar, trots att dessa i dagens samhälle ofta anses helt irrelevanta och t.o.m. omöjliggör lämpligt byggande. Eftersom antalet gamla inaktuella detaljplaner är stort och kommunernas resurser för att ändra och upphäva gamla detaljplaner är begränsade bör det ges möjlighet till större avvikelser om man samtidigt inför ett utökat bygglovsförfarande i dessa fall. De berörda rättigheter kan då tillvaratas samtidigt som lämpligt byggande kan släppas fram. Större fastighetsföretag kan bekosta nya detaljplaner, men för enskilda fastighetsägare kan det framstå som orimligt och som att äganderätten inskränks när en gammal detaljplan förhindrar godkännande. Det bör tydliggöras att godkännande för vad som anses som en mindre avvikelse ska prövas generöst.

Det är regeringens uppgift att vidta åtgärder för att tillgodose förslagen ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

26. Krav på bygglov och anmälan m.m., punkt 17 (MP)

av Amanda Palmstierna (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 128 och
avslår motionerna

2025/26:61 av Thomas Morell och Eric Palmqvist (båda SD) yrkande 1,

2025/26:800 av Catarina Deremar (C),

2025/26:925 av Fredrik Lundh Sammeli (S),

2025/26:1184 av Kerstin Lundgren (C),

2025/26:1729 av Camilla Rinaldo Miller (KD) yrkandena 1 och 2,

2025/26:1789 av Jan Ericson (M) och

2025/26:3616 av Patrik Karlson (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att stöd till bostadsbyggande även ska kunna ges till på- och ombyggnad av befintliga byggnader. Att konvertera tomma kontorsfastigheter eller kontorslokaler till bostäder kan samtidigt ge positiva effekter. Det kan t.ex. handla om en mer blandad och trygg bebyggelse eftersom nya bostäder då kan skapas i områden som ofta står tomma utanför kontorstid. Sådana ombyggnader försvåras dock av regelverket, som därför behöver bli mer flexibelt för att möjliggöra fler ombyggnadsprojekt och fler bostäder i befintliga byggnader.

Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

27. Bygglövsbefriade åtgärder, punkt 18 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:2570 av Oliver Rosengren m.fl. (M) yrkande 8,

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 21, 22 och 38 samt

2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 26 och avslår motionerna

2025/26:3294 av Alexandra Anstrell (M) och

2025/26:3616 av Patrik Karlson (L) yrkande 2.

Ställningstagande

För att lägga grunden för lokal utveckling och tillväxt i hela Sverige behöver reglerna för byggande på landsbygden reformeras. Därför föreslår jag att kommunerna ska få möjlighet att peka ut områden där det inte längre ska krävas bygglov. I normalfallet kan kravet på bygglov ersättas med anmälningsplikt. Det bör vidare utredas vilka åtgärder som skulle kunna vidtas också utan krav på anmälan. På så sätt kan både den lokala självstyrelsen, äganderätten och den personliga friheten stärkas. Redan i dag finns det en rad bygglövsbefriade åtgärder, t.ex. byggande av altaner och komplementbostadshus. Jag kan konstatera att kommuner tenderar att göra olika bedömningar när det gäller bygglövsbefriade åtgärder och att det är eftersträfvansvärt att minska krångel och byråkrati för denna typ av insatser. Jag anser därför att regelförtydliganden bör övervägas, bl.a. när det gäller inglasade uteserveringar. Därtill anser jag att fler åtgärder bör bygglövsbefrias. Det kan t.ex. gälla växthus för odling på upp till 15 kvadratmeter, och detta oavsett om det redan finns en annan komplementbyggnad. Det vore också rimligt att en byggnad för att husera batterilager, växelriktare och annan teknik som behövs för elproduktion, smart styrning eller lagring också ska kunna undantas från bygglov utan att det går ut över möjligheterna att bygga en annan komplementbyggnad.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att tillgodose förslagen ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

28. Byggnad i strandnära lägen, punkt 20 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 6 och
avslår motion

2025/26:2134 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Strandskyddet behöver göras om i grunden. Det bör avskaffas och ersättas med stärkt lokal makt för kommunerna att peka ut särskilt skyddsvärda områden där begränsningar för byggnad bör gälla. Ett avskaffat generellt strandskydd skulle också ha den effekten att kommunerna återfår makt från länsstyrelserna att besluta i frågor som rör lokal exploatering och utveckling. I förlängningen är det ett sätt att stärka invånares och närboendes inflytande och medbestämmande i vad som väsentligen är lokala frågor. Kommunerna vet mest om de lokala förutsättningarna och behoven, och de är därför bäst lämpade att bedöma av vad som bör skyddas lokalt.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

29. Förutsättningar för överklagande m.m., punkt 21 (S)

av Joakim Järrebring (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 42 och
avslår motionerna

2025/26:341 av Bo Broman och Eric Westroth (båda SD),
2025/26:1670 av John E Weinerhall (M) yrkandena 1, 2 och 4,
2025/26:2074 av Sten Bergheden (M),
2025/26:3141 av Patrik Karlson (L) och

2025/26:3680 av Hans Eklind och Larry Söder (båda KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Trots att förändringar har gjorts för att korta processtiderna tar överklaganden fortfarande alltför lång tid. För att underlätta en hållbar samhällsutveckling anser vi att det behövs en översyn på området med tydligt fokus på att begränsa möjligheterna till överklaganden i vissa fall. Det kan t.ex. handla om att begränsa kretsen av sakägare, att begränsa möjligheten att överklaga bygglov som stämmer överens med detaljplan, eller att begränsa möjligheten att överklaga till högre instans. I situationer där det finns flera liknande överklaganden kan man överväga en ordning där man endast gör en prövning av sakfrågan. Sådana begränsningar måste självklart vägas mot kraven på rättssäkerhet och enskildas rätt att invända mot beslut. Vi anser därför att det finns behov av en översyn av frågeställningarna med ett tydligt fokus på att begränsa möjligheterna att överklaga.

Det är regeringens uppgift att tillsätta en sådan utredning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

30. Handläggningsfrågor, punkt 23 (S)

av Joakim Järrebring (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 41 och avslår motionerna

2025/26:1125 av Ulrika Heie (C),

2025/26:1670 av John E Weinerhall (M) yrkande 3,

2025/26:2729 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1 och

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 23.

Ställningstagande

Många detaljplaner överklagas runt om i Sverige. Förutom att byggandet fördröjs kan de långa väntetiderna också påverka bostadspriserna. I en demokrati är det en rättighet att få sin sak prövad och att det görs en ordentlig bedömning av detaljplaner som ska antas. Vi ser dock ett problem med att det inte finns någon gräns för hur lång tid ett överklagande kan ta. Trots att förändringar har gjorts för att förkorta processtiderna tar det enligt vår uppfattning ändå alltför

lång tid. Därför anser vi att det behöver sättas tidsgränser. Det borde t.ex. finnas en borte tidsgräns för delgivning, med en ram för hur lång tid som ges för att hämta ut ett beslut.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att tillgodose förslaget. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

31. Handläggningsfrågor, punkt 23 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:1125 av Ulrika Heie (C) och

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 23 och
avslår motionerna

2025/26:1670 av John E Weinerhall (M) yrkande 3,

2025/26:2729 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 1 och

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S) yrkande 41.

Ställningstagande

Digitaliseringen innebär ett stort tekniksprång för samhällsbyggnadssektorn. Rätt utnyttjad kan den moderna tekniken revolutionera såväl samhällsplaneringen som det demokratiska beslutsfattandet. Den kan också leda till en mindre kostnadsdrivande samhällsplanering. Planprocesserna behöver effektiviseras och väntetiderna för beslut om byggrätt, bygglov och fastighetsbildning behöver kortas. Ett ärende som gäller överklagande av en detaljplan bör t.ex. inte ta längre tid än tio veckor att hantera.

Det har länge funnits en diskussion om att tillgängliggöra öppna, avgiftsfria kommunala och statliga fastighets- och geodata och att digitalisera befintliga detaljplaner liksom övrigt planeringsunderlag. Dessa uppgifter kan då tillhandahållas avgiftsfritt. De senaste åren har det gjorts insatser på nationell nivå för att lägga grunden för att tekniskt möjliggöra en digitaliserad planering. Detta arbete behöver fortsätta. Öppna data bör vara en tydlig målsättning. Arbetet behöver utvärderas för att se om det behövs mer resurser. Dessutom har den snabba teknikutvecklingen, exempelvis när det gäller artificiell intelligens, en stor potential för ytterligare effektiviseringar såväl inom statliga myndigheter som på kommunal nivå. Även detta behöver utvärderas i syfte att se om lag- eller regeländringar krävs för att man på bästa sätt ska kunna ta till vara den nya teknikens möjligheter.

Det är regeringens uppgift att tillsätta de utredningar som krävs för att tillgodose förslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

32. Tillsyn m.m., punkt 24 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 39 och avslår motionerna

2025/26:473 av Carita Boulwén (SD),

2025/26:760 av Peter Hedberg m.fl. (S),

2025/26:2495 av Anna af Sillén (M),

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 126 och

2025/26:3636 av Larry Söder och Magnus Oscarsson (båda KD).

Ställningstagande

Runt om i landet finns det många hus som står öde. Detta är enligt min uppfattning ett av många exempel på ett dåligt utnyttjande av det befintliga bostadsbeståndet. Vissa hus och byggnader som står öde utgör dock en olägenhet och behöver åtgärdas, vilket ibland kan vara mycket svårt. Det finns i och för sig regler som möjliggör expropriation av fastigheter som vanvårdas, men sådana processer är kostsamma, i synnerhet för små kommuner, och de tar lång tid att genomföra. Det finns exempel där kommuner tvingas ta till knep för att exempelvis få fastighetsägaren försatt i konkurs eller fastigheten utmätt så att kommunen kan köpa den. Frågan om tomma och misskötta hus behöver hanteras dels genom gynnsamma villkor för dem som vill ta sig an ett sådant hus, dels genom en översyn av hur kommuner på ett rimligt sätt kan få möjlighet att förvärva vanvårdade fastigheter utan att de grundläggande principerna om äganderätten hotas.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

33. Tillsyn m.m., punkt 24 (MP)

av Amanda Palmstierna (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 126 och avslår motionerna

2025/26:473 av Carita Boulwén (SD),

2025/26:760 av Peter Hedberg m.fl. (S),

2025/26:2495 av Anna af Sillén (M),

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 39 och

2025/26:3636 av Larry Söder och Magnus Oscarsson (båda KD).

Ställningstagande

För att undvika rivningar är det viktigt att fastigheter underhålls och bibehålls i funktionellt skick. Jag anser att föreskrifterna om underhåll och varsamhet i PBL behöver ses över i syfte att säkerställa att befintliga byggnader och anläggningar bibehålls i gott skick. Kraven på fastighetsägare behöver bli tydligare så att det blir lättare att ingripa när byggnader förfaller. I dag kan en fastighetsägare vänta med att underhålla och renovera till dess att kostnaden för att bygga ett helt nytt hus understiger kostnaden för att renovera. Det är min uppfattning att det ska vara mer kostsamt att riva och bygga nytt än att underhålla och renovera sin fastighet.

Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2025/26

2025/26:17 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att byggnader för statens myndigheter måste uppnå krav på arkitektonisk skönhet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:61 av Thomas Morell och Eric Palmqvist (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn av plan- och bygglagen för att ersätta bygglovsplikt med anmälningsplikt inom planlagda campingområden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:341 av Bo Broman och Eric Westroth (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att avskaffa ideella föreningars rätt att överklaga beslut enligt plan- och bygglagen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:428 av Stina Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla Boverkets byggregler för att öka andelen återbrukat material och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:465 av Anna-Lena Hedberg (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna för tillgänglighetsanpassning vid byggnation av personalbostäder och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:473 av Carita Boulwén (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regeringen i uppdrag att se över möjligheten att införa retroaktiva säkerhetskrav på hissar i bostadshus och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:489 av Ingela Nylund Watz och Anna Vikström (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att ge kommunerna verktyg för att stoppa lägenhetshotell som används i brottsligt syfte, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:557 av Mats Green (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att höja gränsvärdena för buller och jämställa alla typer av buller där det relevanta är nivån och frekvensen på bullret, inte källan till bullret, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att möjliggöra servitut för att främja byggande exempelvis i närheten av flygplatser, sportanläggningar, övningsfält och motorbanor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att lagstiftningen kring buller i högre utsträckning bör utgå från ekvivalenta nivåer och inte från maximala värden vid enskilda och begränsade tidpunkter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa bullerdeklarerationer och flytta ansvar och valmöjligheter till enskilda (utöver minimikrav) och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga fler sätt att mäta buller, exempelvis bullernivåer inomhus, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge Boverket det samlade ansvaret för regelverken kring buller och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:636 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om boplikt och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:656 av Peder Björk m.fl. (S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra typgodkännande av flerbostadshus i trä och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:760 av Peter Hedberg m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftning och möjligheter att ingripa mot nedgångna fastigheter och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:800 av Catarina Deremar (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Boverket bör utreda så att större möjligheter till avvikelser kan medges och att frågor om omgivningspåverkan och synpunkter från berörda fastighetsägare kan hanteras

i ett utökat bygglovsförfarande i syfte att förenkla och möjliggöra för mer byggnation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:809 av Stina Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelverk för kulturbuller och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:853 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att tillgänglighetsanpassa lekplatser och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:923 av Linus Sköld m.fl. (S):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över plan- och bygglagen i syfte att åstadkomma enklare och snabbare processer och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:925 av Fredrik Lundh Sammeli (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett förbud mot att använda fordon uppställda längs vägar som reklampelare och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:958 av Lina Nordquist och Elin Nilsson (båda L):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om cirkulärt tänkande i en moderniserad bygglagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1011 av Daniel Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett införande av en avgift för att överklaga ett bygglov och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1125 av Ulrika Heie (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en överklagan av en detaljplan inte bör ta längre tid än tio veckor och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1184 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begära förtydligande i PBL, så att mindre avvikelser från äldre detaljplaner ska prövas generöst som en förenkling, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1228 av Erik Ezelius (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statens ansvar för att se över förutsättningarna för bostadsbyggande i närhet till försvarsverksamheter och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1243 av Anna-Caren Sätherberg och Lena Bäckelin (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge kommuner möjlighet att införa boplikt som del av sitt detaljplanearbete för nya bostadsområden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1276 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förstärka översiktsplaneringen och begränsa detaljplanekravet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att höja gränsvärdena för buller och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1447 av Ida Karkiainen m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta kommunernas planarbete och förstärka länsstyrelsernas arbete med planärenden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1536 av Peter Ollén (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till principen 3, 30 och 300 för antalet träd man ser från fönstret, krontäckningsgrad i kvarteret samt det maximala avståndet i meter till ett grönområde och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att uppmuntra till användning av WHO:s projekt Äldrevänliga städer och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1670 av John E Weinerhall (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en reformering av överklagandeprocesser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en kringskärning av sakägarskap och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till tidsfrister och tidsgaranti vid överklagandeprocesser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till begränsningar av möjligheten att överklaga och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1729 av Camilla Rinaldo Miller (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att byggnader som uppförts av Statens järnvägar, Banverket eller motsvarande statlig myndighet ska anses vara lagligen uppförda och därmed ska undantas från krav på bygglov i efterhand oavsett om formella handlingar saknas i kommunens arkiv, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nuvarande och framtida ägare av dessa byggnader inte ska behöva ansöka om efterhandslov för att styrka att byggnaden är lagligen uppförd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:1787 av Marie Nicholson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över en ökad harmonisering av nordiska byggregler och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1789 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna att avskaffa kravet på att anlita kontrollansvarig vid uppförande av småhus och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2074 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om vilka som verkligen ska ha laglig rätt att överklaga i planprocesser och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2101 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna för byggande inom de areella näringarna och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2134 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det tydligt bör framgå av ett avslagsbeslut vad som i så fall skulle krävas

- för att få tillståndet och för att kunna bygga strandnära på platsen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tas fram tydliga checklistor över vad som krävs i varje strandnära område för att kunna bygga i just dessa områden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2151 av Sten Bergheden och Marlène Lund Kopparklint (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att se över hela PBL i syfte att, för att stärka äganderätten över ens egen fastighet, ta bort krav på bygglov för en del åtgärder som i dag är bygglovspliktiga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:2166 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda möjligheten att införa villkorade bygglov som gör det möjligt att få bygga även i störningsbelastade miljöer och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2188 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta bort kravet på detaljplan vid byggnation av max åtta hus på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2317 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att se över lagstiftningen kring buller i bostad i syfte att möjliggöra kostnadseffektiv bostadsproduktion vid nybyggande och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2321 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur en rimlig kostnad kan tillföras den som överklagar ett bygglovsärende som ligger inom och följer gällande detaljplan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:2495 av Anna af Sillén (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ändra plan- och bygglagen i syfte att avskaffa onödiga sanktionsavgifter och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2498 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga tydligare lagstiftning för att skapa bättre samexistens mellan civilsamhället och Försvarsmakten i bullerutsatta områden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2570 av Oliver Rosengren m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att möjliggöra inglasade uteserveringar utan krav på bygglag enligt plan- och bygglagen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2611 av Rickard Nordin (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en ändring i Boverkets byggregler (BBR) så att isolering schablonberäknas vid fastställande av boarea och byggnadsareor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att naturliga byggmaterial som hampa, halm och träfiber inte missgynnas genom dagens sätt att mäta väggtjocklek och boarea och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla regelverket så att hållbara byggmetoder kan användas mer kostnadseffektivt och i större skala och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2628 av Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur kommunerna ska göra en s.k. TÖP och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2636 av Elisabeth Thand Ringqvist och Niels Paarup-Petersen (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera evenemangsbuller i definitionen av omgivningsbuller i plan- och bygglagen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet för kommuner att inrätta kulturljudzoner och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2664 av Patrik Karlson (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att harmonisera byggreglerna i Norden i syfte att skapa ett gemensamt nordiskt regelverk för byggande och en integrerad nordisk byggmarknad och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2729 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om mark- och miljödomstolen ska bli första överklagandeinstans och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över borttagandet av bygglovshanteringen för kommuner på industrimark och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en förenklad hantering av bygglov för lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de förändringar som gjorts efter att bygglovshanteringen i nämnda fall tagits bort från kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda icke hälsovådliga störningar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2755 av Azadeh Rojhan (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över reglerna för överklaganden i byggärenden, särskilt avseende omfattningen av upprepade överklaganden och frågan om kostnadsansvar, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2778 av Nadja Awad m.fl. (V):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att återinföra tillgänglighetskravet i fråga om studentbostäder och säkerställa att människor med funktionsnedsättning har samma möjlighet som andra att delta i högre utbildning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:2780 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att ändra i plan- och bygglagen så att mobilitet skrivs in i stället för parkering och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2820 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begreppet idrott bör läggas till i uppräkningsdelen i 2 kap. 7 § 4 plan- och bygglagen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2821 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag till ändring i plan- och bygglagen som gör det möjligt att föreskriva en viss upplåtelseform i detaljplan och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag till ändring i plan- och bygglagen som gör det möjligt att föreskriva en viss upplåtelseform i översiktsplaner och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag till ändring i plan- och bygglagen som gör det möjligt att ställa krav på energieffektivitet i detaljplan och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regional fysisk planering och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2824 av Stina Larsson m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa bättre förutsättningar för pollinatörer i tätorter och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekologisk kompensation och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2911 av Adam Reuterskiöld m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att säkerställa ekonomisk kompensation när miljö- eller planlagstiftning innebär betydande värdeförluster för enskilda, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:2969 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda förutsättningarna för att se över lagstiftningen så att etablerade skjutbanor inte oskäligt begränsas eller stängs ned på grund av klagomål från nyinflyttade grannar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3141 av Patrik Karlson (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda frågan om att ge lokala villaägarföreningar samma rättigheter som hyresgästföreningar och miljöorganisationer att överklaga beslut om detaljplaner och bygglov, samt att utreda hur lämpliga kvalifikationskrav för villaägarföreningars talerätt kan definieras i syfte att säkerställa att endast etablerade och representativa föreningar omfattas (jämför de krav på verksamhetstid, storlek och ändamål som ställs på miljöorganisationer enligt miljöbalken) och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3147 av Patrik Karlson och Elin Nilsson (båda L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda nuvarande bullerlagstiftning för att möta dagens behov genom att t.ex. titta på differentierade bullernormer för centrala stadsmiljöer och stärkt skydd för befintliga kultur- och nöjesverksamheter samt att utreda konkreta lagändringar i miljöbalken, plan- och bygglagen samt andra relevanta förordningar för att uppnå motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3180 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av närhet till idrott och friluftsliv samt behovet av ökad dialog mellan kommuner och föreningsliv och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3184 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa och ersätta dagens strandskydd med en möjlighet för kommuner att peka ut var begränsningar för byggandet bör gälla och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevilja bygglov utifrån en fördjupad översiktsplan och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att plan- och bygglagen bör kompletteras med verktyg som stimulerar grönt och hållbart byggande och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att man vid småskalig exploatering på landsbygden bör kunna ta hänsyn till den lokala utvecklingen och tillskapandet av bra bostäder med hög livskvalitet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja innovativt byggande och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler är tillåtna och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nordiska standarder och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler bygglovsbefriade åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga regelförtydliganden i förhållande till genomförande av bygglovsbefriade åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med digitalisering kopplat till planprocesser bör utvärderas i syfte att se om lag- eller regeländringar krävs för att man på bästa sätt ska kunna ta till vara på den nya teknikens möjligheter, bl.a. med avseende på AI, och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör ges möjlighet att peka ut områden där bygglov inte längre ska krävas och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åstadkomma en hållbar politik för att färre hus ska stå öde och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör ges möjlighet att peka ut områden där bygglov inte längre ska krävas och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3273 av Linus Lakso m.fl. (MP):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka efterlevnaden av energireglerna i Boverkets byggregler för byggnader genom att kontrollera uppmätta värden i stället för att förlita sig på beräknade värden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3294 av Alexandra Anstrell (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa möjlighet att få göra energieffektiviseringar såsom att sätta solpaneler på fastigheter i redan beslutad detaljplan och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3310 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om det bör påföras någon avgift eller kostnad för den som överklagar och förlorar ett bygglovsärende trots att detaljplanen medger byggnationen och ändringen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3366 av Mats Berglund m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kulturljudzoner och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3367 av Mats Berglund m.fl. (MP):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolmiljöer för idrott och rörelse och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Boverket i uppdrag att inkludera planering för idrottsanläggningar och idrottsmiljöer i sina vägledningar till kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Boverket ska inkludera idrott i sin vägledning till kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3368 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för lagstiftning som gör det möjligt att ställa krav på fastighetsägare att ta hand om en viss del av dagvattnet inom fastigheten och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra grönytefaktor till ett krav i all nyproduktion och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa en faktor för att reglera andel hårdgjord yta inom tomtmark, kvartersmark och allmän platsmark och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla nya byggprojekt ska ha en plan för att minimera vattenförbrukningen under byggnadens livscykel och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på vattensparande blandare och snålspolande toaletter vid renoveringar av hyreslägenheter och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att innovativa vattensparande lösningar ska uppmuntras vid nybyggnation, såsom att återanvända tvättvatten, använda regnvattenuppsamlare eller installera urinseparation vid nybyggnation, och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ställa krav på hushållen att mäta sin vattenförbrukning, exempelvis vid omfattande renoveringar eller nybyggnation, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3370 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka insatserna för att integrera mer natur i urbana miljöer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner behöver ha en samlad grön infrastrukturplanering för ekosystemtjänster, klimatanpassning, stärkt biologisk mångfald och rekreativa värden, och upprätta tydliga planer för detta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja initiativ för stadsodlingar som kan bidra till lokal matproduktion och stärka gemenskapen i lokalområdet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen ska anpassas för att underlätta för kommuner att ställa krav på relevant kompensation för grönstruktur (naturvärden och rekreativvärden) när oexploaterad mark tas i anspråk för bebyggelse eller infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra grönytefaktor till ett krav i all nyproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3397 av Marlène Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa åtgärder för att långsiktigt freda skjutbanor från nedläggningar och oskäligen begränsningar samt att utreda införandet av en undersökningsplikt vid fastighetsförvärv i närheten av skjutbanor och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3403 av Lars Püss (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att reformera miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3421 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Boverket tillsammans med kommunerna ska utreda hur Boverket på bästa sätt kan vara ett stöd för kommunernas pågående arbete med klimatanpassning i bebyggd miljö och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra grönytefaktor till ett krav i all nyproduktion och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa en faktor för att reglera andel hårdgjord yta inom tomtmark, kvartersmark och allmän platsmark och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ge expertmyndigheter i uppdrag att ta fram tydliga riktlinjer för vilka krav som länsstyrelserna ska ställa på kommunerna i planprocessen för att säkerställa klimatanpassad planering och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur klimatåtgärder kan underlättas på kulturhistoriskt värdefulla byggnader och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett införande av en klimatriskdeklaration/klimatresiliensdeklaration för fastigheter och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3422 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en myndighetsledd hubb eller ett beställarnätverk för upphandling av cement, betong och alternativa konstruktionsmaterial för att stötta kunskapsuppbyggnad och användandet av klimatprestanda i upphandlingskrav och tillkännager detta för regeringen.
97. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast införa gränsvärden för klimatutsläpp under byggnaders hela livstid och tillkännager detta för regeringen.
98. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav för att minimera avfallsmängderna vid nybyggnation och införa åtgärder som stimulerar återbruk och återvinning inom byggsektorn och tillkännager detta för regeringen.
104. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra förslag från utredningen om stärkt planering för en hållbar utveckling (SOU 2021:23) om att ersätta parkeringsnormen i plan- och bygglagen med en mobilitetsnorm som stärker kommunernas förutsättningar att effektivisera transportarbetet och öka tillgängligheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
172. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka efterlevnaden av energireglerna i Boverkets byggregler för byggnader genom att kontrollera uppmätta värden i stället för att förlita sig på beräknade värden och tillkännager detta för regeringen.
178. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav om kompensation med ekosystemtjänster såsom kolinlagring vid nyexploatering och tillkännager detta för regeringen.

179. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en obligatorisk grönytefaktor för bebyggd miljö och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3547 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa långsiktighet i energianvändningen genom att snarast ta fram en nationell handlingsplan för energieffektivisering av byggnader, bostäder och lokaler som också ligger i linje med direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3548 av Daniel Helldén m.fl. (MP):

115. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bindande krav genom att klimatdeklarationer för fastigheter ska utvecklas till att även omfatta rivning och ombyggnation och tillkännager detta för regeringen.
116. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa gränsvärden för avfallsmängder vid nybyggnation och tillkännager detta för regeringen.
121. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om det finns ett behov av en nationell strategi för att förebygga rivningar och tillkännager detta för regeringen.
122. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav i plan- och bygglagen på livscykelanalys före rivning där bevarandeanternativ och alternativ med bevarande av del av byggnaden behöver presenteras innan beslut fattas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
123. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpa kraven på rivningslov i plan- och bygglagen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
124. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i plan- och bygglagen och i Boverkets byggregler genomföra regelförändringar i syfte att underlätta påbyggnation och ombyggnation framför rivning och möjliggöra en effektivare användning och tillkännager detta för regeringen.
125. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att plan- och bygglagen behöver förtydliga vikten av resurshushållning och tillkännager detta för regeringen.
126. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att plan- och bygglagens föreskrifter om underhåll och varsamhet behöver ses över i syfte att säkerställa att befintliga byggnader och anläggningar bibehålls i ett gott skick och tillkännager detta för regeringen.
128. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att plan- och bygglagen bör ses över i syfte att underlätta för tomställda

kontorsfastigheter eller kontorslokaler att byggas om till bostäder och tillkännager detta för regeringen.

141. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja terränganpassat byggande för att minimera sprängning av massor samt en giftfri resurseffektiv cirkulär hantering av massor i fysisk planering, projektering och upphandling och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3582 av Rickard Nordin m.fl. (C):

144. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera och förbättra energideklarationer för byggnader för att säkerställa att de leder till effektiviseringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3616 av Patrik Karlson (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om en enkelt inglasad balkong inte ska räknas in i byggnadens bruttoarea och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en avreglering av bygglovskravet för enklare balkonginglasningar, t.ex. genom att låta balkonginglasning ingå i det ursprungliga bygglovet vid nybyggnation eller genom att undanta sådan inglasning från lovplikt som en mindre fasadändring, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3636 av Larry Söder och Magnus Oscarsson (båda KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ödehus och hur kommuner kan få ökade befogenheter att överta ödehus och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3650 av Joakim Järrebring m.fl. (S):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av återbruk och att se över förutsättningarna för att sänka bygg- och fastighetssektorns klimatavtryck och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör ges rätt att i detaljplan ange upplåtelseform och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet att fortsätta arbetet med regelförenklingar inom plan- och bygglagen utifrån redan tillsatta utredningar och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bortre tidsgräns för delgivning i en överklagandeprocess och tillkännager detta för regeringen.

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av frågeställningarna kring en begränsning av möjligheterna till överklaganden av detaljplaner och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3673 av Hans Eklind och Larry Söder (båda KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regeringen i uppdrag att genomföra en översyn av plan- och bygglagen och införa en rekommenderad bygglovsnorm för kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3676 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekterna av att införa en boplikt och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3680 av Hans Eklind och Larry Söder (båda KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en begränsning av sakägarskap vid tillståndsprocesser för bygglov och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en avgift vid överklaganden av bygglov och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3732 av Åsa Westlund m.fl. (S):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla klimatdeklarationer för byggnader i koldioxidupptagande material för att bidra till ökat upptag av koldioxid och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa kvotplikt och stimulans på återvunnet material i vissa byggprodukter vid upphandling av nybyggnation och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återanvänt material ska kunna användas vid hållbart byggande av bostäder och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3758 av Lina Nordquist (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda byggregler för att underlätta för trygghetsboenden, kollektivboenden och generationsboenden och uppmuntra inrättande av gemensamhetslokaler i flerbostadshus och tillkännager detta för regeringen.